

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
СЕЛЕКЦІЙНО-ГЕНЕТИЧНИЙ ІНСТИТУТ –
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР НАСІННЄЗНАВСТВА
ТА СОРТОВИВЧЕННЯ

КАТАЛОГ

СОРТІВ ТА ГІБРИДІВ

пшениця м'яка (озима)

кукурудза звичайна

пшениця тверда (озима)

соя культурна

ячмінь звичайний (ярий)

горох посівний

ячмінь звичайний (озимий)

люцерна мінлива

нут звичайний

еспарцет закавказький

соняшник однорічний

сорго

Друкується за рішенням вченої ради інституту,
Протокол №5 від 12.04.2017 р.

Надається коротка характеристика найбільш розповсюджених та нових сортів пшениці м'якої та твердої озимої, ячменю ярого і озимого, нуту, сої та гороху, люцерни, еспарцету, сорго та соризу, а також гібридів кукурудзи та соняшнику, створених у Селекційно-генетичному інституті – Національному центрі насіннезнавства та сортовивчення.

Науково-методичні рекомендації

КАТАЛОГ СОРТІВ ТА ГІБРИДІВ

Авторський колектив: О.В.Бушулян, А.О.Белоусов, Б.Ф.Вареник,
В.Л.Гамандій, І.Б.Легкун, М.А.Литвиненко, С.П.Лифенко,
А.А.Лінчевський, М.Ю.Наконечний, В.І.Крутько,
А.І.Паламарчук, О.Я.Пушкаренко

За редакцією директора Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннезнавства та сортовивчення, чл. -кор. НААН Соколова В.М.

© Селекційно-генетичний інститут –
Національний центр насіннезнавства
та сортовивчення (СГІ – НЦНС), 2017 р.

ЗАПРОШУЄМО

до Селекційно-генетичного інституту!

Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення – одна з провідних установ сільськогосподарської науки в Україні.

Без перебільшення можна стверджувати, що загальнодержавне значення інституту протягом усіх років його існування важко було переоцінити. Сьогодні тут створюються сорти пшениці озимої м'якої і твердої, ячменю озимого і ярого, кукурудзи, соняшнику, нуту, сої, гороху, люцерни, еспарцету сорго та соризу.

Селекційний конвеєр, який працює в СГІ понад 100 років, дає можливість постійно удосконалювати набір сортів, підвищувати стабільність і якість продукції. Метою робіт із селекції озимої пшениці, розпочатих в 1912 році, є, перш за все, створення сортів інтенсивного типу з підвищеними адаптивними властивостями універсального використання на різних агрофонах. За ознаками жаро- і посухостійкості одеські пшениці, без перебільшення, є кращими у світі, що підтверджує їх широке вирощування як в Україні, так і в Туреччині, Росії, Молдові та інших країнах. Але найбільш вираженими ознаками, які відрізняють їх від інших сортів, є винятково високі показники якості зерна сильних і екстрасильних пшениць.

Широкомасштабна робота інституту із фітопатологічних напрямів дозволила створити сорти озимої пшениці з груповою стійкістю до поширених захворювань. Продовжується робота з удосконалення напівкарликових сортів, які практично не вилягають і витримують найбільш високі агрофони та інтенсивні дощі. У інституті започаткована та успішно реалізується програма створення сортів пшениці м'якої спеціального призначення для кондитерської промисловості.

Особливої уваги заслуговують сорти пшениці твердої озимої, культури, яку вперше у світовій селекції створено в Селекційно-генетичному інституті в 1960 році академіком ВАСГНІЛ Ф.Г.Кириченком. Показники якості макаронів з муки такої пшениці – на рівні кращих світових стандартів.

Селекцію ячменю в інституті було розпочато в 1916 році. У даний час висока результативність робіт зі створення сортів ячменю ярого та озимого пов'язана з розробкою та впровадженням концепції на пристосованість до мінливих умов вирощування. Науковцями створено новий тип шестирядних сортів високоінтенсивного типу, встановлено генотип сортів-дворучок і розроблено шляхи їхнього цілеспрямованого селектування. Сорти ячменю селекції інституту користуються великим попитом не тільки в Україні, а й багатьох країнах світу. У селекції ячменю озимого було розроблено програму надання сортам стійкості до сажкових захворювань, яка втілилась у виведення сортів з груповою стійкістю до збудників чорної (*Ustilago nigra*), твердої (*Ustilago hordei*) та летючої (*Ustilago nuda*) видів сажки.

Дослідження з селекції кукурудзи спрямовані на виведення гібридів найбільш пріоритетних напрямів використання – скоростиглих для зони Лісостепу і Полісся (ФАО 150-299), середньостиглих і середньоранніх інтенсивного типу для степової зони (ФАО 300-450), зернового та силосного призначення. Серед важливих робіт останніх років – розробка та впровадження у селекційний процес технології молекулярних маркерів. В інституті вперше в Україні створені гібриди на основі ДНК-технології, а також розроблено метод прогнозування рівня гетерозису і продуктивності гібридів кукурудзи. У виробництві набули поширення гібриди кукурудзи з високою адаптивністю, зокрема жаро-, посухостійкістю, високою та стабільною зерновою продуктивністю.

Селекціонерам інституту належить пріоритет у створенні перших вітчизняних високоолійних, стійких до основних хвороб, перш за все до вовчка, гібридів соняшнику. Виведені останніми роками гібриди вирізняються високим вмістом у зерні олеїнової кислоти, генетично зумовленою стійкістю до вовчка, несправжньої борошнистої роси, толерантністю до загущення та мають зручне промислове насінництво.

Роботи із зернобобовими культурами, зокрема з нутом, спрямовані на створення посухостійких, толерантних до хвороб та пристосованих до інтенсивної технології вирощування сортів із крупним насінням, масою 1000 насінин більше 400 г. Селекційна робота з горохом, спрямована на виведення сортів, адаптованих до вирощування в умовах півдня України, стійких до найбільш поширених захворювань, з поліпшеними якісними властивостями отримуваної продукції, технологічних у виробництві. Суттєвим науковим успіхом є виведення протягом останніх 35 років близько 30 сортів сої, придатних для кормового та харчового використання з високим рівнем адаптивності та продуктивності.

Сорти люцерни, створені в інституті, мають високу насінневу продуктивність, яка, при дотриманні вимог технології та задовільному забезпеченні запилювачами, може досягати на богарі 4-5 ц/га, а при зрошенні – до 10 ц/га, а зеленої маси – більш 1000 ц/га.

Сорти та гібриди селекції Селекційно-генетичного інституту набули широкого розповсюдження у всіх областях нашої країни та сусідніх країнах. Щороку інститутом та партнерами вирощується більш 20 тис. т базового і базового насіння, яке дороблюється на сучасних насінневих заводах і відповідає всім міжнародним стандартам якості. З покупцями насіння укладаються ліцензійні договори, які надають їм право на вирощування та реалізацію насіння на законних підставах. Провідні вчені інституту кваліфіковано допомагають клієнтам при виборі насіння з урахуванням специфіки сорту та умов його вирощування.

Директор інституту,
член-кореспондент НААН

В.М. Соколов

Адреса інституту: 65036, м. Одеса, Овідіопольська дорога, 3,

Селекційно-генетичний інститут – НЦНС

Телефон: +38(048) 789-54-01, 789-54-27

Факс: +38(048) 789-52-89

www:<http://sgi.in.ua>

E-mail:sgi-uaan@ukr.net

КОНСУЛЬТАЦІЇ З ПИТАНЬ ВИРОЩУВАННЯ ТА ПРИДБАННЯ НАСІН- НЯ ЗАПРОПОНОВАНИХ СОРТІВ МОЖНА ОТРИМАТИ У НАУКОВИХ ПІДРОЗДІЛАХ ІНСТИТУТУ:

Відділ селекції та насінництва пшениці

Литвиненко Микола Антонович, доктор с.-г. наук, проф., академік НААН,
Заслужений працівник сільського господарства України, лауреат
Державної премії України.

Тел.: (048) **789-54-14**, E-mail: **dr_litvin@ukr.net**

Лабораторія селекції інтенсивних сортів пшениці

Наконечний Микола Юрійович, канд. с.-г. наук
Лифенко Савелій Пилипович, доктор с.-г. наук, проф., академік НААН,
Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії
України.

Тел.: (048) **789-54-21**, E-mail: **labinsort@ukr.net**

Лабораторія селекції та насінництва озимої твердої пшениці

Паламарчук Анатолій Іванович, кандидат с.-г. наук., с.н.с.

Тел.: (048) **789-52-17**, E-mail: **a_palamarchuk@ukr.net**

Відділ селекції та насінництва ячменю

Легкун Ігор Борисович, канд. с.-г. наук
Лінчевський Анатолій Адамович, доктор с.-г. наук, академік НААН, За-
служений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії СРСР.

Тел.: (048) **789-55-85**, E-mail: **a-linchevskiy@ukr.net**

Відділ селекції, генетики та насінництва бобових культур

Бушулян Олег Володимирович, кандидат с.-г. наук, с.н.с.

Тел.: (048) **789-55-63**, E-mail: **bushulyan@ukr.net**

Відділ селекції та насінництва кукурудзи

Белоусов Анатолій Олександрович, докт. біол. наук

Тел.: (048) **789-52-46**, E-mail: **belanat@ukr.net**

Відділ селекції та насінництва гібридного соняшнику

Вареник Борис Федорович, канд. с.-г. наук, с.н.с.

Тел.: (048) **789-54-15**, E-mail: **borisvar@ukr.net**

Відділ насінництва

Вишневський Володимир Володимирович, кандидат с.-г. наук, с.н.с.

Тел.: (048) **789-51-35**, Факс: **789-77-12**, E-mail: **wsky@ukr.net**

Група маркетингу: Аріфова Тетяна Миколаївна, кандидат с.-г. наук

Тел.: (048) **789-55-28**, E-mail: **sgi-marketing@ukr.net**

ЗМІСТ

Сорти для всіх зон України	
Пшениця м'яка (озима) (<i>Triticum aestivum</i> L.)	
Благодарка одеська	11
Бунчук	12
Ватажок	13
Вихованка одеська	14
Годувальниця одеська	15
Голубка одеська	16
Гурт	17
Епоха одеська	18
Жайвір	19
Житниця одеська НОВИНКА	20
Журавка одеська	21
Заграва одеська	22
Зиск	23
Зорепад	24
Істина одеська	25
Княгиня Ольга	26
Лановий	27
Ластівка одеська	28
Лебідка одеська	29
Ліра одеська	30
Мелодія одеська	31
Місія одеська	32
Наснага НОВИНКА	33
Нива одеська	34
Оранта одеська НОВИНКА	35
Пилипівка	36
Постать НОВИНКА	37
Славен НОВИНКА	38
Ужинок	39
Антонівка	40
Ветеран НОВИНКА	41
Віген НОВИНКА	42
Дума одеська	43
Звитяга	44
Ера одеська	45
Кантата одеська НОВИНКА	46
Куяльник	47
Ліга одеська НОВИНКА	48
Мудрість одеська НОВИНКА	49
Небокрай	50
Нота одеська НОВИНКА	51
Октава одеська НОВИНКА	52
Перепілка НОВИНКА	53

Сорти для Степу та Лісостепу

Степ - Лісостеп	Розквіт <i>НОВИНКА</i>	54
	СГІ-100 <i>НОВИНКА</i>	55
	Січ <i>НОВИНКА</i>	56
	Сториця <i>НОВИНКА</i>	57
	Традиція одеська <i>НОВИНКА</i>	58
	Хвала <i>НОВИНКА</i>	59
	Щедрість одеська	60
	Борвій	61
	Гарантія одеська <i>НОВИНКА</i>	62
	Гармонія одеська <i>НОВИНКА</i>	63
Сорти для Степу	Доброчин	64
	Задумка одеська	65
	Катруся одеська <i>НОВИНКА</i>	66
	Литанівка	67
	Обряд <i>НОВИНКА</i>	68
	Отаман	69
	Польовик	70
	Соната одеська <i>НОВИНКА</i>	71
	Хист	72
	Білява <i>НОВИНКА</i>	73
	Софійка <i>НОВИНКА</i>	74
	Чорноброва <i>НОВИНКА</i>	75
Спеціального призначення	Пшениця тверда (озима) (<i>Triticum durum</i> Desf.)	
	Акведук <i>НОВИНКА</i>	76
	Аргонавт	77
	Ареал одеський <i>НОВИНКА</i>	78
	Босфор	79
	Бурштин	80
	Гавань	81
	Гардемарин	82
	Золоте руно	83
	Континент	84
	Крейсер	85
	Лагуна	86
	Лінкор	87
	Перлина одеська	88
	Прозорий <i>НОВИНКА</i>	89
	Таврида	90

Ячмінь звичайний (ярий) (<i>Hordeum vulgare</i> L.)	
Аватар <i>НОВИНКА</i>	91
Адапт	92
Ахіллес <i>НОВИНКА</i>	93
Вакула	94
Водограй	95
Воєвода	96
Всесвіт	97
Галичанин <i>НОВИНКА</i>	98
Гермес <i>НОВИНКА</i>	99
Гетьман	100
Еней	101
Командор	102
Лука	103
Святовит <i>НОВИНКА</i>	104
Святогор	105
Сталкер	106

Ячмінь звичайний (озимий) (<i>Hordeum vulgare</i> L.)	
Абориген	107
Академічний	108
Буревій	109
Валькірія <i>НОВИНКА</i>	110
Дев'ятий вал <i>НОВИНКА</i>	111
Достойний	112
Зимовий	113
Основа	114
Снігова королева <i>НОВИНКА</i>	115
Трудівник	116

Нут звичайний (<i>Cicer arietinum</i> L.)	
Пам'ять	117
Тріумф	118
Буджак	119
Одисей <i>НОВИНКА</i>	120
Скарб <i>НОВИНКА</i>	121

Горох посівний (<i>Pisum sativum</i> L.)	
Світ	122
Круїз <i>НОВИНКА</i>	123

Кукурудза звичайна (*Zea mays* L.)

Пальміра НОВИНКА	124
Династія НОВИНКА	125
Етюд	126
Арія НОВИНКА	127
Атіл НОВИНКА	128
Фея	129
Яхта	130
Діалог 300 НОВИНКА	131
Леді Півдня НОВИНКА	132
Веселка МВ	133
Кобза МВ	134
Шаланда МВ	135
Легіонер НОВИНКА	136
Діалог	137
Флагман	138
Одеський 385 МВ	139
Новація МВ	140
Еврика МВ	141

Соняшник однорічний (*Helianthus annuus* L.)

Базальт	142
Селянин	143
Кадет	144
Сучасник	145
Славсон	146
Ореол	147
Чигирин НОВИНКА	148
Академічний НОВИНКА	149
Тілігул НОВИНКА	150
Інгул НОВИНКА	151
Віват НОВИНКА	152
Арциз НОВИНКА	153
Гусляр НОВИНКА	154
Явір НОВИНКА	155
Чародій НОВИНКА	156
Колорит НОВИНКА	157
Ювілей СГІ 100 НОВИНКА	158

Со́я культу́рна (<i>Glycine max</i> (L.) Merr.) Васильківська	159
Донька	160
Ятрань	161
Мельпомена	162
Фарватер	163
Данко	164
Сяйво	165
Антарес	166
Руса	167
Фенікс <i>НОВИНКА</i>	168
Симфонія <i>НОВИНКА</i>	169
Люцерна посівна (<i>Medicago sativa</i> L.)	
Люцерна мінлива (<i>Medicago x varia</i> Martyn)	
Мрія одеська	170
Світоч	171
Єва	172
Ласка	173
Люба	174
Ніжність <i>НОВИНКА</i>	175
Насолода <i>НОВИНКА</i>	176
Еспарцет закавказький (<i>Onobrychis transcaucasica</i> Grossh.)	
Блиск	177
Адам	178
Сорго звичайне (<i>Sorghum bicolor</i> L.)	
Одеський 205	179
Сорго цукрове (<i>Sorghum saccharatum</i> (L.) Moench)	
Медовий F ₁	180
Фаворит	181
Сориз (<i>Sorghum oryzoidum</i>)	
Дружний	182
Кварц	183
Титан	184
Салют	185
Сорго суданське (<i>Sorghum sudanense</i> (Piper.) Stapf)	
Одеська 221	186

БЛАГОДАРКА ОДЕСЬКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовицання;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу, універсального використання на різних агрофонах;
- ✓ генетичний потенціал урожайності досягає 11,5-12,0 т/га. У державному сорто випробуванні в гостропосушливому 2007 р. середня врожайність склала 6,50 т/га, що на 0,45 т/га або 7,4 % вище національних стандартів. Поєднує високу продуктивну кущистість (780-920 продуктивних стебел на 1 м²) і крупний, добре озернений колос (62-82 зерен на колос);
- ✓ середньостиглий. Вегетаційний період 282-287 діб;
- ✓ середньорослий – 97-102 см, стійкий до вилягання, осипання та проростання зерна в колосі;
- ✓ вище середнього рівень морозо-, зимостійкості (7-8 балів);
- ✓ посухо-, жаростійкість підвищена (7-8 балів);
- ✓ характеризується польовою стійкістю до найбільш поширених хвороб (у балах): бурої іржі – 4-5, стеблової іржі – 4-5, борошністої роси – 4-5, сажкових хвороб – 3-4, підвищена толерантність до вірусу жовтої карликовості ячменю.

Якість зерна: відповідає вимогам до сильних пшениць. Вміст білка 13,7-15,1%, вміст клейковини 29,9-31,2%, сила борошна 390-474 о. а., загальна оцінка хліба 4,9-5,3 бала.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос середньої щільності, білий, остистий, пірамідальної форми, крупний (101-136 мм). Остюки білі, розміром 64,6-88,0 мм. Колоскова луска яйцеподібна, має слабе опушення внутрішньої та зовнішньої поверхні, довжина 11,2 - 14,3 мм, ширина 3,6-4,3 мм. Плече колоскової луски пряме за формою, ширина 0,7-1,2 мм, зубець середньозігнутий, довжиною 3,8-4,6 мм. Кіль наявний. Зернівка червона, видовжена: довжина 7,7-8,6 мм, ширина 3,5-3,8 мм, товщина 3,0-3,7 мм.

Агротехнічні вимоги: має високу позитивну реакцію на підвищення агрофону та відносно високу врожайність на низькому агрофоні і відхиленнях в технології вирощування.

Особливості сорту: забезпечує ефективну реалізацію всіх заходів інтенсифікації вирощування, придатний для умов зрошення.

БУНЧУК

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт високоінтенсивного степового екотипу, прийнятий за національний стандарт для короткостеблових сортів, придатний для вирощування на різних агрофонах. Урожайність 7,53-8,94 т/га за роки конкурсних випробувань в інституті формувалася за рахунок високої продуктивної куцистості (620-820 стебел на 1 м²) і високої озерненості (до 55-65 зерен в колосі). Бунчук перевищує за продуктивністю сорти-стандарту на 5,7-11,7%, максимальна урожайність – 10,25 т/га;
- ✓ відноситься до групи середньоранніх сортів, з тривалістю періоду вегетації 278-283 дні;
- ✓ короткостеблового типу (висота 85-95 см). Стійкий до вилягання (8-9 балів), осипання (8-9 балів) і проростання зерна на пні (8-9 балів);
- ✓ зимостійкість на рівні сорту-стандарту Альбатроса одеського (7-8 балів), висока посухо-, спекостійкість (8-9 балів);
- ✓ сорту притаманна групова стійкість до хвороб (у балах): бурої іржі – 7-8, борошнистої роси – 6-7, септоріозу колоса – 5-6, сажкових – 3-4.

Якість зерна: відноситься до сильних сортів пшениці. Вміст білка 12,4-13,7 %, клейковини 27,6-32,1 %, сила борошна (W) 340-420 о. а., об'єм хліба із 100 г борошна 1440-1720 см³, загальна оцінка хліба 4,8-5,2 бала.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос циліндричної форми, довжиною 9,2-10,8 см, середньої щільності (18-22 членика на 10 см колоса). Ості цупкі, середньозазубрені. Колосова луска яйцеподібної форми, плече слабо скошене. Кіль добре виражений. Зубець короткий.

Агротехнічні вимоги: добре реагує на підвищений агрофон, в тому числі на кращі попередники і підживлення мінеральними добривами.

Особливості сорту: еректоїдне розташування листя забезпечує рослині кращі освітлення та аерацію. У зв'язку з цим норму висіву можна збільшувати на 5-10%.

ВАТАЖОК

сильна пшениця

Рекомендований для усіх зон України

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу степової екології;
- ✓ за роки конкурсного сортовипробування урожайність склала 7,97-8,87 т/га (на 0,68-1,01 т/га вище стандартів). Потенційна врожайність перевершує 10,0 т/га. СОРТУ властива висока озерненість колоса;
- ✓ за тривалістю вегетаційного періоду середньоранній (278-285 діб);
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середньої;
- ✓ стійкість до грибних захворювань підвищена;
- ✓ добре адаптований до екстремального впливу абіотичних та біотичних чинників;
- ✓ напівкарлик, високостійкий до вилягання, осипання та проростання на пні.

Якість зерна: належить до сортів сильної пшениці. Сила борошна 320-370 о. а., вміст клейковини 28,3-28,9 %. Загальна оцінка хліба 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, відноситься до короткостеблового типу (85-90 см). Колос веретеноподібний, середньої довжини та щільності. Після дозрівання колос та стебло мають світло-жовте забарвлення. Стебло середньої товщини, невивпнене. Колос майже не понижає. Колоскова луска яйцеподібна або трохи видовжена, з добре виявленою нервацією. У середній частині колоса плече луски середнє, слабо скошене, киль добре виражений. Зубець колоскової луски ледь зігнутий, середній за довжиною. Остюки середньої довжини, розходяться в сторони, середньоцупкі, солом'яно-жовті. Зерно червоне, середнє за крупністю (маса 1000 зерен 35-40 г), яйцеподібне, борозенка неглибока. Форма куца сланка. Листя середні за довжиною і шириною. Восковий наліт середньої інтенсивності.

Агротехнічні вимоги: високоінтенсивного типу, рекомендується для вирощування за інтенсивною та звичайною технологіями, а також на зрошенні. Добре реагує на азотні добрива підвищенням урожайності та покращенням технологічних якостей зерна. Середньочутливий до змін строків сівби.

ВИХОВАНКА ОДЕСЬКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ універсального типу для вирощування на різних агрофонах;
- ✓ високоврожайний. У несприятливих за погодними умовами 2010-2012 рр. у державному випробуванні урожайність склала 5,04-9,84 т/га. Найбільші прибавки над національними стандартами отримані в лісостеповій і поліській зонах (5,6-16,8%), значно менші в степовій зоні – 0,6%). Вирізняється підвищеною кущистістю (620-618 продуктивних стебел на 1 м²) і продуктивним колосом;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 284-288 діб, з продовженим міжфазним періодом виколошування-дозрівання (32-34 доби);
- ✓ короткостебловий (82-92 см), з пружною соломиною середньої товщини, що зумовлює високу стійкість до вилягання. Стійкий до осипання і проростання на пні;
- ✓ морозо-, зимостійкість висока (8-9 балів), посухо-, жаростійкість підвищена;
- ✓ групова стійкість до хвороб (в балах): бурої (9), стеблової (7-8), жовтої (5-6) іржі; всіх видів сажкових хвороб (5-7 балів), септоріозу (8-9), фузаріозу колосу (6-8).

Якість зерна: відноситься до сильних пшениць за всіма показниками якості зерна: маса 1000 зерен 38-44 г, вміст білка 13,8-14,6%, вміст клейковини 32-34%, сила борошна 414-436 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос білий, пірамідальної форми, середній за довжиною (9,3-10,8 см), середньої щільності (19-24 членика на 10 см стрижня). Колоскова луска яйцеподібна, довжина без зубця - 9,4-9,5 мм, ширина - 3,8-4,2 мм. Плече колоскової луски пряме, шириною 0,5-0,6 мм. Зубець ледь скошений, середньої довжини (3,6-4,3 мм). Зернівка видовженої форми (довжина 7,8-8,3 мм; шириною 3,2-3,4 мм; відношення довжини до ширини 2,41-2,52).

Агротехнічні вимоги: висока позитивна реакція на підвищення агрофону разом з груповою стійкістю до хвороб дають можливість ефективно вирощувати сорт при інтенсивній технології та на зрошенні.

Особливості сорту: високі морозо-, зимостійкість та посухо-, жаростійкість забезпечують витривалість до екстремальних умов вирощування.

ГОДУВАЛЬНИЦЯ ОДЕСЬКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортотвчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу, універсального використання на високих і середніх агрофонах;
- ✓ високий генетичний потенціал продуктивності завдяки поєднанню оптимальної продуктивної куцистості (680-760 продуктивних стебел на 1 м²) з крупним добре озерненим колосом (58-68 зерен в колосі). У станційних сортовипробуваннях інституту (2004-2008 рр.) урожайність на різних агрофонах складала 6,84-12,24 т/га, що вище національних стандартів на 8,4-24,7 %. У державному сортовипробуванні (2007-2008 рр.) при середній урожайності 6,85 т/га перевершив національні стандарти на 9 %;
- ✓ середньорослий (98-117 см), стійкий до вилягання, осипання та проростання на пні;
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середнього рівня (7-8 балів), посухо-, жаростійкість високі (7-8 балів);
- ✓ стійкий до бурої іржі (6-7 балів), середньосприйнятливий до борошнистої роси (4-5 балів), толерантний до фузаріозу колоса, летючої сажки.

Якість зерна: відповідає вимогам до сильних пшениць I-III класу. У держсортотвипробуванні вміст білка склав 13,0-14,6%, клейковини 27,2-32,0%, сила борошна 285-419 о. а., загальна оцінка хліба – 4,4-4,8 бала.

Апробаційні ознаки: різновид лютесценс. Колос білий, безостий (проявляються остюкоподібні відростки 2,0-2,5 мм), довжиною 90-108 мм, середньої щільності (20-21 колосок на 100 мм стрижня). Колоскова луска овальна, довжина 9,2-10,5 мм, ширина 3,7-4,8 мм. Плече пряме, ширина 0,7-0,9 мм. Зубець прямий, довжиною 0,8-1,2 мм. Кіль наявний. Зернівка червона, овальної форми, довжина 7,1-8,1 мм, ширина 3,3 - 3,6 мм, товщина 2,9-3,4 мм. Маса 1000 зерен 42-44 г.

Агротехнічні вимоги: вирізняється винятково високою позитивною реакцією на підвищення агрофону, особливо на внесення азотних добрив. Максимальна віддача при вирощуванні за інтенсивною технологією – сорт слід використовувати, коли планується урожай 8,0-10,0 т/га. Строки сівби та норми висіву загальноприйняті для озимої пшениці в зонах вирощування.

ГОЛУБКА ОДЕСЬКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу універсального використання на різних агрофонах;
- ✓ високу продуктивність забезпечують висока кущистість (760-826 продуктивних стебел на 1 м²) та крупний, добре озернений колос (62-68 зерен). За роки державного сортовипробування (2009-2010 рр.) при середній врожайності 8,12 т/га перевершив національні стандарти на 0,63-0,94 т/га (8,4-13,1%);
- ✓ скоростиглий (виколюшується і дозріває на 2-3 дні раніше сорту Куяльник);
- ✓ середньорослий (86-92 см), високостійкий до вилягання (8-9 балів), осипання (7-8 балів) та проростання на пні (5-6 балів);
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середнього рівня (7-8 балів), посухо-, жаростійкість висока (8-9 балів);
- ✓ польова стійкість до захворювань (у балах): летючої і твердої сажки – 5-6, бурої іржі – 4-5, борошнистої роси – 5-6.

Якість зерна: має відмінні показники якості зерна сильної пшениці. Вміст білка – 13,2-13,8%, сирої клейковини – 28,3-32,4%, сила борошна – 290-335 о. а., об'єм хліба із 100 г борошна – 1380-1420 см³, загальна хлібопекарська оцінка – 4,4-4,8 бала.

Апробаційні ознака: різновид еритроспермум, колос білий, пірамідальної форми, середньої довжини (9,8-10,8 см) і щільності (21-23 членика на 10 см стрижня). Остюки цупкі, зазубрені, розходяться під кутом 40-45°. Колоскова луска овальна (довжина без зубця 9,2-9,6 мм, ширина 3,8-4,4 мм). Кіль слабо виявлений, плече пряме, вузьке (0,5 - 0,6 мм). Зубець довгий (3,6-3,7 мм), прямий. Зернівка червона, овальної форми, середньої крупності (довжина 6,4-6,8 мм, ширина 3,2-3,4 мм, відношення довжини до ширини 1,98-2,19), боріздка неглибока.

Агрономічні вимоги: має високу позитивну реакцію на підвищення агрофону (K = 8,6-9,3), витривалий до низьких і середніх агрофонів.

Особливості сорту: виражена ксероморфна структура, максимально адаптований до посушливих умов вирощування. У зв'язку з підвищеною потребою в яровизації (54-56 діб) відносно краще переносить ранні строки сівби.

ГУРТ

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт належить до чітко вираженого степового екотипу;
- ✓ сорт короткостебловий інтенсивного типу, висота рослини 93 - 100 см;
- ✓ середня врожайність за роки випробування в інституті склала 8,13 т/га, що на 0,48-0,69 т/га більше кращих показників сортів-стандартів. Генетичний потенціал сорту перевершує 10,0 т/га.
- ✓ за тривалістю вегетаційного періоду Гурт належить до середньо-ранніх сортів (280-285 днів);
- ✓ морозо- зимостійкість вище середньої;
- ✓ посухостійкість та спекостійкість високі;
- ✓ стійкість до вилягання та висипання добрі;
- ✓ сорт стійкий до борошністої роси, толерантний до враження іншими грибними хворобами;

Якість зерна: сорт належить до сильних сортів пшениці, „сила” борошна до 350-420 о. а., загальна оцінка хліба – 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум, куц з осені сланкий або трохи стирчащий. Стеблостій вирівняний, прямостоячий або трохи розлогий, колос веретеноподібний, середньої щільності (22-24 члеників колосового стрижня на 10 см довжини), соломину жовтого кольору. Ості середніх розмірів та цупкості, розходяться в сторони. Колоскова луска яйцеподібно-овальної форми, середня за довжиною та шириною. Кіль добре визначений, доходить до основи луски, зазубрений лише у верхній частині. Кільовий зубець прямий, гострий, тонкий середньої довжини. Плече луски пряме, у нижній частині колосу трохи скошене. Зернівка овально-яйцеподібна, забарвлення червоне середніх розмірів.

Агротехнічні вимоги: сорт найбільш придатний для вирощування за інтенсивною технологією, але при звичайній технології не поступається за врожайністю та якістю зерна перед іншими кращими сортами. Дуже добре реагує на підживлення азотними добривами. При внесенні до 90 кг/га д. р. добре підвищується урожайність, а у більш високих дозах - значно покращується якість зерна.

ЕПОХА ОДЕСЬКА

сильна пшениця

Рекомендований для усіх зон України

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовищчння;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу, універсального використання на високих і середніх агрофонах;
- ✓ вирізняється високою продуктивністю. За роки станційного сорто-випробування він перевершив при середній врожайності 7,24 т/га сорт Альбатрос одеський на 1,35 т/га і Куяльник на 0,35 т/га. Високий рівень урожайності забезпечується високою кущистістю (750-800 продуктивних стебел на 1 м²), крупним колосом (50-65 зерен в колосі). Генетичний потенціал урожайності сорту – 100-110 ц/га;
- ✓ вегетаційний період – 272-284 днів. Відноситься до середньостиглих, викалошується і дозріває на 2-4 дні раніше Альбатроса одеського;
- ✓ середньорослого типу (92-104 см), високостійкий до вилягання;
- ✓ показав високий рівень морозостійкості (8-9 балів) при проморожуванні рослин в пучках при температурах -16...-18°C (86,8% живих рослин). Посухостійкість 8-9 балів. Добре витримав посуху 2007 р.;
- ✓ має польову стійкість до бурої іржі (5 балів), стеблової іржі (4 бали), жовтої іржі (4 бали), борошнистої роси (5 балів).

Якість зерна: вирізняється оптимальним поєднанням властивостей клейковини – високої пружності і достатньої еластичності, що зумовлює винятково високі хлібопекарські властивості (вміст білка 13,6-14,2%, клейковини 29,5-33,4%, сила борошна 412-580 о. а., об'єм хліба 1480-1520 см³).

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос остистий, білий, з помірним восковим нальотом, довжиною 95-105 мм, середньої щільності (17-21 колосок на 100 мм стрижня). Ості білі, зазубрені, розходяться під кутом 45⁰, колоскова луска овальна, киль наявний. Зубець колоскової луски ледь зігнутий, довгий. Плече пряме широке. Зернівка червона, овальної форми, середньої крупності. Маса 1000 зерен 35-40 г.

Агротехнічні вимоги: реалізація високої продуктивності досягається при вирощуванні на високих агрофонах за інтенсивної технології.

Особливості сорту: проявив високу позитивну реакцію на високий фон мінерального азотного живлення (прибавка 26,5%).

ЖАЙВІР

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовищення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу, степової екології;
- ✓ середній врожай за роки конкурсного сортовипробування склав 7,93 т/га, що на 5,4% перевищує стандарти. Потенційна врожайність більше 10,0 т/га;
- ✓ середньоранній, тривалість вегетаційного періоду - 282-290 днів;
- ✓ морозостійкість вище середньої;
- ✓ стійкість до грибних захворювань висока (8-9 балів);
- ✓ зимостійкість, посухо- та спекостійкість високі;
- ✓ стійкий до вилягання, осипання та проростання на пні.

Якість зерна: належить до сортів сильної пшениці. Сила борошна 320-514 о. а., вміст клейковини – 27,5-29,5%, білка – 13,0-14,0%, вихід борошна – 73%. Загальна оцінка хліба 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, відноситься до середньорослого типу (85-100 см). Колос веретеноподібний, середньої та вищесередньої довжини і щільності. Після дозрівання колос і стебло мають бронзовий відтінок. Колоскова луска яйцеподібна з добре виявленою нервацією. Зубець колоскової луски прямий, тонкий, середньої довжини. Плече середньої ширини, пряме, у лусках з нижньої частини колоса воно слабо скошене, кіль добре виражений. Остюки середньої довжини, розходяться в сторони, середньоцупкі, солом'яно-жовті. Зерно червоне, середнє за крупністю (маса 1000 зерен 37-41 г), яйцеподібне, борозенка неглибока. Форма куща з осені сланка. Листя середні за довжиною і шириною, прапорцевий листок трохи звисаючий. Восковий наліт середньої інтенсивності.

Агротехнічні вимоги: високоінтенсивного типу, рекомендується для звичайних і кращих умов вирощування (інтенсивні технології, кращі попередники). Добре реагує на азотні добрива підвищенням урожайності та покращенням технологічних якостей зерна. Негативно реагує на дуже ранні строки сівби.

ЖИТНИЦЯ ОДЕСЬКА

сильна пшениця з груповою стійкістю до хвороб

Рекомендований для всіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу, універсального використання на високих і середніх агрофонах;
- ✓ урожайність в державному сортовипробуванні 8,3-12,9 т/га, із значним перевищенням національних стандартів на 0,93-1,58 т/га (11,6-22,5%). Сорт формує високий урожай за рахунок поєднання крупного (10,8-12,4 см), добре озерненого колосу (56-68 зерен) і високої продуктивної кущистості (688-890 стебел на 1 м²);
- ✓ короткостебловий тип, висота рослин 82-92 см, винятково стійкий до вилягання (9 балів), осипання (9 балів) та проростання на пні при перестої (період спокою 45-50 діб);
- ✓ середньостиглий. Вегетаційний період 282-287 діб;
- ✓ підвищена морозо-зимостійкість (9 балів) та посухо-жаростійкість (9 балів);
- ✓ групова стійкість до бурі (7-8 балів), стеблової (6-7 балів) та жовтої (6-7 балів) іржі, борошнистої роси (7-8 балів), септоріозу (6-7 балів), піренофорозу (7-8 балів), до сажкових хвороб (6-7 балів), фузаріозу колосу (5-6 балів). Крім цього, сорт проявляє стійкість до грибкових інфекцій та підвищеної кислотності та засоленості ґрунту.

Якість зерна: відповідає рівню сильної пшениці - вміст білку 13,6-14,2%, вміст клейковини – 32-36%, сила борошна 340-380 о.а., загальна оцінка хліба 4,6-5,0 балів. В спеціальних агротехнічних дослідах помічено підвищену стабільність показників хлібопекарських властивостей у сорту Житниця одеська на низьких агрофонах.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Кущ прямостоячий, прапорцевий листок темно-зеленого кольору, еректоїдного типу. В повній стиглості колосся біле, веретеноподібної форми, середньої щільності (19-21 колосків на 10 см стрижня), довжиною 108-124 мм. Соломина товста і пружна, підколоскове міжвузля утримує колосся в майже прямо-стоячому стані. Колоскова луска овально-ланцетної форми, слабо опушена, довжина – 13,7-14,9 мм, ширина 4,0-4,2 мм. Плече піднесене. Зубець колоскової луски прямий, довжина 3,4-4,8 мм. Кіль наявний, язичок короткий. Зернівка червона, видовжена (довжина – 7,3-8,5 мм, ширина 3,4-3,6 мм, товщина 3,3-3,8 мм).

ЖУРАВКА ОДЕСЬКА

екстрасильна пшениця для непарових попередників

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ універсального типу для вирощування на різних агрофонах;
- ✓ високопродуктивний. За роки державного сортовипробування (2009-2010 рр.) забезпечив урожайність в середньому 7,62 т/га, що на 0,58 т/га (7,2%) вище національних стандартів. Вирізняється високою продуктивною куцистістю (720-810 продуктивних стебел на 1 м²). Колос середньої величини, добре озернений (46-58 зерен в колосі);
- ✓ середньоскоростиглий, вегетаційний період 276-283 дні;
- ✓ середньорослий (102-107 см). Стійкий до вилягання (7-8 балів), осипання (7-8 балів), до проростання зерна на пні (7-8 балів);
- ✓ підвищена морозо-, зимостійкість (8-9 балів), винятково висока посухостійкість (9 балів), має ксероморфну структуру;
- ✓ польова стійкість до борошнистої роси (5-6 балів), бурі іржі (4-5 балів).

Якість зерна: відноситься до групи екстрасильних пшениць. Вміст білка 13,4-13,8%, сирої клейковини 29,5-34,6%, сила борошна 380 - 420 о. а., об'єм хліба із 100 г борошна 1460-1480 см³, загальна оцінка хліба 4,6-4,8 бала.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, колос білий, остистий, пірамідальної форми, середньої довжини (9,6-10,2 см), середньої щільності (21-23 члеників на 10 см стрижня). Колоскова луска овальна, середніх розмірів (довжина без зубця 8,5 мм, ширина 4,0 мм), нервація виявляється слабо. Зубець колоскової луски прямий, короткий (1,8 - 2,1 мм). Плече колоскової луски пряме, шириною 0,6-0,7 мм. Кіль слабо виявлений. Зернівка червона, середніх розмірів (довжина 6,6-7,3 мм, ширина 3,2-3,7 мм, відношення довжини до ширини 2,1), боріздка зернівки неглибока, коротка.

Агротехнічні вимоги: для реалізації високого генетичного потенціалу врожайності та якості зерна сорт слід розміщувати на кращих попередниках і вирощувати за інтенсивною технологією.

Особливості сорту: вдало поєднує високу продуктивність, відмінні показники якості зерна та стійкість до екстремальних умов посухи.

ЗАГРАВА ОДЕСЬКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу, універсального використання на високих і середніх агрофонах;
- ✓ сорт формує високий урожай за рахунок поєднання крупного, добре озерненого колосу (54-62 зерен в колосі) і високої кущистості (633-715 продуктивних стебел на 1 м²). За роки станційного випробування врожайність в середньому склала 7,43 т/га, що на 0,71 т/га (8,9 %) вище національних стандартів. Генетичний потенціал сорту – 10,0-11,0 т/га;
- ✓ вегетаційний період 278-283 днів, середньостиглий;
- ✓ середньорослого типу (92-101 см), високостійкий до вилягання;
- ✓ характеризується підвищеною посухо-, жаростійкістю (9 балів) та морозостійкістю (7-8 балів);
- ✓ має польову стійкість до борошністої роси (5-6 балів), бурої іржі (4-5 балів), стеблової іржі (5-6 балів).

Якість зерна: хлібопекарські якості відмінні – вміст білка 13,3-14,6%, сирової клейковини 28,5-33,5%, сила борошна 320-380 о. а., об'єм хліба 1180-1420 см³, загальна хлібопекарська оцінка - 4,4-5,1 бала. Високий рівень хлібопекарських якостей визначається оптимальним сполученням пружності та еластичності тіста.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос білий, остистий, нещільний, пірамідальної форми, довжиною 110-126 мм. Ості білі, довжиною 62-94 мм. Колоскова луска яйцеподібної форми, має слабе опушення внутрішньої та зовнішньої поверхні, довжина 13,3-20,4 мм, ширина 3,5-4,1 мм. Зубець прямий або ледь зігнутий, довжиною 6,1 - 10,2 мм. Плече піднесене, шириною 0,4-0,6 мм. Кіль наявний. Зернівка червона, видовженої форми, довжина 7,3-8,9, ширина 3,4-3,7, товщина 3,1-3,5 мм.

Агротехнічні вимоги: за реакцією на агрофон відноситься до високоінтенсивного типу, тому реалізація високої продуктивності досягається при вирощуванні на високих агрофонах за інтенсивної технології.

Особливості сорту: висока позитивна реакція на фон мінерального азотного живлення. Добре виражені ознаки адаптивності забезпечують достатній рівень стабільності у варіюючих екологічних і агротехнічних умовах.

ЗИСК

екстрасильна пшениця

Рекомендований для усіх зон України

Оригінатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт високоінтенсивний степової екології;
- ✓ за роки випробування в інституті середня урожайність склала 7,8 т/га – на 0,8 т/га більше показників сортів-стандартів. Отриманий максимальний урожай 10,2 т/га, генетичний потенціал урожайності значно перевершує 11,0 т/га;
- ✓ у сорту чітко виражені ознаки степового екотипу з середньою потребою в яровизації та слабкою фотоперіодичною чутливістю;
- ✓ середньоранній (тривалість вегетаційного періоду 279-283 дні);
- ✓ посухостійкість та спекостійкість високі;
- ✓ морозо- зимостійкість вище середньої;
- ✓ стійкість до висипання та вилягання вище середньої;
- ✓ стійкість до борошнистої роси та до бурої іржі – добра, до пероноспорозу – висока.

Якість зерна: дуже висока, належить до групи екстрасильних сортів пшениці (в окремі роки при сприятливих умовах живлення «сила» борошна досягає 500 о.а.). Загальна оцінка хліба – 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. У фазу куштиння рослини сланкі або з частково стирчащими листками. Стеблостій вирівняний за висотою рослин, колосся трохи поникає, але не поклякає. Колос веретеноподібний, соломино-жовтий, середньої щільності. Кіль доходить до основи луски, зазублений у верхній частині. Кільовий зубець короткий, прямий, гострий. Плече пряме, середньої ширини. Зернівка червона, яйцеподібна, середніх розмірів. Маса 1000 зерен 37,5 - 43,0 г.

Агротехнічні вимоги: сорт рекомендується для вирощування за інтенсивною або загальноприйнятною технологіями. Сорт найбільш придатний для вирощування продовольчого зерна високої якості. На азотні добрива позитивно реагує підвищенням врожайності та якості зерна. Строки сівби – оптимальні для даної зони або трохи зміщені у сторону пізніх.

ЗОРЕПАД

екстрасильна пшениця

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу, з потенціалом продуктивності до 9,5 - 10,5 т/га та доброю стійкістю до біотичних і абіотичних стресових факторів;
- ✓ жаростійкість та посухостійкість високі;
- ✓ середньоранній, колоситься на день раніше сорту-стандарту. Чутливість до фотоперіоду низька, потреба в яровизації середня;
- ✓ морозостійкість вище середньої;
- ✓ стійкість до хвороб: висока до бурої іржі (5-6 балів), жовтої іржі (7-8 балів), борошнистої роси (5-6 балів); підвищена до септоріозу та фузаріозу (по 4-5 балів);
- ✓ високостійкий до вилягання та осипання.

Якість зерна: належить до екстрасильних сортів пшениці, за цим показником – один з кращих сортів в Україні. Сила борошна до 480 - 510 о. а., вміст білка до 13,2-13,8%, клейковини – 27,3-30,2%. Загальна оцінка хліба 5,0-5,2 бала.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, середньорослий (85-105 см), колос веретеноподібний, нещільний (18-20 колосків на 10 см довжини). Колоскова луска яйцеподібно-овальної форми, середніх розмірів. Зубець колоскової луски короткий, прямий, плече середньої ширини, кіль незазубрений, зубці лише у верхній його частині, доходить до основи луски. Остюки середньої довжини і цупкості, розходяться в сторони. Зерно червоне, некрупне (маса 1000 шт. 38-42 г), яйцеподібної форми, борозенка неширока, неглибока. Форма куца напіврозлога, куцистість вище середньої – 2-3 продуктивних стебла на рослину. Схильний до утворення зерен в 3-4 квітках колосків.

Агротехнічні вимоги: добре пристосований для вирощування як за інтенсивною, так і за звичайною технологіями. Негативно реагує як на дуже ранні, так і на пізні строки сівби. Кращі попередники – чисті та зайняті пари, зернобобові та просапні культури, багаторічні трави, які рано звільняють поле. Один з найбільш придатних сортів для отримання високоякісного продовольчого зерна. Дуже добре реагує на підживлення азотними добривами. При внесенні 100 кг/га аміачної селітри прибавка врожаю складає до 0,7-0,8 т/га.

ІСТИНА ОДЕСЬКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу універсального використання на високих і середніх агрофонах;
- ✓ за роки випробування в інституті урожайність склала в середньому 7,78 т/га, що на 0,62-0,94 т/га вище національних стандартів;
- ✓ вегетаційний період 276-282 днів, середньостиглий;
- ✓ середньорослого типу (92-98 см), стійкий до вилягання, виділяється високою стійкістю до осипання і проростання на пні;
- ✓ проявив високу стійкість до низьких температур (7-8 балів) та посухостійкість на всіх етапах онтогенезу;
- ✓ особливістю сорту є його висока стійкість до бурі, стеблової іржі та борошнистої роси (7-9 балів). Добре витримує середній і вище середнього рівень інфекційного навантаження.

Якість зерна: вміст білка 13,2-14,6%, сирової клейковини 26-34%, сила борошна 316-420 о. а.; об'єм хліба 1680-1700 см³. Загальна хлібопекарська оцінка 5,2 бала. Це типово сильна пшениця.

Апробаційні ознаки: різновид лютесценс. Колос білий або солом'яно-жовтий, середній за довжиною та щільністю. Колоскова луска овально-ланцетної форми, опушення слабке. Плече округле, середньої ширини. Кіль наявний. Зубець середньозігнутий, короткий. Зернівка червона, крупна.

Агротехнічні вимоги: добре реагує на високий рівень азотного живлення (ріст врожайності на 24,5%) і проявляє середній рівень стабільності при посіві на різних попередниках і строках сівби.

Особливості сорту: відноситься до чистолінійних та відтворюється за традиційною і спрощеною схемою первинного насінництва.

КНЯГІНЯ ОЛЬГА

екстрасильна пшениця

з груповою стійкістю до захворювань

Рекомендований для усіх зон України

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу, короткостебловий (86-92 см), стійкий до вилягання і осипання;
- ✓ високоврожайний – у держсортотипуванні (2009-2010 рр.) урожайність складала в середньому 8,68 т/га, що вище національних стандартів на 0,73-0,94 т/га (12,2-13,2%). Virізняється високою продуктивною кущистістю (816-965 продуктивних стебел на 1м²);
- ✓ середньостиглий – період вегетації складає 277-279 днів;
- ✓ підвищена морозостійкість (7-8 балів), висока посухостійкість (8 - 9 балів);
- ✓ добре виражена комплексна стійкість до хвороб: бурої іржі (6-7 балів), стеблової іржі (6-7 балів), жовтої іржі (6-7 балів), борошнистої роси (8-9 балів), септоріозу (6 балів), фузаріозу колосу (5-6 балів), твердої сажки (9 балів). У сорту ідентифіковано чужорідну транслокацію, що в певній мірі відбивається на стійкості до захворювань і дещо знижує технологічні показники борошна.

Якість зерна: цінна пшениця за якістю зерна. Вміст білка 12,8-13,6%, клейковини 29,3-32,7%, сила борошна 236-290 о. а., загальна хлібопекарська оцінка 3,8-4,2 бала.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Остюки довгі, зазубрені. Колос білий, пірамідальної форми, середній за довжиною (9,4-10,2 см, середньої щільності (21-23 членика на 10 см стрижня). Колоскова луска яйцеподібна, довжина без зубця 9,5-9,6 мм, ширина 4,0-4,3 мм. Зубець прямий, середньої довжини (4,0-4,6 мм). Плече колоскової луски пряме, ширина 0,5-0,6 мм. Зернівка овальної форми, довжина 7,8 - 8,5 мм, ширина 3,4-3,5 мм, відношення довжини до ширини 2,2-2,4.

Агротехнічні вимоги: вирізняється високою позитивною реакцією на підвищення агрофону (K=9,6-12,4). Найбільша реалізація потенціалу продуктивності досягається при інтенсивній технології вирощування і при зрошенні. Сорт витримує загущені посіви і збільшує урожайність з підвищенням норм висіву до 5,5-6,0 млн схожих зерен/га.

ЛАНОВИЙ

сильна пшениця

Рекомендований для усіх зон України

Оригінатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт належить до степового екотипу, короткостебловий, проміжний за типом інтенсивності;
- ✓ середня урожайність за роки випробування в інституті склала 7,58 т/га – на 0,61 т/га більше від показників стандартів та сортів напівінтенсивного типу, з якими він споріднений за походженням та комплексом господарсько корисних ознак. В умовах посухи, впливу екстремальних чинників зимівлі Лановий часто переважає за врожаєм інші сорти степового екотипу. Генетичний потенціал продуктивності близький до 10,0 т/га;
- ✓ висота рослини 80-90 см;
- ✓ морозо- зимостійкість підвищена;
- ✓ посухостійкість та спекостійкість високі;
- ✓ стійкість до висипання та вилягання добрі;
- ✓ стійкість до борошністої роси, видів іржі – добра (6-7 балів), пероноспорозу – висока (8 балів).

Якість зерна: належить до сильних сортів пшениці. „Сила” борошна 350-450 о. а., вміст білка 13,6-14,2 %, загальна оцінка хліба – 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Форма куща з осені сланка, під час весняно-літньої вегетації мало розлога, майже прямостояча. Колос веретеноподібний, середньої довжини та щільності. Остюки розходяться в сторони, середньої цупкості або м'які. Колоскова луска яйцеподібної форми завдовжки 8-9 мм. Нервація середньо виражена. Зубець прямий, тонкий, гострий, короткий. Кіль добре виражений. Плече пряме або скошене середньої ширини. Зерно яйцевидно-овальної форми, червоне. Маса 1000 зерен 37,5-42,0 г.

Агротехнічні вимоги: сорт рекомендується для вирощування за загальноприйнятною або інтенсивною технологіями. Строки сівби – оптимальні для даної зони, у випадку потреби можуть бути дещо зміщені у бік пізніших. Попередниками можуть бути чисті та зайняті пари, а також зернобобові та просапні культури, багаторічні трави, які рано звільняють поле.

Пшениця м'яка (озима)
(*Triticum aestivum* L.)

ЛАСТІВКА ОДЕСЬКА

сильна пшениця

з груповою стійкістю до захворювань

Рекомендований для усіх зон України

Оригінатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу універсального використання на високих агрофонах;
- ✓ високоврожайний. У державному сортовипробуванні (2009 - 2010 рр.) забезпечив урожайність в середньому 7,84 т/га і перевершив національні стандарти на 0,52-0,83 т/га або на 7,5-9,8%. Формує крупне (маса 1000 зерен 42-46 г), добре виповнене зерно. Продуктивна кущистість середня (680-765 продуктивних стебел на 1 м²);
- ✓ середньостиглий. Період вегетації складає 275-278 днів;
- ✓ відносно високорослий (111-124 см), стійкий до вилягання (8-9 балів);
- ✓ підвищена морозостійкість (7-8 балів), висока посухостійкість (8-9 балів);
- ✓ сорт проявляє комплексну стійкість до хвороб: бурої іржі (5-6 балів), стеблової іржі (7-8 балів), борошнистої роси (8-9 балів), септоріозу (5-6 балів), фузаріозу колоса (5-6 балів), твердої сажки (8-9 балів).

Якість зерна: сильна пшениця. Вміст білка 13,3-14,2%, вміст сирової клейковини 30-34%, сила борошна 360-420 о. а., об'єм хліба 1620 - 1680 см³, загальна хлібопекарська оцінка 5,0-5,2 бала.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос білий, довгий (11-12 см), пірамідальної форми, середньої щільності (21-23 членики на 10 см стрижня). Форма колоскової луски яйцеподібна (довжина без зубця 9,3-9,8 мм, ширина 3,9-4,3 мм). Зубець колоскової луски прямий, середній за довжиною (3,9-4,3 мм). Плече колоскової луски пряме, ширина плеча 0,4-0,5 мм. Зернівка овальної форми, довжина 8,3-8,5 мм, ширина 3,3-3,4 мм, відношення довжини до ширини 2,3-2,6.

Агротехнічні вимоги: сорт має високу позитивну реакцію на підвищення агрофону, але відносно витривалий на низьких агрофонах і непарових попередниках.

Особливості сорту: відносно витривалий, має комплексну стійкість до захворювань і підвищену конкурентну здатність у біоценозі з бур'янами, придатний для екологічно чистих технологій (органічного землеробства).

ЛЕБІДКА ОДЕСЬКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, універсального використання на різних агрофонах;
- ✓ врожайність висока. У державному сортовипробуванні (2009 - 2010 рр.) збір зерна в середньому склав 8,44 т/га, що на 0,70-1,83 т/га (9,2-23,4%) вище національних стандартів;
- ✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом 276-280 днів;
- ✓ середньорослий (95,3-102,3 см), стійкий до вилягання, практично не осипається і не проростає на пні при перестойі;
- ✓ рівень морозо-, зимостійкості вище середньої (6-7 балів), посухостійкість висока (8-9 балів);
- ✓ стійкий до бурої іржі (5-6 балів), середньо уражається борошністою росю (4-5 балів), витривалий до фузаріозу колоса, середньосприйнятливий до жовтої іржі.

Якість зерна: сильна пшениця. Вміст білка 12,8-13,6%, клейковини 26-28%, сила борошна 320-386 о. а., об'єм хліба із 100 г борошна 1320-1410 см³, загальна оцінка хліба 4,4-4,8 бала.

Апробаційні ознаки: різновид лютесценс, колос білий, циліндричної форми, довгий 10,3-11,8 см, середній за щільністю (23-25 члеників на 10 см стрижня). У верхній частині колосу є остюкоподібні відростки завдовжки 2,2-2,5 см. Колоскова луска овальної форми, середніх розмірів (довжина без зубця 8,2-8,7 мм; ширина 3,7-4,0 мм) Зубець колоскової луски короткий 0,6-0,7 мм. Кіль середньовиявлений. Зернівка яйцеподібної форми, червона, середньої крупності (довжина 6,6-6,8 мм; ширина 3,4-3,5 мм; відношення довжини до ширини 1,7-1,9).

Агротехнічні вимоги: висока позитивна реакція на підвищення агротехнічного фону (K = 8,4-9,6). Генетичний потенціал сорту проявляється при інтенсивних технологіях вирощування.

Особливості сорту: характеризується тривалим періодом післязбирального спокою (60-65 діб) та, у зв'язку з цим, високою стійкістю до проростання на пні при перестойі в умовах підвищеної вологості.

ЛІРА ОДЕСЬКА

сильна пшениця

Рекомендований для усіх зон України

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ універсального типу для різних агрофонів (тип сорту Антонівка);
- ✓ високоврожайний. У посушливі роки (2010-2012 рр.) у державному сортовипробуванні максимальна урожайність склала 10,04 т/га, при середній величині у різних агроекологічних зонах 5,17-6,36 т/га, що вище національних стандартів на 3,2-16,8%. Вирізняється крупним (11-12 см), добре озерненим колосом (64-72 зерен), з хорошою кущистістю (680-710 продуктивних стебел на 1 м²);
- ✓ середньостиглий. Веgetаційний період 282-285 днів (рівний сорту Антонівка);
- ✓ короткостебловий (86-92 см), з товстим міцним стеблом, що забезпечує високу стійкість до вилягання (9 балів). Стійкий до осипання (8 балів) та проростання на пні (7-8 балів);
- ✓ Морозо-, зимостійкість підвищені (7-8 балів), посухо-, жаростійкість високі (8-9 балів);
- ✓ Польова стійкість до захворювань (у балах): бурої іржі – 5-6, бо-рошністої роси – 5-6, летючої і твердої сажки – 4-5.

Якість зерна: за даними лабораторії якості зерна Інституту експертизи сортів рослин України сорт Ліра одеська вирізняється підвищеними показниками якості зерна сильної і надсильної пшениці: маса 1000 зерен – 38,8-42,4 г; вміст білка 14,2-14,4%, сирої клейковини 29,5-33,1%, сила борошна 390-418 о. а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, колос білий, циліндричної форми, середньої щільності (20-22 колоски на 100 мм стрижня), крупний (110-112 мм). Остюки середньої довжини (68-89 мм), зазубрені. Колоскова луска овальна, довжина 13,2-15,4 мм, ширина 3,2 - 3,8 мм. Плече пряме, ширина 0,6-0,8 мм. Зубець колоскової луски ледь зігнутий, довжина 3,2-5,1 мм. Кіль наявний, язичок короткий. Зернівка червона: довжина 7,8-8,9 мм, ширина 3,1-3,6 мм, товщина 2,8-3,7 мм.

Агротехнічні вимоги: сорт показує високу позитивну реакцію на підвищення мінерального азотного живлення (К = 10,4-13,6).

Особливості сорту: високий генетичний потенціал продуктивності поєднується з підвищеною пластичністю та витривалістю до біотичних і абіотичних стресових факторів.

МЕЛОДІЯ ОДЕСЬКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу, універсального використання. За сорто-типом подібний сорту Єдність.
- ✓ урожайність 7,2-11,4 т/га, з гарантованою прибавкою над національними стандартами 7,3-12,4%.
- ✓ середньорослий (86-95 см), стійкий до вилягання (7-8 балів), високостійкий до осипання (9 балів) та проростання на пні (9 балів).
- ✓ скоростиглий, вегетаційний період 282-284 дні, викашується і досягає на 3-5 днів раніше сорту Годувальниця одеська.
- ✓ морозо-зимостійкість вище середньої (7-8 балів), посухостійкість – винятково висока (9 балів).
- ✓ стійкість до бурої іржі (6-7 балів), середньостійкий до борошнистої роси (5-6 балів), толерантний до септоріозу, піренофорозу та фузаріозу колоса (4-5 балів).

Якість зерна: сильна пшениця, білок 13,2-14,4%, клейковина – 30-32 %, сила борошна 322-368 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид – лютесценс, колос – циліндричний, середньої щільності (19-21 колосків на 10 см стрижня колосу), середньої довжини 9,2-9,7 см; колоскова луска овально-ланцетної форми; зубець прямий, довжина 0,7-0,9 мм; плече пряме, ширина 0,9-1,0 мм; зернівка видовжена, ширина – 3,5- 3,5мм, довжина – 7,5-7,9 мм, товщина – 3,3-3,4 мм; відношення довжини до ширини – 2,2-2,4.

Агротехнічні вимоги: сорт слід розміщувати на кращих попередниках при інтенсивній технології вирощування. Висока позитивна реакція на внесення азотних мінеральних добрив (K = 8,2-10,6).

У зв'язку із коротким періодом яровизації (22-25 діб), сорт негативно реагує на ранні строки сіву і відносно витривалий до пізніх.

Особливості сорту: сорт різновиду лютесценс, відрізняється винятково високою стійкістю до осипання і проростання зерна на пні при перестойі і дощях на дозрілу пшеницю.

МІСІЯ ОДЕСЬКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, універсального використання на різних агрофонах;
- ✓ генетичний потенціал урожайності складає 11,5-12,0 т/га. У державному випробуванні в гостропосушливих умовах 2007 року одержано середню врожайність 6,69 т/га, що на 0,49 т/га або 7,9% вище національних стандартів. Має високу продуктивну куцистість і формує крупне високонатурне зерно;
  - ✓ середньостиглий, вегетаційний період 283-287 діб;
  - ✓ середньорослий (95-104 см), стійкий до вилягання (8-9 балів), осипання (7-8 балів);
  - ✓ висока морозо-, зимостійкість (8-9 балів);
  - ✓ винятково висока посухо-, жаростійкість (9 балів);
  - ✓ польова стійкість до основних захворювань (в балах): бурі і ржі – 5-6, стеблової і ржі – 4-5, борошнистої роси – 4-5, сажкових хвороб – 4-5, септоріозу листя – 5-6. Витривалий до вірусу жовтої карликовості ячменю.

Якість зерна: відповідає вимогам до сильних пшениць. Вміст білка 13,8-14,1%, вміст клейковини 28,0-29,5%, сила борошна 320-376 о. а., загальна оцінка хліба – 4,6-4,9 бала.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос білий, пірамідальний, середньої щільності, довжиною 92-100 мм. Остюки білі, цупкі, зазубрені, завдовжки 7-8 см, розташовані під кутом 40-45°, довжина 11,8-13,4 мм, ширина 4,0-4,5 мм. Плече пряме, ширина 1,1-1,4 мм. Зубець прямий, довжина 2,3-5,9 мм. Кіль наявний. Зернівка червона, видовженої форми: довжина 6,7-8,9 мм, ширина 3,6-4,1 мм, товщина 3,1-3,6 мм. Маса 1000 зерен – 38-44 г.

Агротехнічні вимоги: максимальна реалізація генетичного потенціалу продуктивності досягається на високих агрофонах та при інтенсивній технології вирощування. Високий рівень адаптивних властивостей забезпечує стабільність урожайності та відносно високий її нижній поріг за будь-яких несприятливих умов вирощування.

Особливості сорту: вирізняється винятково високою посухо-, жаростійкістю.

НАСНАГА

сорт короткостеблового високоінтенсивного типу

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт короткостебловий, високоінтенсивного типу, степової екології;
- ✓ середня врожайність за роки випробування у конкурсних сортовипробуваннях в інституті склала 8,1-8,7 т/га, що перевищує показники сорту-стандарту Куяльник на 0,4-0,6 т/га. В держсортівипробуванні перевищив національний стандарт на 0,2-0,6 т/га (3,8-13,6 %) з максимальною врожайністю 10,0 т/га. Генетичний потенціал сорту 11,0-12,0 т/га;
- ✓ середньоранній, вегетаційний період 276-282 діб;
- ✓ морозо- зимостійкість висока;
- ✓ посухо- та спекостійкість високі;
- ✓ короткостебловий (висота рослин 90-95 см) з міцною соломиною, що зумовлює високу стійкість до вилягання. Сорт стійкий до висипання та проростання зерна в колосі;
- ✓ сорт витривалий до ураження основними грибними захворюваннями: стійкість до бурої іржі (5-6 балів), жовтої іржі (7-8 балів), борошнистої роси (3-4 бали), піренофорозу (4-5 балів) та фузаріозу колоса (6-7 балів).

Якість зерна: сорт належить до сильних сортів пшениці. „Сила” борошна 430-450 о.а., вміст білка в зерні до 14,4%, клейковини 28,3-30,2%. Загальна оцінка хліба – 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос веретеноподібний, неопушений, середніх розмірів (8-9 см) та щільності (20-21 членик колосового стрижня на 10 см його довжини). Ості білі, прямі, трохи розходяться в сторони, середньої довжини і грубості. Плече середньої ширини, пряме або трохи підняте на лусках у верхній частині колосу. Зернівка червона, коротка, овальна, добре виповнена (маса 1000 зерен 37-39 г). Сорт схильний до формування зерен в 3-4 квітках колосків, тому зерно трохи невірвняне за розміром. Чубчик середньої ширини, опушення коротке.

Агротехнічні вимоги: сорт рекомендується для вирощування як за інтенсивною, так і за звичайною технологіями. Для реалізації високого генетичного потенціалу врожайності сорт бажано розміщувати по кращих попередниках в оптимальні або дещо пізніші строки сівби.

НИВА ОДЕСЬКА

екстрасильна пшениця

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу універсального використання на різних агрофонах. За сортотипом сорт схожий на сорт Писанка.
- ✓ урожайність 7,9-10,2 т/га, що вище національних стандартів на 9,4-14,7%. Вирізняється великим, добре озерненим колосом (62-82 зерен) та високою продуктивною кущистістю (616-818 стебел на 1 м²).
- ✓ середньорослий (96-112 см), відносно стійкий до вилягання (7 - 8 балів), не осипається (6-7 балів).
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 285 днів, викалошується і досягає одночасно з сортом Антонівка.
- ✓ морозо-зимостійкість підвищені (8-9 балів), посухо-жаростійкість – високі (8-9 балів).
- ✓ стійкість до основних хвороб в польових умовах на рівні 5-6 балів.

Якість зерна: екстрасильна пшениця - вміст білка 13,2-14,1%, клейковина – 29-33%, сила борошна – 452-515 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, колос білий, пірамідальної форми, довгий – 10,2-12,4 см; колоскова луска овально-ланцетної форми; зубець – довгий (4,7-5,3 мм), прямий; плече середніх розмірів (0,79-0,84 мм), піднесене. Зернівка – видовжена, широка – 3,3-3,4 мм, довжина – 6,9-7,5 мм, товщина – 2,9-3,0 мм, відношення довжини до ширини - 2,2.

Агротехнічні вимоги: сорт в спеціальних дослідах показав відносно високу витривалість до низьких і середніх агрофонів (тип реакції сорту Писанка), проте добре реагує на внесення азотних добрив (K – 10,3-12,4).

Строки сівби та норми висіву звичайні в залежать від стану ґрунту та зони вирощування.

Особливості сорту: вирізняється ксероморфною структурою з високим рівнем адаптації до посушливих умов степу. Сорт інтенсивного типу, проте придатний для розміщення на непарових попередниках. Має тенденції підвищеної витривалості до ранніх строків сівби.

ОРАНТА ОДЕСЬКА

сорт для пізніх строків сіву

Рекомендований для всіх зон

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ сорт універсального типу для вирощування на високих і середніх агрофонах. За морфометричними ознаками сорт Оранта одеська має схожість на відомий сорт Місія одеська;

✓ урожайність 8,4-11,9 т/га з перевищенням національних стандартів на 0,54-1,31 т/га (6,9-12,4%);

✓ має крупний (10,6-11,2 см), добре озернений колос (58-76 зерен) і високу продуктивну кущистість (3,4 стебла на рослину);

✓ середньорослий (96-99 см), високостійкий до вилягання (9 балів), осипання (8-9 балів), проростання на пні (9 балів);

✓ скоростиглий, вегетаційний період 285-287 днів;

✓ морозозимостійкість підвищена (8-9 балів), із здатністю відносно прискореного проходження процесу загартування рослин в осінній та зимовий періоди.

✓ стійкість до бурої іржі в польових умовах (6-7 балів).

Якість зерна: сильна пшениця: вміст протеїну – 12,8-13,8%, клейковини 29-33%, сила борошна 382-420 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос білий, циліндричної форми, середньої щільності (19-21 колосків на 10 см стрижня), довжина 9,8-10,6 см. Остюки білі, цупкі, довжиною 6-8,5 см, колоскова луска овально-ланцетної форми, слабко опушена, довжина 8,6-9,4 см, ширина 3,8-4,2 мм, зубець колоскової луски ледь зігнутий, плече пряме. Зернівка червона, овальної форми, довжина 7,8-8,2 мм, ширина 2,4 - 2,7 мм, товщина 3,3-3,7 мм. Маса 1000 зерен 43,1- 45,2 г.

Агротехнічні вимоги: сорт вирізняється високим генетичним потенціалом урожайності та якості зерна, що найбільш повно реалізується при вирощуванні за інтенсивною технологією. В агротехнічних дослідках сорт показав високу позитивну реакцію на внесення високих доз азотних добрив (K=9,8-12,8).

Особливості сорту: сорт вирізняється відносно коротким періодом яровизації (20-25 днів), що негативно проявляється у зниженні морозозимостійкості при надранніх строках сіву (перша половина вересня). З іншої сторони, невелика потреба в яровизації та здатність сорту до інтенсивного росту і розвитку рослин при понижених позитивних температурах осеннього і ранньо-зимового періоду забезпечують придатність сорту до пізніх строків сіву (жовтень-листопад).

ПИЛИПІВКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для усіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ напівінтенсивного типу, степової екології, урожайність 7,24 - 8,09 т/га, що на 6,9% вище стандарту Одеська 267;
- ✓ середньоранній, колоситься та дозріває на 1-2 доби раніше Одеської 267;
- ✓ тривалість яровизаційного періоду та фотоперіодична чутливість середні;
- ✓ посухостійкість вище середньої, морозо-, зимостійкість високі;
- ✓ стійкість до летючої сажки – 8 балів, жовтої іржі – 7 балів, септоріозу – 6-7 балів, фузаріозу колосу – 5-6 балів;
- ✓ стійкий до проростання зерна на пні;
- ✓ стійкість до вилягання – вище середньої.

Якість зерна: належить до сильних сортів пшениці, сила борошна 280-450 о. а., вміст білка 12,5-14,0%, об'єм хліба 1480 см³, загальна оцінка хліба 4,8-5,0 бала.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, середньорослий, висота рослини 110-120 см. Колос веретеноподібний, середньої щільності та довжини, після дозрівання світло-білого кольору. Остюки середні за розміром, розходяться в сторони, нецупкі. Колоскові луски овально-яйцеподібні, зубець короткий (2 мм), нервація добре виражена, кіль доходить до основи луски, плече середньої ширини, пряме або трохи скошене. Зерно червоне, овальне. Маса 1000 зерен 38-40,5 г.

Агротехнічні вимоги: найбільш придатний для використання при звичайних технологіях вирощування за гіршими попередниками. На відміну від сортів інтенсивного типу менш чутливий до зміщення строків сівби як у бік ранніх, так і пізніх. На збіднених на поживні речовини полях добре реагує на підживлення мінеральними добривами підвищенням урожайності та покращенням якості зерна. Дуже великі дози азотних добрив можуть викликати вилягання посіву.

ПОСТАТЬ

інтенсивного типу з підвищеною посухостійкістю

Рекомендований для всіх зон

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу, степової екології, з високою посухостійкістю та адаптивністю до різних умов вирощування;
- ✓ урожайність у сортодослідах інституту за останні 3 роки склала 8,6-9,4 т/га. Максимальний урожай був отриманий у Вінницькому держекспертцентрі 11,06 т/га;
- ✓ середньоранній, вегетаційний період 280-284 дні;
- ✓ висота рослин 90-110 см;
- ✓ стійкий до вилягання та осипання 8,8 і 8,9 балів відповідно;
- ✓ морозо-зимостійкість висока;
- ✓ посухостійкість та спекостійкість у період літньої вегетації високі;
- ✓ за даними держсортотпробування в зонах Степ, Лісостеп, Полісся стійкість до основних хвороб – бурої іржі (8,6-9,0 балів), борошнистої роси (8,4-8,6 балів), кореневих гнилей (8,3-9,0) та фузаріозу колоса(8,7-9,0 балів).

Якість зерна: сорт належить до екстрасильних сортів пшениці (W=347-480 о.а.), вміст білка в зерні 11,8-14,0%, загальна оцінка хліба – 4,9-5,1 балів. При належному забезпеченні азотним живленням при вирощуванні "сила" борошна може зростати понад 500 о.а.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос білий з бронзовим відтінком, веретеноподібної форми. Щільність середня (20-22 колоски на 10 см стрижня). Ості білі, середньої довжини, грубі або середньої грубості, розходяться в сторони. Колоскова луска яйцеподібно-овальної форми, середнього розміру (ширина 3,5-4,0 мм, довжина 9 мм), основа неширока. Кіль добре виражений, доходить до основи, зазублений у верхній частині. Боковий нерв виражений слабо, складка відсутня. Кільовий зубець довгий (8-9 мм), тонкий, прямий. Плече середньої ширини, слабо скошене або пряме. Кіль квіткової луски відсутній. Зернівка червоного кольору середньої інтенсивності, яйцеподібно-овальної форми, середньої крупності (довжина 8 мм, ширина 4 мм). Маса 1000 зерен 41-43 г. Борозенка неширока і неглибока. Чубчик коротко волосистий.

Агротехнічні вимоги: сорт рекомендується для вирощування за інтенсивною або високоінтенсивною технологіями. Основні добрива та підживлення добре реалізуються у підвищенні врожайності та якості зерна. Строки сівби – оптимальні для даної зони, або можуть бути дещо зміщені у бік пізніших. Сорт вдало поєднує високу продуктивність, морозо-зимостійкість і стійкість до екстремальних умов посухи.

НОВИНКА

Пшениця м'яка (озима)
(*Triticum aestivum* L.)

СЛАВЕН

скоростиглий сорт інтенсивного типу універсального використання

Рекомендований для всіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу, універсального використання;
- ✓ у конкурсних сортовипробуваннях в інституті середня врожайність склала 8,15-8,73 т/га, що на 0,58-0,87 т/га вище кращих сортів-стандартів. Максимальний урожай зерна склав 10,1 т/га. У державному сортовипробуванні середня урожайність у 2016 р. склала 6,3 т/га (+ 0,7 т/га до стандарту). Максимальна прибавка 1,1 т/га в степовій зоні;
- ✓ скоростиглий, досягає на 3-4 дні раніше сорту-стандарту Куяльник та на 4-6 діб сорту-стандарту Вікторія одеська;
- ✓ за висотою рослин відноситься до групи середньорослих (90-105 см);
- ✓ стійкий до вилягання (8-9 балів), осипання та проростання зерна в колосі;
- ✓ рівень морозо-зимостійкості високий;
- ✓ посухо-спекостійкість високі (8-10 балів);
- ✓ сорт проявляє високу стійкість до бурі іржі, середньостійкий до борошністої роси та інших грибних хвороб (7-9 балів).

Якість зерна: сорт належить до групи сильних сортів пшениці, „сила” борошна 330-380 о. а., вміст білка 11,8 %, седиментація 78 мл, загальна оцінка хліба – 4,8-5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос середньої довжини (9,5-10,5 см) та щільності (20-21 колосок на 10 см колосового стрижня), веретеноподібний. Стебло та колос після дозрівання білого кольору з бронзовим відтінком. Ості грубі, короткі або середньої довжини, мало розходяться в сторони. Колоскова луска яйцеподібна, середньої довжини та ширини. Кіль нижньої квіткової луски зазублений, добре виражений у верхній частині луски, а у її основі майже сходить нанівець. Плече середньої ширини, пряме. Зубець середньої довжини, прямий, гострий. Зернівка червоного кольору, яйцеподібна, середніх розмірів, при звичайних умовах вирощування добре виповнена (маса 1000 зерен 38-43 г).

Агротехнічні вимоги: сорт можна вирощувати за звичайною та інтенсивною технологіями, однак в умовах інтенсивної технології рівень урожайності та якості зерна значно вищий. Добре реагує на мінеральні добрива. Строки сівби – оптимальні для даної зони або можуть бути дещо зміщені у бік пізніших. На ранній строк сівби реагує негативно.

УЖИНОК

сильна пшениця

Рекомендований для усіх зон України

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортівивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, степової екології;
- ✓ за даними державного сорто випробування урожайність склала у Степу 7,43 т/га (+1,55 т/га до стандарту), Лісостепу – 6,90 т/га (+0,49 т/га), Поліссі – 6,11 т/га (+0,80 т/га). У дослідях інституту сорт досягав урожайності 10,0 т/га;
- ✓ за тривалістю вегетаційного періоду – середньоранній;
- ✓ морозостійкість вище середньої;
- ✓ стійкість до грибних захворювань підвищена;
- ✓ зимостійкість добра;
- ✓ посухостійкість і спекустійкість високі;
- ✓ стійкий до вилягання, осипання та проростання на пні.

Якість зерна: належить до сортів сильної пшениці. Сила борошна 310-390 о. а., вміст клейковини –26,5-28,2%. Загальна оцінка хліба 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, висота рослин 85-95 см. Колос веретеноподібний, середньої довжини та щільності. Після дозрівання колос та стебло мають солом'яно-жовтий відтінок. Колоскова луска яйцеподібна, з добре виявленою нервацією. Плече вузьке, скошене, пряме у лусках середньої частини колоса, кіль добре виражений. Зубець колоскової луски ледь зігнутий, короткий. Остюки середньої довжини, розходяться в сторони, середньоцупкі, солом'яно-жовті. Зерно червоне, середнє за крупністю (маса 1000 зерен 37-41 г), яйцеподібне, борозенка неглибока. Форма куща з осені сланка. Листя середні за довжиною і шириною, прапорцевий листок слабозвисаючий. Восковий наліт середньої інтенсивності.

Агротехнічні вимоги: рекомендується для вирощування за інтенсивною та звичайною технологіями. Добре реагує на азотні добрива підвищенням урожайності та покращенням технологічних якостей зерна. Середньочутливий до змін строків сівби.

АНТОНІВКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для вирощування в Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високопродуктивний за рахунок високої продуктивної куцистості (610-830 стебел на 1 м²), крупного добре озерненого колоса та крупного виповненого зерна (маса 1000 зерен 36,2-44,4 г). За роки державного сортовипробування врожайність складала 4,86-8,75 т/га, що вище сортів-стандартів на 0,49-0,60 т/га;
- ✓ середньостиглий. Вегетаційний період 280-285 днів;
- ✓ середньорослий – 92-96 см, стійкий до вилягання (7-8 балів), осипання (8-9 балів) та проростання зерна в колосі (8-9 балів);
- ✓ високозимостійкий (8-9 балів), посухостійкий (8-9 балів).

Стійкість до хвороб: характеризується польовою стійкістю до найбільш поширених захворювань (у балах): септоріозу колоса – 5-6, летючої та твердої сажки – 3-4, борошнистої роси – 4-5, добре вираженою стійкістю до бурі – 6-7 і стеблової іржі – 5-6 балів.

Якість зерна: відповідає вимогам щодо сильних пшениць. Вміст сирого протеїну 12,5-13,8%, сирієї клейковини 28,4-33,6%, об'єм хліба 1420-1470 см³. Загальна оцінка хліба – 4,7-5,2 бала.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос білий, остистий, пірамідальної форми, середньої щільності (20-22 колоски на 100 мм стрижня), крупний, довжина колосу 100-110 мм. Ості білі, грубі, зазубрені, розміром 69,1-89,3 мм. Колоскова луска овальна, слабо опушена, довжина 13,4-15,5 мм, ширина 3,2-3,9 мм. Плече пряме, ширина 0,58-0,88 мм. Зубець колоскової луски прямий, довжина 3,5-5,0 мм. Кіль наявний, язичок короткий. Зернівка червона, видовжена, довжина 7,8 - 8,8 мм, ширина 3,2-3,8 мм, товщина 3,0-3,6 мм.

Агротехнічні вимоги: позитивно реагує на високий агрофон, в той же час забезпечує високу врожайність на низькому агрофоні та непарових попередниках. Строки сівби і норми висіву загальноприйняті для озимої м'якої пшениці.

Особливості сорту: вирізняється груповою стійкістю до захворювань – бурі, стеблової іржі, септоріозу та кореневих гнилей.

ВETERAN

сорт інтенсивного типу, універсального використання

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт належить до степового, південного екотипу;
- ✓ середня врожайність за роки випробування в інституті склала 8,6 т/га, що на 0,3-0,5 т/га вище показників сорту-стандарту Куяльник. В держсортівипробуванні перевищив національний стандарт на 0,2-0,5т/га (4,2-10,4 %) з максимальною врожайністю 10,1 т/га. Генетичний потенціал сорту понад 11,0 ц/га;
- ✓ середньоранній, з вегетаційним періодом 275-282 діб;
- ✓ середньорослий сорт інтенсивного типу, висота рослини 98 - 107 см;
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середньої;
- ✓ посухо- та спекостійкість високі;
- ✓ стійкий до вилягання, висипання та проростання зерна в колосі;
- ✓ сорт толерантний до враження основними грибними хворобами стебла, листя та колосу; польова стійкість на рівні 5-6 балів.

Якість зерна: сорт належить до групи сильних сортів пшениці, вміст білка 13,5-14,0 %, вміст клейковини 28,7-29,1 %, „сила” борошна 380-420 о. а., загальна оцінка хліба – 4,9 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос білий, неопушений, веретеноподібної форми, середньої довжини (8-10 см) та щільності (20-24 членики колосового стрижня на 10 см його довжини). Ості трохи зігнуті, розходяться в сторони, середньої довжини та грубості. Колоскова луска яйцеподібно-овальної форми, середніх розмірів. Кіль добре виражений, доходить до основи луски, у верхній частині добре зазублений, боковий нерв виражений слабо. Зернівка червона, яйцеподібно-овальна, середніх розмірів (маса 1000 зерен 38-42 г), чубчик середньої ширини, коротко волосистий. Борозенка неширока і неглибока.

Агротехнічні вимоги: сорт рекомендується для вирощування за інтенсивною технологією але, також, придатний для вирощування і за звичайною технологією, тобто на середніх агрофонах (непарові попередники). Строки сівби – оптимальні для зони. Сорт характеризується підвищеною пластичністю та витривалістю до несприятливих біотичних і абіотичних чинників.

ВІГЕН

сорт інтенсивного типу з
підвищеною стійкістю до хвороб

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу степової екології;
- ✓ середня врожайність за роки випробування в інституті склала 8,8 т/га, що на 0,5-0,6 т/га вище показників сорту-стандарту Куяльник. В держсортівипробуванні перевищив національний стандарт на 0,3 - 0,4 т/га (5,2-7,2 %) з максимальною врожайністю 9,9 т/га.
- ✓ середньоранній, вегетаційний період 273-280 днів;
- ✓ середньорослий, висота рослини 95-100 см;
- ✓ морозо- зимостійкість висока (8-9 балів);
- ✓ посухостійкість та спекостійкість високі (8-9 балів);
- ✓ висока стійкість до осипання та проростання зерна в колосі; міцна соломину забезпечує високу стійкість до вилягання;
- ✓ сорт проявляє підвищену стійкість до основних хвороб: бурої іржі (7-8 балів), борошнистої роси (6-7 балів), септоріозу (7-8 балів), фузаріозу колоса (6-7 балів), толерантний до враження іншими грибовими хворобами.

Якість зерна: сильна пшениця. Вміст білка 13,5-14,2 %, вміст клейковини 28,3-29,6 %, „сила” борошна 360-420 о. а., загальна оцінка хліба – 5,0 балів. Високий рівень хлібопекарських властивостей обумовлений оптимальним поєднанням пружності та еластичності клейковини.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум, кущ з осені сланкий, листки середні за розмірами, слабозвисаючі. Колос білий веретеноподібної форми, середньої довжини (8-10 см) та щільності (19 - 21 члеників колосового стрижня на 10 см його довжини). Ості еластичні, прямі, трохи розходяться в сторони. Колір стебла і колосу під час дозрівання солом'яно-жовтий. Ості в окремі роки перед дозріванням рослин мають фіолетове забарвлення. Кільовий зубець середньої довжини, прямий, гострий. Плече нешироке, пряме, на лусках у верхній частині колосу майже відсутнє. Зернівка середніх розмірів (маса 1000 зерен 40-42 г), яйцеподібно-овальної форми, червона.

Агротехнічні вимоги: сорт найбільш придатний для інтенсивної технології вирощування, але має високі показники і при звичайній технології.

ДУМА ОДЕСЬКА

висока позитивна реакція на мінеральний азот

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ універсального типу для посіву на різних агрофонах та попередниках. За морфометричними ознаками має схожість на сорт Княгиня Ольга;
- ✓ урожайність 7,6-12,8 т/га, з перевищенням національних стандартів на 0,56-1,69 т/га (8,0-15,2%);
- ✓ середньо-пізньостиглий, вегетаційний період 286-287 днів, викашується і досягає на 2-3 дні пізніше сорту Антонівка;
- ✓ короткостебловий, високостійкий до вилягання (9 балів), осипання (9 балів), проростанню зерна в колосі при перестої (9 балів);
- ✓ морозо-, зимостійкість високі (8-9 балів), підвищена потреба в яровизації (50 днів), відносна чутливість до фотоперіоду;
- ✓ стійкість до основних хвороб в польових умовах - на рівні 5-6 балів.

Якість зерна: вміст білка-13,4-14,5%, вміст клейковини 32-36%, сила борошна 350-380 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, колос білий, веретеноподібної форми, середньощільний (19-21 членик на 10 см стрижня колосу). Колоскова луска овально-ланцетної форми, зі слабким опушенням, зубець короткий, ледь зігнутий, плече пряме. Зернівка червона, середня за розмірами, овальної форми. Маса 1000 зерен 42-45 г.

Агротехнічні вимоги: сорт вирізняється винятково високою позитивною реакцією на внесення азотних мінеральних добрив ($K=10,6-13,9$), проявляє пластичність за реакцією на контрастні строки сіву та норми висіву. Зменшення норми висіву до 2,5 млн схожих зерен на 1 га не приводить до суттєвого зниження врожайності за рахунок додаткового продуктивного кушення. Краще інших сортів переносить ранні строки сіву.

Особливості сорту: генотип сорту Дума одеська містить пшенично-житню транслокацію 1AL./1RS, що посилює основні адаптивні властивості стійкості до біотичних і абіотичних факторів. Нейтралізація негативного впливу цієї транслокації на хлібопекарські властивості борошна здійснена в результаті комбінації в одному генотипі алелей з сильним позитивним впливом на якість зерна.

ЗВИТЯГА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт належить до степового еко типу;
- ✓ середня врожайність за роки випробування в інституті склала 8,2 т/га – що на 0,7 т/га вище показників кращих сортів-стандартів, зокрема відомого сорту Куяльник. Генетичний потенціал сорту Звитяга дуже високий, при оптимальних умовах вирощування – до 12,0 т/га;
- ✓ за тривалістю вегетаційного періоду (278-283 дні) належить до середньоранніх, а в окремі роки і до скоростиглих сортів;
- ✓ посухостійкість та спекустійкість високі;
- ✓ морозо-, зимостійкість сорту високі;
- ✓ висота рослин 100-105 см;
- ✓ стійкість до основних листостеблових грибних захворювань 4-5 балів.

Якість зерна: Звитяга відноситься до групи сильних сортів пшениці («сила» борошна 320-430 о.а.). Загальна оцінка хліба – 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос веретеноподібної форми, при сприятливих умовах вирощування добре розвинені колосся можуть мати циліндричну форму. Колір білий, у роки з інтенсивною інсоляцією в період дозрівання колос буває з чітко вираженим бронзовим відтінком. Ості середні за довжиною та жорсткістю, розходяться в сторони. Колос нещільний – 20-21 членик колосового стрижня на 10 см довжини. Колоскова луска яйцеподібно-овальної форми. Кіль добре виражений, доходить до основи луски, зазублений лише на зубці. Зубець тонкий, прямий, гострий середньої довжини. Зернівка червона яйцеподібно-овальна середніх розмірів.

Агротехнічні вимоги: сорт рекомендується для вирощування за інтенсивною або загальноприйнятною технологіями за кращими або найбільш розповсюдженими попередниками. Строки сівби – оптимальні для даної зони або трохи зміщені у сторону пізніх. На внесення добрив реагує значним підвищенням врожайності та якості зерна.

ЕРА ОДЕСЬКА

екстрасильна пшениця

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортівивчення;

2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

✓ високоінтенсивного типу, універсального використання. За сорто-типом подібний сорту Куяльник.

✓ урожайність 7,7-9,8 т/га, що вище національних стандартів на 4,8-9,3%.

✓ середньорослий (92-105 см), стійкий до вилягання (9-9 балів), осипання, високостійкий до проростання на пні, тривалий період спокою (40-45 днів).

✓ середньоскоростиглий, вегетаційний період 283 днів, виколошується і досягає на 2-3 дні раніше сорту Антонівка.

✓ морозо-, зимостійкість – вище середнього рівня (7-8 балів), посухостійкість висока на всіх етапах розвитку рослин (8-9 балів), підвищена жаростійкість на етапі формування зерна (9 балів).

✓ стійкість до хвороб в польових умовах: бура іржа – 5-6 балів, борошніста роса 4-5 балів, піренофороз – 6-7 балів.

Якість зерна: екстрасильна пшениця – підвищений вміст білка 13,8-14,8 %, вміст клейковини – 33-36%, сила борошна – 420-510 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос білий, циліндричної форми. Середньої щільності (19-21 колосків на 10 см), довжиною – 93-98 мм. Остюки білі, цупкі, завдовжки 7-8 см. Колос, остюки та солома при повному дозріванні набуває жовтого кольору. Колоскова луска яйцеподібна, слабко опущена, довжина – 9,6-10,1 мм, ширина 3,9-4,1 мм. Кіль наявний. Зернівка червона, овальної форми, довжина 8,2-8,6 мм, ширина – 3,2-3,4 мм, товщина 3,1-3,3мм. Маса 1000 зерен – 41,8-43,5 г.

Агротехнічні вимоги: сорт реалізує свій потенціал продуктивності при вирощуванні за інтенсивною технологією. Вирізняється також витривалістю до низьких і середніх агрофонів (на непарових попередниках). Сорт має короткий період яровизації 25-30 діб, тому негативно реагує на ранні строки сіву і відносно більш витривалий до посіву в пізні строки.

Особливості сорту: сорт відрізняється скоростиглістю і винятково високою жаростійкістю в період формування зерна.

КАНТАТА ОДЕСЬКА

екстрасильна пшениця з оптимальним поєднанням
пружності та розтяжності клейковини

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу універсального використання на різних агрофонах;
- ✓ урожайність 7,8-10,2 т/га, з перевищенням національних стандартів на 0,56-1,22 т/га (8,3-15,6%). Висока урожайність забезпечується вдалим поєднанням високої продуктивної кущистості (680-850 стебел 1 м²), крупного (10,1-11,8 см), добре озерненого (52-66 зерен) колосся та крупного добре виповненого зерна (маса 1000 зерен 38,4-46,3 г);
- ✓ середньорослий (88-96 см), високостійкий до вилягання (9 балів) та осипання (9 балів), середньостійкий до проростання на пні (період спокою 32-38 діб).
- ✓ середньостиглий і досягає одночасно з сортом Антонівка;
- ✓ морозо-, зимостійкість підвищена (8-9 балів), вирізняється високою посухо-, жаростійкістю (8-9 балів);
- ✓ стійкість до хвороб в польових умовах: бура іржа – 6-7 балів, борошниста роса – 5-6 балів, піренофороз – 5-6 балів, жовта іржа – 3-4 бали.

Якість зерна: вміст білка 13,6-14,9 %, вміст клейковини 34-38 %, сіла борошна – 450-520 о.а. Загальна оцінка хліба – 5,2-5,4 бали.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Кущ прямостоячий, прапорцевий листок темно-зелений, еректоїдного типу. В повній стиглості колосся біле, циліндричної форми, середньої щільності (19-21 колосків на 10 см стрижня) довжиною 101-108 мм. Остюки білі, грубі, зазубрені, розміром 71-89 мм. Соломина пружна, підколоскове міжвузля утримує колос в прямостоячому стані. Колоскова луска овально-ланцетної форми, слабо опушена, довжина 13,8-14,8 мм, ширина 3,8-4,3 мм. Плече пряме, широке. Зубець колоскової луски прямий, довжина 3,8-5,6 мм. Кіль наявний, язичок короткий. Зернівка червона, видовжена (довжина 7,1-8,8 мм, ширина 3,4-3,8 мм, товщина 3,0-3,8 мм).

Агротехнічні вимоги: вирізняється високою позитивною реакцією на внесення азотних мінеральних добрив (К = 9,4-12,3). Потреба в яровизації 45-50 діб забезпечує сорту відносно високу витривалість до надмірно ранніх строків сіву, а також достатньо високу стабільність морозостійкості впродовж зими.

КУЯЛЬНИК

екстрасильна пшениця

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоврожайний. За роки державного сортовипробування з урожайністю 6,72-9,88 т/га перевершив сорти-стандарти в степовій зоні на 0,87, в Лісостепу – на 0,52, Поліссі – на 0,92 т/га. Максимальна врожайність склала 10,8 т/га;
- ✓ середньоранній, з середньою потребою в яровизації та слабкою чутливістю до фотоперіоду;
- ✓ посухо- та жаростійкість високі;
- ✓ зимостійкість вище середньої;
- ✓ стійкий до жовтої іржі (8-9 балів), септоріозу (6-7 балів), летючої сажки (6 балів), середньостійкий до ураження борошнистою росою (4-5 балів), бурою іржею (4 бали), твердою сажкою (4 бали), фузаріозом колоса (4 бали);
- ✓ дуже стійкий до проростання зерна на пні.

Якість зерна: за показниками якості зерна один з кращих сортів в Україні, віднесений до екстрасильних сортів пшениці. Сила борошна 460-510 о. а., вміст клейковини 27,5-28,7%, вміст білка 13,0-13,7%, вихід борошна 76%. Загальна оцінка хліба 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, колос остистий, білий, неопушений, ості білі, зерно червоне. Рослини середньорослі (85-100 см). Стебло середньої товщини, міцне, форма куща сланка або проміжна. Продуктивна кущистість висока. Колос веретеноподібної форми, солом'яно-жовтого кольору, середньої довжини (8-9 см), нещільний (18-22 членики на 10 см колосового стрижня). Колоскова луска яйцеподібної форми (8-9 мм), нервація середньовиявлена. Зубець колоскової луски короткий, прямий. Плече середнє за шириною, пряме. Кіль добре виражений, доходить до основи луски. Ості середньої довжини та цупкості, розходяться в сторони. Зерно яйцеподібно-овальне, середньої крупності. Маса 1000 зерен 40-42 г.

Агротехнічні вимоги: добре реагує на підживлення азотними добривами. При внесенні 100 кг аміачної селітри урожай зерна зростає на 0,4-0,5 т/га, вміст білка до 2%, сила борошна – 80-150 о. а. Один із сортів, найбільш придатних для отримання продовольчого зерна високої якості. Дуже ранні строки сівби негативно впливають на подальший розвиток рослин.

ЛІГА ОДЕСЬКА

стійкий до екстремально-посушливих умов

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ універсального типу для вирощування на різних агрофонах та попередниках;

✓ урожайність 7,8-11,8 т/га з перевищенням національних стандартів на 0,84-1,36 т/га (12,1-13,0%). Вирізняється високою продуктивною куцистістю (726-848 стебел на м²), з середнім рівнем продуктивності колосу (1,2-1,6 г зерен з колосу);

✓ середньорослий (98-102 см), стійкий до вилягання (8-9 балів), осипання (9 балів) та проростання зерна в колосі при перестої (8-9 балів);

✓ середньостиглий, вегетаційний період 283-285 днів. Виколюється і досягає одночасно з сортом Антонівка;

✓ морозо-, зимостійкість підвищена (8-9 балів), вирізняється винятково високою посухо-, жаростійкістю. Витримує екстремально посушливі умови;

✓ стійкість до основних хвороб дорослих рослин знаходиться на рівні 5-6 балів.

Якість зерна: сильна пшениця: вміст білка – 13,2-13,8%, клейковини 29,4-33,6%, сила борошна 366-388 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, колос білий, веретеноподібної форми, середній за довжиною 8,2-9,4 см, середньої щільності (17-19 колосків на 10см стрижня). Колоскова луска овально-ланцетної форми, із слабким опушенням, плече пряме, зубець прямий. Зернівка червона, овальної форми, середня за розміром. Маса 1000 зерен 40,9- 42,4 г. Сорт схильний до формування зерна в 3-4 квітках колосків, тому зерно в повній мірі, в залежності від умов вирощування, невіривняне за розміром.

Агротехнічні вимоги: сорт має високий генетичний потенціал урожайності та якості зерна, що найбільш повно реалізується при інтенсивній технології вирощування. В умовах низького агрофону чи відхилень у технології сорт Ліга одеська утримує більш високий нижчий поріг урожайності, чим інші сорти. У спеціальних агротехнічних дослідах виявлена відносна стабільність сорту за реакцією на контрастні строки сіву.

Особливості сорту: в генотипі сорту Ліга одеська є пшенично-житня транслокація 1AL/1RS, що позитивно впливає на підвищення загального рівня адаптивності. Негативний вплив транслокації на хлібопекарські властивості нейтралізований комбінацією алелей з позитивним впливом на ці властивості.

МУДРІСТЬ ОДЕСЬКА

екстрасильна пшениця

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ високоінтенсивного типу, універсального використання на різних агрофонах. За сортотипом подібний знаменитому сорту Альбатрос одеський.

✓ урожайність 7,6-11,5 т/га, що вище національних стандартів на 1,5-1,9 т/га.

✓ поєднує крупний (10,6-11,5 см), добре озернений (62-68 зерен) колос, з середньою продуктивною кущистістю (3-4 стебел на рослину), формує крупне (маса 1000 зерен 42-45 г), високонатурне зерно (860 - 875 г/л).

✓ середньорослий, вегетаційний період 283-285 днів, виколошується і досягає одночасно з сортом Антонівка.

✓ морозо-, зимостійкість підвищена (8-9 балів), посухостійкість висока (8-9 балів) на всіх етапах розвитку рослин.

✓ стійкість до основних хвороб в польових умовах на рівні 5-6 балів.

Якість зерна: екстрасильна пшениця – білок 13,3-14,6%, клейковина 29-34%, сила борошна 486-527 о.а.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос білий, пірамідальної форми, середньої щільності (19-21 колосків на 10 см), довжиною 106-115 мм. Зубець колоскової луски середньо-зігнутий, довжина 3,8-4,2 мм. Плече колоскової луски піднесене, ширина 0,76 - 0,86 мм. Кіль наявний. Зернівка червона, видовжена, довжина 7,8 - 8,3 мм, ширина 2,3-2,5 мм, товщина 3,0-3,2 мм. Маса 1000 зерен 42-45 г.

Агротехнічні вимоги: сорт вирізняється високою позитивною реакцією на внесення високих доз азотних добрив ($K = 11,4-12,6$). Вирізняється також витривалістю до низьких і середніх агрофонів (на непарових попередниках). Сорт має підвищену потребу в яровизації 40-45 діб, тому відносно витривалий до надранніх строків сівби. Сорт найбільш ефективно використовувати при вирощуванні за інтенсивною технологією для отримання високоякісного продовольчого зерна.

Особливості сорту: має напіврозлогий тип кущіння, який забезпечує заповнення та регенерацію будь-яких пошкоджень і зрідження посівів.

Пшениця м'яка (озима)
(*Triticum aestivum L.*)

НЕБОКРАЙ

екстрасильна пшениця

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ короткостебловий, інтенсивного типу. Високоврожайний, урожайність в конкурсних випробуваннях складала 8,63-9,48 т/га, що на 0,57-0,74 т/га перевищує стандарти;
- ✓ середньоранній, тривалість вегетаційного періоду 288-290 діб; з середньою потребою в яровизації та низькою чутливістю до фотоперіоду;
- ✓ морозостійкість вище середньої (5-6 балів), посухо- та спекостійкість високі (7-8 балів);
- ✓ висока стійкість до борошнистої роси (7 балів), бурої іржі (8 балів), жовтої іржі (8-9 балів) летючої сажки (8-9 балів), вища за середню – до септоріозу (6-7 балів), фузаріозу (5 балів), твердої сажки (4-5 балів);
- ✓ стійкий до вилягання, осипання та проростання на пні.

Якість зерна: належить до екстрасильних сортів пшениці (сила борошна 410-490 о. а.), оцінка хліба 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, висота рослини 95-105 см, продуктивна кущистість підвищена (до 3-4 стебел на рослину). Колос білий, веретеноподібної форми, середньої щільності, довжиною 8-10 см. Остюки середньої довжини та цупкості, колоскова луска яйцеподібно-овальної форми з середньовираженою нервацією, зубець короткий, прямий. Плече середньої ширини, слабко скошене. Зернівка червона, яйцеподібно-овальна. Маса 1000 зерен 38-42 г.

Агротехнічні вимоги: придатний для інтенсивних технологій вирощування. Добре реагує на внесення мінеральних та органічних добрив. Підживлення азотом ув дозі 60-90 кг/га в д. р. підвищує врожай на 0,4-0,6 т/га, вміст білка на 1,4-1,6% і силу борошна на 100 о. а. На дуже ранній строк сівби реагує негативно.

НОТА ОДЕСЬКА

сорт з оригінальною морфоструктурою, стійкий до хвороб

Рекомендований для Степу і Лісостепу

Оригінатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовицтва

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ універсального типу, для посіву на різних агрофонах і попередниках. Сорт має оригінальну морфоструктуру: темно-зелений колір рослин впродовж вегетації із слабким восковим покривом, прямостоячий кущ до фази виходу в трубку, еректоїдне розміщення листя;
- ✓ вертикальне розміщення прапорцевих листків;
- ✓ урожайність 7,6-10,8 т/га, що вище національних стандартів на 0,56-1,42 т/га (8,0-15,1%). Вирізняється великим (9,4-12,6 см), добре озерним колоссям (64-86 зерен), з середнім рівнем продуктивної кущистості (580-780 стебел на 1м²);
- ✓ середньорослий (97-102 см), має товсті міцні стебла, відносно стійкі до вилягання (7-8 балів). Не осипається, високостійкий до проростання на пні;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 286-288 днів. Виколюється і досягає на 1-2 дні пізніше сорту Антонівка;
- ✓ морозо-, зимостійкість підвищена (8-9 балів), винятково висока посухо-, жаростійкість (9 балів);
- ✓ стійкість до основних хвороб на середньому рівні (5-6 балів).

Якість зерна: сильна пшениця – вміст білка 12,9-13,9%, клейковина 28,6-32,4%, сила борошна 320-380 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, колос білий, циліндричної форми, довгий 9,4-12,6 см; колоскова луска овально-ланцетної форми; зубець довгий (4,2-5,2 мм), ледь зігнутий, плече середніх розмірів (0,82-0,86 мм), піднесене. Зернівка видовжена (довжина 6,9-7,7 мм, ширина 3,3-3,5 мм, товщина 2,8-3,1 мм). Маса 1000 зерен 42,4-43,5 г.

Агротехнічні вимоги: сорт в агротехнічних дослідах показав відносно високу витривалість до низьких і середніх агрофонів (тип реакції сорту Писанка), проте добре реагує на внесення азотних мінеральних добрив (K=9,8-13,6). Сорт має високу позитивну реакцію на підвищення норм висіву до 5,5-6,0 млн схожих зерен на 1 га.

Особливості сорту: оригінальна морфоструктура з прямостоячим кущем та еректоїдним розміщенням листя забезпечує сприятливі умови для фотосинтезу, але погіршує конкурентну здатність до боротьби з бур'янами.

ОКТАВА ОДЕСЬКА

групова стійкість до хвороб

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовицання.

Господарські та біологічні характеристики:

✓ універсального типу для посіву на різних агрофонах та попередниках. За сортотипом подібний сорту Благодарка одеська;

✓ урожайність 7,8-11,9 т/га, що вище національних стандартів на 0,93-1,44 т/га (13,5-13,8%);

✓ відносно високорослий (104-112 см), стійкий до вилягання (7-8 балів), осипання, проростання на пні (період спокою 46-48 днів);

✓ середньостиглий, вегетаційний період 286-288 днів, викашується і досягає на 1-2 дні пізніше сорту Антонівка;

✓ морозо-, зимостійкість підвищені (8-9 балів), посухо-, жаростійкість високі (9 балів);

✓ стійкість до хвороб в польових умовах: бура іржа, стеблова іржа, борошниста роса - стійкість на рівні 7-8 балів; септоріоз і піренофороз – 6-7 балів; фузаріоз 5-6 балів.

Якість зерна: сильна пшениця – вміст білка 12,8-13,4%, вміст клейковини 29-34%, сила борошна 336-368 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос білий, веретеноподібної форми, довгий (9,4-11,8 см), середньої щільності (17-19 колосків на 10 см стрижня). Остюки білі цупкі довжиною 7-9 см, колоскова луска овально-ланцетної форми, зубець прямий, плече піднесене, опушення внутрішньої та зовнішньої поверхні колоскової луски слабке; зернівка середніх розмірів, овальної форми, червона, маса 1000 зерен 42- 44 г.

Агротехнічні вимоги: сорт проявляє стабільність за реакцією на контрастні строки та норми посіву. Має підвищену реакцію на азотні мінеральні добрива (K=9,3-12,4). Добре витримує низькі агротехнічні фони. Придатний для вирощування по нетрадиційних попередниках – сояшник, ріпак, гірчиця, льон. Відносно краще інших сортів витримує пізні строки посіву.

ПЕРЕПЛІКА

сильна пшениця

Рекомендованій для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт високоінтенсивного типу, степової та лісостепової екології;
- ✓ за роки випробування в інституті урожайність склала 8,87-11,4 т/га;
- ✓ морозо-, зимостійкість на рівні стандарту Альбатрос одеський;
- ✓ посухо-, спекостійкість значно вища, ніж у сортів-стандартів в степовій зоні;
- ✓ стійкість до стеблової іржі (6-7 балів), септоріозу (6 балів), бурої іржі (3-4 бали), летючої сажки (4 бала), слабо уражується фузаріозом колоса (3-4 бали).

Якість зерна: сорт належить до групи сильних сортів пшениці: „сила” борошна 340-420 о. а., загальна оцінка хліба – 4,8-4,9 бали.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос не поникає, середньої довжини, підвищеної щільності. Форма колосу циліндрична або слабко веретеноподібна. Ості нецупкі, розходяться в сторони. Колоски часто мають добре розвинене зерно у 3-х 4-х квіточках. Колоскова луска середніх розмірів, овальна або яйцеподібно-овальна. Кіль добре виражений, доходить до основи луски, зазублений лише на зубці. Зубець короткий, прямий, гострий. Плече пряме, середньої ширини. Боковий нерв виражений слабо. Зернівка коротка, овальної форми, червона. Маса 1000 зерен 38-41 г. Чубчик виражений слабо, коротко волохистий.

Агротехнічні вимоги: сорт можна вирощувати в умовах зрошення та богари. На дуже ранній строк сівби реагує негативно. При весняному внесенні 100 кг/га аміачної селітри урожай зерна збільшується на 3-6 ц/га, вміст білка на 1,2-1,5%, „сила” борошна на 100-150 о. а.

РОЗКВІТ

сильна пшениця

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортівивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоврожайний, у конкурсних сортовипробуваннях в інституті середня врожайність склала 8,03-10,86 т/га, що перевищує показники сорту-стандарта Куяльник на 0,50-0,67 т/га;
- ✓ середньорослий (95-105 см), стійкий до полягання, високоінтенсивного типу;
- ✓ середньоранній, вегетаційний період 278-284 дні;
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середньої (6-7 балів);
- ✓ висока стійкість до осипання та проростання зерна в колосі;
- ✓ висока стійкість до борошнистої роси, толерантний до ураження іншими грибними хворобами.

Якість зерна: сорт належить до групи сильних сортів пшениці: „сила” борошна 337-430 о. а., загальна оцінка хліба – 4,8-5,1 бала.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос середньої довжини (9,3-10 см) і щільності (19-20 колосків на 10 см колосового стрижня), веретеноподібної форми, трохи поникає. Ості середньої довжини та цупкості, розходяться в сторони. Колоскові луски овальної форми, середньої або вище середньої довжини. Кіль добре виражений, зазублений, доходить до основи луски. Зубець короткий, прямий, гострий. Плече пряме, середньої ширини. Зернівка середньої крупності, яйцеподібна, червона. Маса 1000 зерен 39-42 г. Чубчик середньої ширини, короткий, волосистий.

Агротехнічні вимоги: сорт найбільш придатний для вирощування по кращих попередниках та за інтенсивною технологією, але і при звичайній технології з хорошим рівнем забезпеченості ґрунту елементами мінерального живлення за урожайністю та якістю зерна не поступається кращим сортам у виробництві. Дуже добре реагує на підживлення азотними добривами. При внесенні 100 кг/га аміачної селітри урожай зерна збільшується на 0,5-0,7 т/га, вміст білка на 0,46-0,84%.

НОВИНКА

Пшениця м'яка (озима)
(*Triticum aestivum* L.)

СПІ-100

сильна пшениця

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт короткостебловий, високоінтенсивного типу;
- ✓ високоврожайний, у конкурсних сортовипробуваннях в інституті середня врожайність складала 8,63-9,48 т/га, що перевищує показники сортів-стандартів на 0,63-0,82 т/га;
- ✓ середньоранній, вегетаційний період 280-284 доби;
- ✓ середня потреба в яровизації та низька чутливість до фотоперіоду;
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середньої (5-7 балів), високі посухо- та спекостійкість (7-8 балів);
- ✓ показники стійкості до хвороб: фузаріоз колоса - 5 балів, тверда сажка - 4 бали, бура іржа - 5-6 балів;
- ✓ стійкий до вилягання, осипання та проростання зерна в колосі.

Якість зерна: сорт належить до групи сильних сортів пшениці, „сила” борошна 340-420 о. а., загальна оцінка хліба – 4,8-4,9 бали.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Стебло міцне, форма куща прямостояча. Колос середньої довжини (9,5-10,5 см), веретеноподібний, середньої щільності (20-22 колоска на 10 см колосового стрижня). Остюки нецупкі, трохи розходяться в сторони. Колоскова луска яйцеподібної форми середньої довжини. Кіль добре виражений доходить до основи луски, у верхній частині зазублений. Кільовий зубець середньої довжини, гострий, трохи зігнутий в середину колоса. Плече скошене, вузьке або середньої ширини. Зернівка середньої крупності, овально-яйцеподібної форми, забарвлення червоне середньої інтенсивності. Маса 1000 зерен 38-42 г. Чубчик неширокий, слабо опушений.

Агротехнічні вимоги: створений для вирощування за інтенсивною технологією та для умов зрошення. Сорт дуже добре реагує на підживлення азотними добривами – при внесенні 60-90 кг/га аміачної селітри урожай зерна збільшується на 0,4-0,6 т/га, вміст білка на 1,4-1,6%, „сила” борошна на 100 о. а. На дуже ранній посів реагує негативно.

СТІЧ

екстрасильна пшениця

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортівивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу, степової екології з високим рівнем адаптації до умов вирощування;
- ✓ в сортодослідах інституту за останні 3 роки урожайність сорту коливалась в межах 8,67-10,25 т/га, що на 0,7-0,9 т/га вище показників сорту-стандарту.
- ✓ середньоранній, вегетаційний період 279-283 дні (дозріває на 1-2 доби раніше відомого сорту Куяльник);
- ✓ висота рослин 90-105 см;
- ✓ стійкий до вилягання, осипання та проростання зерна на пні (8-9 балів),
- ✓ морозо-, зимостійкість високі;
- ✓ спекостійкість та посухостійкість високі (8,2-9,0 балів);
- ✓ стійкість до основних хвороб висока: бурої іржі (8,9-9,0 балів), борошнистої роси (8,1-8,3 бали), кореневих гнилей та фузаріозу колоса (8,8-9,0 балів).

Якість зерна: сорт належить до групи екстрасильних сортів пшениці, „сила” борошна 375-470 о.а. (в окремих дослідах цей показник перевершував 500 о.а.), вміст білка в зерні 12,5-14,3 %, загальна оцінка хліба – 4,9-5,1 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос веретеноподібної форми, середньої довжини, білий з бронзовим відтінком. Щільність середня (22 колоски на 10 см стрижня). Ості білі, цупкі, розходяться в сторони, рівні колосу за довжиною. Колоскова луска яйцеподібна, середнього розміру (довжина 7 мм, ширина 4 мм), боковий нерв добре виражений, основа широка, з невеликою складкою. Кіль середньо виражений доходить до основи, зазублений лише на зубці. Кільовий зубець середній (4-5 мм), тонкий, гострий, трохи відігнутий назад. Плече середньої ширини, трохи підняте. Основа колоскових і квіткових лусок неопушена. Зернівка овальна, добре виповнена, середньої крупності (ширина 4 мм, довжина 7 мм), забарвлення червоне. Маса 1000 зерен 42-43 г. Борозденка неширока і неглибока. Чубчик середньої волосистості.

Агротехнічні вимоги: сорт рекомендується для вирощування за загальноприйнятною або інтенсивною технологіями переважно в південно степовій зоні. Добре реагує підвищенням урожайності та якості зерна на основні добрива та підживлення азотом (N до 120 кг/га д.р.).

СТОРИЦЯ

сильна пшениця

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу;
- ✓ середня врожайність за роки випробування в інституті склала 7,13-10,67 т/га, що на 0,43-0,72 т/га вище показників кращих стандартів;
- ✓ середньоранній, вегетаційний період 276-280 днів;
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середньої (6-7 балів);
- ✓ середньорослий сорт, висота рослини 95-105 см;
- ✓ стійкий до вилягання (8-9 балів), висипання та проростання зерна в колосі;
- ✓ посухо- та спекостійкість високі (8-9 балів);
- ✓ сорт проявляє групову стійкість до основних хвороб: бурої та стеблової іржі (6-7 балів), борошнистої роси та фузаріозу колоса (4-5 балів), середньостійкий до жовтої іржі та твердої сажки (2-3 бали).

Якість зерна: сорт належить до групи сильних сортів пшениці, „сила” борошна 360-410 о. а., вміст білка 11,9%, об'єм хліба із 100 г борошна 1580 см³, загальна оцінка хліба – 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різномовидність еритроспермум. Колос циліндричний, середньої довжини (9,5-10 см) і щільності (19-21 колосків на 10 см колосового стрижня). Ості довгі, розходяться в сторони. Колоскові луски середніх розмірів, овально-ланцетної форми. Зубець колоскової луски прямий, короткий. Плече колоскової луски пряме, середньої ширини. Кіль нижньої квіткової луски відсутній. Язичок короткий, вушка гострі, антоціанове забарвлення їх відсутнє або дуже слабе. Зернівка червона, середньої крупності, коротка за довжиною, середньої ширини, маса 1000 зерен 39-42 г.

Агротехнічні вимоги: сорт рекомендується для вирощування як за інтенсивною, так і за звичайною технологіями, а також в умовах зрощення. При внесенні 100 кг/га аміачної селітри урожай зерна збільшується на 3-4 ц/га, вміст білка на 1,2-1,8%, сила борошна на 70-120 о. а.

НОВИНКА

Пшениця м'яка (озима)
(*Triticum aestivum* L.)

ТРАДИЦІЯ ОДЕСЬКА

сильна пшениця

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортотивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ високоінтенсивного типу, універсального використання на різних агрофонах. За сортотипом подібний широко відомому сорту Українка одеська;

✓ урожайність 7,9-11,8 т/га з перевищенням національних стандартів на 15,3-20,8 %;

✓ вирізняється поєднанням крупного (10,0-10,7 см), добре озерненого (67-72 зерен) колосу і високої продуктивної куцистості (3-4 стебел на рослину);

✓ середньорослий (94-98 см), високостійкий до вилягання (9 балів), ошипання (8-9 балів), проростання на пні (9 балів);

✓ середньостиглий, вегетаційний період 287-289 днів, що співпадає з сортом Українка одеська; морозо-, зимостійкість підвищені (8-9 балів), посухо-жаростійкість вище середнього рівня (7-8 балів);

✓ стійкість до бурої іржі в польових умовах (6-7 балів), до інших хвороб на середньому рівні (5-6 балів).

Якість зерна: сильна пшениця – білок 12,8-13,6 %, клейковина 28-32 %, сила борошна 362-384 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос білий, циліндричної форми, середньої щільності (19-21 колосків на 10 см стрижня), довжина 10,0-10,7 см. Остюки білі, цупкі, довжиною 7-9 см, колоскова луска овальна, слабо опушена, довжина 8,9-9,2 мм, ширина 3,9-4,4 мм. Зернівка червона, овальної форми, довжина 7,4-7,8 мм, ширина 2,3 - 2,5 мм, товщина 3,2-3,5 мм. Маса 1000 зерен 38-42 г.

Агротехнічні вимоги: сорт вирізняється високим генетичним потенціалом продуктивності та високою стійкістю до вилягання, що дає змогу ефективно використовувати цей сорт на високих агрофонах при інтенсивній технології вирощування, а також в умовах зрошення. В агро-технічних дослідках показав високу позитивну реакцію на внесення високих доз азотних добрив ($K = 10,5-13,6$) і відносну толерантність до контр-растних строків сівби.

Особливості сорту: сорт має тривалий період спокою насіння (60-62 днів), що забезпечує високу стійкість до проростання на пні.

ХВАЛА

інтенсивного типу універсального використання

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивний з чітко вираженими ознаками степового еко типу, підвищеної адаптивності;
- ✓ у сортодослідах інституту за останні 3 роки урожайність сорту коливалась в межах 8,75-9,12 т/га, що на 0,6-0,9 т/га вище показників сортів-стандартів. Генетичний потенціал урожайності сорту досягає 10 т/га;
- ✓ середньоранній, вегетаційний період 280-284 дні;
- ✓ висота рослин 100-112 см;
- ✓ стійкий до вилягання (8-9 балів), осипання (7-9 балів) та проростання зерна в колосі;
- ✓ морозо-, зимостійкість високі;
- ✓ спекостійкість та посухостійкість високі (8-9 балів);
- ✓ за даними держсортотпробування в трьох зонах (Степ, Лісостеп, Полісся) стійкість до основних хвороб – бурої іржі, борошнистої роси кореневих гнилей та фузаріозу колоса висока (8,6-9,0 балів).

Якість зерна: сорт належить до групи сильних сортів пшениці, „сила” борошна 347-480 о. а., вміст білка в зерні 12,2-14,1 %, загальна оцінка хліба – 4,9-5,0 балів, що на рівні показників екстрасильного сорту Куяльник.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос білий, веретеноподібної форми. Щільність середня (22 колоски на 10 см стрижня). Ості білі, середньої довжини та грубості, розходяться в сторони. Колоскова луска яйцеподібна, неопушена, середнього розміру (ширина 4 мм, довжина 8 мм), бічний нерв добре виражений. Кіль нижньої квіткової луски добре виражений, доходить до основи, зазублений у верхній частині луски. Кільовий зубець довгий, тонкий, гострий, прямий або трохи відігнутий назад. Плече середньої ширини, у верхній частині колосу трохи підняте, в середній – пряме, у нижній – трохи скошене. Основа луски неопушена. Зернівка червоного кольору, яйцеподібної форми, невидовжена (довжина 7 мм, ширина 4 мм). Маса 1000 зерен 41-45 г. Борозенка неширока і неглибока. Чубчик коротко волосистий.

Агротехнічні вимоги: сорт рекомендується для вирощування за загальноприйнятою або інтенсивною технологіями. Добре реагує підвищенням урожайності та якості зерна на основні добрива і підживлення. Строки сівби – оптимальні для даної зони або можуть бути дещо зміщені у бік пізніших.

ЩЕДРІСТЬ ОДЕСЬКА

цінна пшениця

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ сорт напівкарликового, високоінтенсивного типу для вирощування за інтенсивною технологією або в умовах зрошення.

✓ урожайність – 8,0-12,5т/га. Поєднує крупний (9,2-11,4 см), добре озернений колос (62-71 зерен) і потужну кущистість (720-910 продуктивних стебел на 1 м²).

✓ короткостебловість (82-86 см) поєднується з винятково високою стійкістю до вилягання, осипання та проростання зерна на пні при перестой.

✓ середньо-пізньостиглий, вегетаційний період 286-288 діб, вико-лошується і досягає на 2-3 дні пізніше сорту Антонівка.

✓ морозо-, зимостійкість середні (6-7 балів), посухо-, жаростійкість високі (8-9 балів).

✓ комплексно імунний до всіх видів іржі (8-9 балів), пилякових хвороб (8-9 балів), хвороб плямистості листя (7-8 балів), борошнистої роси (7-8 балів), фузаріозу колосу (6-7 балів).

Якість зерна: цінна пшениця, вміст білку – 12,6-13,8 %, клейковини – 28-34 %, сила борошна 286-318 о. а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, колос білий, веретеноподібної форми, довжина середня (93,6-97,7 мм); колоскова луска овально-ланцетна; зубець довгий (4,4-5,1 мм), прямий; плече середньої ширини (0,6-0,7 мм), пряме; зернівка овальна, ширина – 3,5-3,8 мм, довжина – 2,3-2,8 мм, товщина – 3,3-3,4 мм, відношення довжини до ширини – 2,2.

Агротехнічні вимоги: рекомендується для вирощування за звичайною та інтенсивною технологією, а також в умовах зрошення. Характеризується підвищеною позитивною реакцією на внесення азотних мінеральних добрив (К = 8,4-10,7).

Особливості сорту: сорт Щедрість одеська вирізняється комплексною стійкістю до фітозахворювань і не потребує обробки фунгіцидами в роки, коли немає епіфітотій грибкових захворювань.

БОРВІЙ

сильна пшениця

Рекомендований для Степу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, з високою врожайністю та продуктивною кущистістю;
- ✓ середній врожай за роки конкурсного сортовипробування склав 6,71-9,67 т/га, що на 3,7-8,4% перевищує сорт-стандарт;
- ✓ середньоранній, тривалість вегетаційного періоду 285-290 днів, але в деякі роки досягає одночасно зі скоростиглою групою сортів;
- ✓ морозостійкість на рівні Альбатроса одеського;
- ✓ зимостійкість, посухостійкість та спекостійкість високі;
- ✓ середньо уражується борошнистою росюю, бурюю та жовтою іржею, летючою і твердюю сажками та фузаріозом колоса;
- ✓ стійкість до вилягання, осипання та проростання на пні висока.

Якість зерна: належить до сортів сильної пшениці. Сила борошна 390-495 о. а., вміст клейковини – 27,5-29,5%, білка – 13,0-14,0%, вихід борошна – 73%. Загальна оцінка хліба – 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, відноситься до короткостеблового типу (90-95 см). Колос веретеновидний, середній за довжиною (7,5-9,0 см), щільний. Після дозрівання колос і стебло мають бронзовий відтінок. Колоскова луска яйцеподібна, з добре виявленою нервацією. Зубець колоскової луски прямий, тонкий, середньої довжини. Плече вузьке, скошене або пряме, кіль добре виявлений. Остюки середньої довжини, розходяться в сторони, середньо цупкі, солом'яно-жовті. Зерно червоне, середнє за крупністю (маса 1000 зерен 37-41 г), яйцеподібної форми, борозенка неглибока. Форма куща сланка. Листя середні за довжиною і шириною, яскраво-зеленого кольору. Відсутність воскового нальоту на листях і стеблах – найбільш характерна ознака цього сорту.

Агротехнічні вимоги: інтенсивного типу, рекомендується для звичайних і кращих умов вирощування (інтенсивні технології, кращі попередники та на зрошенні). Добре окуповує витрати при застосуванні високих доз азотних добрив. При зрошенні можливе внесення до 120 кг/га азоту. Негативно реагує на дуже ранні строки сівби. Рекомендується для вирощування у південній степовій зоні України.

НОВИНКА

Пшениця м'яка (озима)
(*Triticum aestivum L.*)

ГАРАНТІЯ ОДЕСЬКА

сильна пшениця

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓інтенсивного типу, універсального використання на різних агрофонах. За сортотипом подібний сорту Писанка;

✓урожайність 7,4-10,8 т/га, що вище національних стандартів на 11,6-15,8%;

✓висока продуктивність досягається поєднанням крупного добре озерненого колосу та високої куцистості. Сорту формує крупне зерно (маса 1000 зерен 43,2-45,8 г);

✓середньорослий (97-109 см, стійкий до вилягання (7-8 балів), осипання (7-8 балів) та проростання на пні (8-9 балів);

✓середньостиглий, вегетаційний період - 288 днів, викашується і досягає одночасно з сортом Місія одеська;

✓морозо-, зимостійкість високі (9 балів);

✓стійкий до основних хвороб в польових умовах на рівні 5-6 балів.

Якість зерна: сильна пшениця, білок 13,1-14,2%, клейковина – 28-33%, сила борошна 324-388 о.а.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос пірамідальної форми, середньої щільності (19-23 г колосків на 10 см стрижня), крупний (10,7-11,5 см). Остюки білі, довгі (74-88 мм). Колоскова луска ланцетної форми, має слабе опушення, довжина 15,8-19,4 мм, ширина 3,7-4,2 мм. Маса 1000 зерен 43,2-45,8 г.

Агротехнічні вимоги: реалізація високого потенціалу зернової продуктивності та якості зерна у сорту Гарантія одеська можлива тільки в умовах високого агрофону при інтенсивній технології вирощування. Придатний для вирощування на непарових попередниках, у т. ч. ріпак, соняшник. Ефективно використовує малі дози макроелементів живлення. Придатний для вирощування в умовах нульового обробітку ґрунту.

Особливості сорту: вирізняється унікальним поєднанням високої продуктивності та стійкості до екстремальних біотичних і абіотичних факторів, відмінними показниками якості зерна.

ГАРМОНІЯ ОДЕСЬКА

сильна пшениця

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, універсального використання на різних агрофонах та нетрадиційних попередниках – соняшник, озимий ріпак, льон, гірчиця;
- ✓ урожайність на сортовипробувальних станціях степової зони України за останні три роки (2013-2015 рр.) склала в середньому 7,8 - 9,5 т/га, що на 0,42-0,86 т/га (5,3-9,4%) вище національних стандартів;
- ✓ висока урожайність сорту досягається за рахунок здатності забезпечувати високу продуктивну кушистість (680-810 стебел/м²) і крупного добре озерненого колоса (56-72 зерен);
- ✓ середньорослий (86-96 см), стійкий до вилягання (7-8 балів), осипання, проростання на пні при перестой (період спокою 42-45 днів);
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 283-286 днів. Виколюється і досягає в ті ж строки, що й сорт Антонівка;
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середнього рівня (7-8 балів), посухостійкість висока на всіх етапах розвитку рослин (8-9 балів);
- ✓ стійкість до хвороб в польових умовах: бура іржа 5-6 балів, борошніста роса 5-6 балів, септоріоз –4-6 балів, піренофороз 6-7 балів.

Якість зерна: вміст білка 13,2-14,5%, вміст клейковини 32-36%, «сила» борошна 380-460 о.а., загальна оцінка хліба 4,6-4,8 бали.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос веретеноподібної форми, нещільний (17-19 колосків на 10 см довжини стрижня). Остюки білі, зазубрені, довжиною 6-7 см. Соломина пружна, при повному дозріванні має білий колір. Колоскова луска яйцеподібної форми, слабо опушена, довжина 8,7 – 9,4 мм, ширина 4,1-4,3 мм. Плече ледь скошене, середньої ширини. Зубець колоскової луски короткий прямий. Зернівка червона, середньої крупності (маса 1000 зерен 38-42 г), яйцеподібної форми, борозенка неглибока.

Агротехнічні вимоги: сорт витривалий до середніх і низьких агрофонів, у т. ч. і на попередниках соняшник та озимий ріпак. Відносно менш чутливий до відхилення строків сіву від оптимальних. Добре реагує на високі дози азотних мінеральних добрив N₁₀₀ – N₁₂₀ (K=9-11) і ефективно використовує низькі дози N₄₀ – N₆₀ (K=6-8).

Особливості сорту: сорт за походженням має складну генетично збалансовану структуру, що забезпечує стійкість до екстремальних умов вирощування та стабільність урожайності і якості зерна в різних умовах вирощування.

ДОБРОЧИН

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт високоінтенсивного типу з високим рівнем адаптації;
- ✓ за роки державного сортовипробування при рівні врожайності 7,32 т/га, перевершив сорти-стандарти на 0,33-0,48 т/га. Генетичний потенціал сорту понад 10,0 т/га.
- ✓ середньорослий сорт інтенсивного типу, висота рослини 95 - 100 см;
- ✓ вегетаційний період на 1,5-2 доби довший за відомий сорт Куяльник і складає 274-282 дні;
- ✓ стійкий до висипання, вилягання та проростання зерна в колосі;
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середньої;
- ✓ стійкість до посухи і спеки високі;
- ✓ сорт має групу стійкості: до бурої іржі 7-8, стеблової іржі 4-5, борошністої роси 6-7, твердої сажки 7-8, піренофорозу 5 балів.

Якість зерна: сорт належить до групи сильних сортів пшениці. „Сила” борошна 390-475 о. а., вміст білка 13,3-14,2 %, клейковини 26,7 %, загальна оцінка хліба – 5,1 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос веретеноподібний, соломина жовтого кольору, середньої щільності (21-23 колоски на 10 см колосового стрижня). Ості середньої довжини, трохи розходяться в сторони, середньо цупкі. Колоскова луска широка, яйцеподібної форми. Плече злегка скошене, у верхній частині колоса пряме. Нервація виражена слабо. Зубець колоскової луски прямий, короткий (1,8-2,1 мм). Зернівка овальна, середньої крупності (довжина 6,5-7,3 мм, ширина 3,2-3,8 мм), червона. Борозенка неглибока, коротка.

Агротехнічні вимоги: сорт дуже ефективно реагує на високий рівень агротехніки і для реалізації продуктивного потенціалу його слід вирощувати за інтенсивною технологією. Доброчин високостійкий до вилягання і, у зв'язку з цим, його можна рекомендувати для умов зрощення, де планують отримувати до 10,0 т/га і більше. Доброчин негативно реагує як на ранні, так і на пізні строки сівби, тому висівати слід в оптимальні строки для даної зони.

ЗАДУМКА ОДЕСЬКА

екстрасильна пшениця

Рекомендований для Степу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, універсального використання на різних агрофонах (тип сорту Лада одеська);
- ✓ високоврожайний. У державному сортовипробуванні в жорстких погодних умовах 2010-2012 рр. урожайність змінювалась в межах 5,29-9,62 т/га, що вище національних стандартів на 2,2-12,6%. Virізняється підвищеною кущистістю (719-806 продуктивних стебел на 1 м²) при середній продуктивності колосся;
- ✓ середньоранній, тривалість вегетаційного періоду 278-282 дні при середній потребі в яровизації (40 діб) і низькій чутливості до фотоперіоду;
- ✓ короткостебловий (84-96 см), соломину середньої товщини, пружна, що забезпечує високу стійкість до вилягання (7-8 балів). Стійкий до осипання (7-8 балів) та проростання на пні (7-8 балів);
- ✓ морозо-, зимостійкість підвищена (7-8 балів), посухо-, жаростійкість висока (8-9 балів);
- ✓ витривалий до ураження основними захворюваннями: бурою іржею (4-5 балів), борошнистою росою (5-6 балів), летючою і твердою сажкою (4-5 балів).

Якість зерна: за даними лабораторії якості зерна Інституту експертизи сортів рослин України сорт Задумка одеська має високі показники якості зерна екстрасильної пшениці: маса 1000 зерен 36-38 г, вміст білку 13,9-14,1%, клейковини 29,1-30,6%, сила борошна 407-419 о. а.

Аробаційні ознаки: різновид еритроспермум, колос білий, веретеноподібної форми, середньої щільності, довжиною 7-9 см. Остюки середньої довжини, цупкі, зазубрені. Колоскова луска овальної форми (довжина 8,4-8,7 мм, ширина 3,4-3,6 мм). Кіль слабо виявлений, плече слабо скошене, вузьке 0,50-0,54 мм), зубець довгий (3,5-3,8 мм), ледь зігнутий. Зернівка червона, овальної форми, середньої крупності (довжина 5,8-6,2 мм, ширина 3,2-3,5 мм), боріздка неглибока.

Агротехнічні вимоги: сорт має високу продуктивну кущистість і, при достатньому зволоженні ґрунту, для отримання повноцінних сходів не слід підвищувати норму висіву більше 4,5 млн схожих зерен на 1 га.

Особливості сорту: вирізняється підвищеною потребою в яровизації (45 діб) і відносною чутливістю до фотоперіоду, що при підвищеній морозостійкості забезпечує стабільну перезимівлю.

КАТРУСЯ ОДЕСЬКА

сильна пшениця

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортівивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу, універсального використання на високих і середніх агрофонах;
- ✓ урожайність за роки державного сортовипробування в степовій зоні у середньому знаходилась на рівні 7,9-11,4 т/га із перевищенням національних стандартів на 0,76-1,23 т/га (10,2-19,4%). Сорт вирізняється крупним (11,4-12,7 см), добре озерненим колосом (62-72 зерен) і середньою куцистістю (612-786 стебел на 1м²);
- ✓ короткостебловий тип, висота рослин 84-95 см, стійкий до вилягання (9 балів), осипання (9 балів);
- ✓ середньостиглий. Вегетаційний період 280-285 діб;
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середнього рівня, посухо-, жаростійкість високі, підвищена стійкість до кислотності та засоленості ґрунту;
- ✓ стійкість до фітозахворювань (бали): бура іржа 6-7, стеблова іржа 5-6, борошніста роса 7-8, фузаріоз колосу 5-6, кореневих гнилей 7-8.

Якість зерна: вміст білку 13,8-14,5 %, вміст клейковини 33-38 %, сила борошна 320-340 о.а., загальна оцінка хліба 4,4-4,8 бали. В агротехнічних досліджах виявлена підвищена стабільність показників хлібопекарських властивостей на середніх і низьких агрофонах.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум, куц напіврозлогий, стебла і листя, починаючи з фази виходу в трубку і до виколошування, покриваються із зростаючою інтенсивністю восковим шаром. У повній стиглості колосся біле, веретеноподібної форми, середньої щільності (19-21 колосків на 10 см стрижня, довжиною 11,2-12,5 мм). Соломина товста, пружна, підколоскове міжвузля видовжене. Колоскова луска овально-ланцетної форми, слабо опушена, довжина 14,5-15,2 мм, ширина 3,9-4,2 мм. Плече пряме, ширина 0,64-0,82 мм. Зубець колоскової луски прямий, короткий (3,2-3,7 мм). Кіль наявний, язичок короткий. Зернівка червона, видовжена (довжина 7,8-8,7 мм, ширина 3,5-3,8 мм, товщина 3,4-3,8 мм).

Агротехнічні вимоги: сорт проявляє високий потенціал продуктивності при інтенсивній технології вирощування, але вирізняється стабільністю урожайності і якості зерна у варіюючих умовах вирощування. Сорт витримує відхилення в строках сівби від оптимальних, проявляє відносно високий нижній поріг урожайності на слабко забезпечених елементами живлення попередниках, ефективно використовує як високі, так і низькі дози азотного мінерального живлення.

ЛИТАНІВКА

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для вирощування в Степу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортозведення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивного типу універсального використання на високих і середніх агрофонах;
- ✓ сорт здатний формувати високий урожай за рахунок вдалого поєднання високої кущистості (712-824 продуктивних стебел на 1 м²) і крупного, добре озерненого колосу (48-56 зерен в колосі). На високому агрофоні конкурсного сортовипробування в інституті його урожайність змінювалась в межах 7,63-11,48 т/га, що вище стандартів на 0,82-1,83 т/га або на 9,6-19,4%. У державному сортовипробуванні (2006-2008 рр.) при середній урожайності 6,29 т/га перевищив національні стандарти на 0,41 т/га або 7,0%;
- ✓ за вегетаційним періодом відноситься до середньостиглих, виколошується і дозріває на 3-4 дні пізніше Альбатроса одеського;
- ✓ середньорослий (96-114 см), високостійкий до вилягання, осипання та проростання на пні;
- ✓ морозо-, зимостійкість підвищені (7-9 балів), посухостійкість висока на всіх етапах розвитку рослин (7-8 балів);
- ✓ вирізняється груповою стійкістю до захворювань: бурої іржі – 7-8 балів, стеблової іржі – 7-8 балів, борошністої роси – 6-7 балів. Відносно стійкий до фузаріозу колоса, летючої сажки, середньо сприйнятливий до твердої сажки.

Якість зерна: за всіма показниками досягає рівня сильних пшениць. У державному сортовипробуванні ці показники склали: вміст білка – 14,0%, клейковини – 30,1%, сила борошна – 305 о. а., загальна оцінка хліба – 4,6 бала.

Апробаційні ознаки: різновид лютесценс. Колос білий, безостий (характерні добре виражені остюкоподібні відростки розміром 2,3-7,0 мм), циліндричної форми, середньої щільності (19-21 колосок на 100 мм стрижня), довжиною 98-109 мм. Колоскова луска яйцеподібна, має слабе опушення, довжина 9,5-10,2 мм, ширина 4,1-4,5 мм. Зубець прямий, довжина 0,9 - 1,3 мм. Плече пряме, ширина 0,7-1,4 мм. Маса 1000 зерен 38,6-42,4 г.

Агротехнічні вимоги: вирізняється груповою стійкістю до захворювань і високою позитивною реакцією на підвищення агрофону, можна вирощувати як в умовах богари, так і при зрошенні за інтенсивною технологією.

ОБРЯД

сорт короткостеблового високоінтенсивного типу

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт високоінтенсивного типу, степової екології з високим рівнем посухо- і спекостійкості;
- ✓ у конкурсних сортовипробуваннях в інституті середня врожайність складала 8,1-8,6 т/га, що перевищує показники сорту-стандарту Куяльник на 0,3-0,5 т/га. У держсортівипробуванні перевищив національний стандарт на 0,5 т/га (11,1 %) з максимальною врожайністю 9,7 т/га. Сорт має високий генетичний потенціал 11,0-12,0 т/га за оптимальних умов;
- ✓ вегетаційний період складає 275-280 днів;
- ✓ сорт короткостебловий, з висотою рослин 90-95 см;
- ✓ морозо-, зимостійкість вище середньої;
- ✓ високі посухо- та спекостійкість;
- ✓ висока стійкість до вилягання, осипання зерна з колосу при перестогі та проростання в ньому;
- ✓ сорт середньостійкий до враження основними грибними захворюваннями: бурої іржі (5-6 балів), жовтої іржі (6-7 балів), борошністої роси (4-5 балів), піренофорозу (5 балів), фузаріозу колоса (5 балів).

Якість зерна: сорт належить до групи сильних сортів пшениці, „сила” борошна 460-480 о. білка 14,0-14,1 %, клейковини 28,8-30,0 %, загальна оцінка хліба – 5,0-5,3 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос веретеноподібний, середньої щільності (20-22 колоски на 10 см колосового стрижня). Плече середньої ширини, злегка скошене. Нервація виражена слабо. Зубець колоскової луски прямий, середньої довжини, гострий. Зернівка червона, овальної форми, середньої крупності (маса 1000 зерен 38-40 г). Зерно дещо невіривняне через підвищену здатність формувати його у 3-4-х квітках. Борозенка неглибока, коротка.

Агротехнічні вимоги: для максимальної реалізації продуктивного потенціалу сорту його слід вирощувати за інтенсивною технологією. Сорт дуже ефективно реагує на підвищений агрофон, стійкість до вилягання дає можливість застосовувати підвищені дози азотних добрив. Слід розміщувати по кращих попередниках. Строки сівби – оптимальні, або дещо пізніші.

ОТАМАН

сильна пшениця

Рекомендований для поширення в Степу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ належить до сортів універсального або напівінтенсивного типу;
- ✓ середня урожайність у дослідях з сортовипробування за п'ять років становила 7,82 т/га, що на 10,5% вище національного стандарту. Потенційна врожайність сягає 10,0 т/га;
- ✓ середньоранній за строками дозрівання;
- ✓ рослини середньорослі (100-105 см), стійкість до вилягання 4,5 бали;
- ✓ морозо-, зимостійкість вищі за середні показники сортів-стандартів;
- ✓ посухо-, та спекостійкість високі;
- ✓ відрізняється високими показниками стійкості до впливу екстремальних чинників;
- ✓ стійкість до листостеблових хвороб: добра до бурої, жовтої іржі (7-8 балів), твердої сажки, слабо уражується борошнистою россою, стебловою іржею, кореневими гнилями та фузаріозом колоса;
- ✓ стійкий до осипання та проростання на пні.

Якість зерна: належить до сильних сортів пшениці. Фізичні властивості тіста високі ($W = 320-390$ о. а.). Вміст білка до 13,5%, клейковини – до 26,2%, загальна оцінка хліба 4,9-5,0 бала.

Апробаційні ознаки: різномовність еритроспермум. Колос веретеноподібної форми, середньої щільності, солом'яно-білого кольору. Остюки розходяться в сторони, середньої цупкості та довжини. Колоскова луска яйцеподібної форми, плече пряме, середньої ширини, у верхній частині колоса трохи підняте, у нижній – трохи скошене. Зубець колоскової луски прямий, тонкий, середньої довжини. Кіль доходить до основи луски, у верхній частині зазубрений. Зернівка червона, яйцеподібно-овальної форми, середня за крупністю.

Агротехнічні вимоги: рекомендується для загальноприйнятих технологій вирощування. Строки сівби та норми висіву звичайні для зони вирощування.

ПОЛЬОВИК

сильна пшениця

Рекомендований для вирощування у Степу

Оригіатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення;
2) ПраТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт проміжного типу інтенсивності (універсальний), з добре вираженими ознаками степового екотипу;
- ✓ урожайність в сортовипробуваннях інституту досягала 7,34 - 8,25 т/га, що значно вище сортів-стандартів. У державному сортовипробуванні – 7,24-8,57 т/га, що на 6,1-12,7% вище стандартів. Висока урожайність формується за рахунок високої кущистості (до 600-700 продуктивних стебел на 1 м²) і добре вираженої озерненості в колосках колоса (3-4 зернівки в одному колоску);
- ✓ відноситься до групи середньоранніх сортів з тривалістю вегетаційного періоду 280-288 днів;
- ✓ стійкість до вилягання добра (4,5-5,0 балів), висота стебла 90 - 100 см;
- ✓ високі морозо-, зимостійкість (6-8 балів) та посухо-, спекостійкість (7-8 балів);
- ✓ стійкість (у балах) до твердої сажки – 7-8, бурої іржі – 8-9, стеблової іржі – 4-5, борошнистої роси – 6-7;
- ✓ стійкість до осипання і проростання зерна на пні висока.

Якість зерна: відноситься до сильних сортів пшениці. Вміст клейковини до 29,1-30,7%, білка – 13,7-14,1%, сила борошна (W) складає 340-400 о. а., об'єм хліба із 100 г борошна 1520-1760 см³, загальна оцінка хліба 5,1-5,2 бали. Сорт продовольчого призначення.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Колос середньої щільності, циліндричної форми, середньої довжини (9,5-10,6 см). Колоскова луска овальної форми. Кіль доходить до основи луски. Плече пряме, слабо скошене. Зернівка середніх розмірів (маса 1000 зерен 36,7-43,4 г), борозенка неглибока.

Агротехнічні вимоги: універсальний сорт, добре адаптований для сівби по багатьох попередниках і в різні строки. Разом з тим добре реагує на внесення мінеральних добрив, особливо на азотні підживлення.

Особливості сорту: як сорт проміжного типу за інтенсивністю його можна використовувати для посіву по гірших попередниках і при пізніх строках сівби. Переваги над іншими сортами найбільше проявляються у посушливі роки.

СОНАТА ОДЕСЬКА

сильна пшениця

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, універсального використання на різних агрофонах з найбільшими перевагами на середніх і низьких агрофонах та нетрадиційних попередниках – соняшник, озимий ріпак, льон, гірчиця;
- ✓ урожайність 7,2-9,6 т/га, що вище національних стандартів на 0,36-0,84 т/га або 4,5-10,2 %;
- ✓ відносно високорослий (105-111 см), стійкий до вилягання (8-9 балів), осипання, проростання на пні (період спокою 36-42 днів);
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 285-287 днів, викалошується і досягає на 2-3 дні пізніше сорту Антонівка;
- ✓ морозо-, зимостійкість підвищена (8-9 балів), посухостійкість висока на всіх етапах розвитку рослин (8-9 балів);
- ✓ стійкість до хвороб в польових умовах: бура іржа 5-6 балів, борошнеста роса 5-6 балів, піренофороз 6-7 балів.

Якість зерна: вміст білку 13,4-14,6 %, вміст клейковини 33-37 %, сила борошна 380-460 о.а., загальна оцінка хліба 4,8-5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновид еритроспермум. Колос білий, веретеноподібної форми, середньої щільності (19-21 колосків на 10 см стрижня), довжиною 92-96 мм. Остюки білі, цупкі, завдовжки 7-8 см, соломина пружна, при повному дозріванні набуває жовтого кольору. Колоскова луска овально-ланцетної форми, слабо опушена, довжина 9,3-9,7 мм, ширина 3,5-4,1 мм; форма плеча пряма. Зернівка червона, овальної форми, довжина 7,8-8,2 мм, ширина 3,1-3,4 мм, товщина 3,1-3,3 мм. Маса 1000 зерен 39,4-41,8 г.

Агротехнічні вимоги: сорт відносно менш чутливий до ранніх строків сіву та проявляє витривалість до низьких агрофонів, особливо на попередниках – соняшник, озимий ріпак. Має високу позитивну реакцію на високі дози азотних мінеральних добрив ($K = 8-11$), а також ефективно використовує низькі дози $N_{40}-N_{60}$ ($K = 5-7$).

Особливості сорту: сорт вирізняється витривалістю до екстремального проявлення абіотичних факторів та має тривалий період яровизації, що забезпечує стабільність урожайності та показників якості зерна у варіюючих умовах вирощування.

ХИСТ

СИЛЬНА ПШЕНИЦЯ

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт належить до степового, південного екотипу, з найбільш чітко вираженою посухостійкістю та спекостійкістю;
- ✓ середня врожайність за роки випробування в інституті склала 7,65 т/га. В посушливі роки перевершення над показниками сортів-стандартів складають 0,8-0,95 т/га. Генетичний потенціал сорту близько 10,0 т/га.
- ✓ короткостебловий сорт інтенсивного типу, висота рослини 87 - 95 см;
- ✓ морозо- зимостійкість вище середньої;
- ✓ стійкість до вилягання та висипання добрі;
- ✓ сорт толерантний до враження основними грибними хворобами стебла та листя (борошністої роси 6-7 балів, бурої іржі 7 балів, сажкових хвороб 6-7 балів);

Якість зерна: сорт належить до групи сильних сортів пшениці. „Сила” борошна до 390-430 о. а., вміст білка 13,4-14,2 %, вміст клейковини 29,6-31,2 %, загальна оцінка хліба – 5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновидність еритроспермум. Куц в осінньо-весняний період сланкий, листки вузькі, середньої довжини. Стеблостій вирівняний, з мінливістю за висотою в залежності від щільності посіву. Колосся дещо поникають, але поклякання буває дуже рідко (в дощову погоду після дозрівання). Колос веретеноподібний, світло-солом'яного кольору, середньої щільності (20-22 членики колосового стрижня на 10 см довжини). Ості середні за розміром, розходяться в сторони, цупкі. Колоскова луска яйцеподібна за формою середньої ширини і довжини. Кіль добре виражений, доходить до основи луски. Кільовий зубець прямий, гострий, іноді трохи відігнутий назад, середній за довжиною. Плече колоскової луски пряме, середньої ширини. Зернівка яйцеподібно-овальна, червона, середніх розмірів.

Агротехнічні вимоги: сорт рекомендується для вирощування за інтенсивною та звичайною технологіями, переважно по кращих попередниках. Строки сівби – оптимальні для зони. Негативно реагує на дуже ранні строки. Хист один з кращих сортів для вирощування високоякісного продовольчого зерна.

БІЛЯВА

білозерна екстра-м'якозерна пшениця

Рекомендований для всіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ зерно біле, прекрасно виповнене, екстра-м'яке, (-35 одиниць за приладом Inframatic 8611), при стисканні не розкришується з хрустом, як звичайна хлібопекарська пшениця, а плющиться;
- ✓ екстра-м'яке зерно має переваги при годівлі птиці – воно краще подрібнюється та гомогенізується у м'язистому шлунку (волі) птахів і краще, ніж твердозерна пшениця перетравлюється;
- ✓ ендосперм борошнистий, навіть при високому вмісті білка ніколи не буває скловидним;
- ✓ рослина сильно кущиться, висотою 105-110 см, відносно стійка до полягання;
- ✓ морозостійкість на рівні сортів СГІ;
- ✓ посухостійкість дуже висока;
- ✓ колос остистий, білий, циліндричний, стійкий до осипання.

Якість зерна: вміст білка в зерні низький – 10.5-11,8%. Ціле зерно легко розварюється і є цінним інгредієнтом для виготовлення різдвяної куті. Борошно біліше ніж у будь-якого сорту червонозерної пшениці, не сипуче, як у хлібопекарської пшениці, а крохмалисте, за питомою вагою на 20-25% легше за борошно хлібопекарської пшениці, що забезпечує пухкість борошняних кондитерських виробів.

У зв'язку з підвищеною білизною висівок борошно не втрачає білизну навіть при виходах помелу більше 70% (75-80%).

Борошно має низьку водопоглинальну спроможність (ВПС) 54-55%, що сприяє перерозподілу води при замісі тіста в бік цукру, і, як наслідок, підвищує термопластичність тіста у перші хвилини випічки, підвищує ефективність хімічних розпушувачів та пухкість виробу.

Особливості агротехніки. Сорт має схильність до проростання на пні, а тому підлягає збиранню одразу після дозрівання виключно прямим комбайнуванням. Слід надавати перевагу середньо пізнім строкам посіву протруєним насінням. Норма висіву в межах 4-4,5 млн схожого насіння на 1 га.

НОВИНКА

Пшениця м'яка (озима)
(*Triticum aestivum* L.)
спеціального призначення

СОФІЙКА

пшениця ваксі зі зміненим хімічним складом крохмалю

Рекомендований для всіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Напрями технологічного використання – виробництво локшини, поліпшення якості хліба, виробництво крохмалю ваксі та харчових згущувачів, технічний спирто-дистилятний, продукти з замороженого тіста, кормова пшениця.

Технологічні особливості: зерно зовні не має жодних ознак радикальної хімічної модифікації крохмалю зерна, яке притаманне цьому сорту. Замість нормального рівня вмісту амілози в крохмалі 25%, крохмаль сорту Софійка містить 0% амілози і на 100% складається з амілопектину. Завдяки цьому, крохмальна гранула сорту Софійка, на відміну від звичайних сортів хлібопекарської пшениці, нестійка до механічної дії, і при помелі зерна руйнується.

Зерно червоне, тверде за консистенцією ендосперму, розмелюється як зерно звичайної хлібопекарської пшениці. **Борошно біле**, як у звичайної хлібопекарської пшениці, має екстра-високу водопоглинальну спроможність (ВПС) на рівні 72% і вище. Борошно в чистому вигляді не придатне для випікання хліба. Тісто має екстра-високу газогенеруючу спроможність і може суттєво поліпшувати об'єм і якість хліба з борошна, що має низьку підйомну силу (газогенеруючу спроможність).

Зерно має високу ферментабельність, забезпечує високий вихід спирту при ферментації і є прекрасною сировиною для спирто-дистилятної промисловості та виробництва біоетанолу.

Борошно сорту Софійка за звичайних умов збирання зерна (без дощів) завдяки низькому числу падіння (65-70 с) здатне покращувати об'єм та якість хліба з борошна з високим числом падіння та низькою підйомною силою тіста у борошносумішах з часткою борошна ваксі до 30%.

Рослина помірно кущиться, висотою 110-115 см відносно стійка до полягання. Морозостійкість на рівні сортів СГІ. Посухостійкість дуже висока.

Колос остистий, білий, циліндричний, стійкий до осипання.

НОВИНКА

Пшениця м'яка (озима)
(*Triticum aestivum* L.)
спеціального призначення

ЧОРНОБРОВА

пшениця підвищеної харчової цінності

Рекомендований для всіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Напрямок технологічного використання – пластівці, крупи, сухі сніданки, кормова пшениця з підвищеною біологічною цінністю зерна, хліб з високою харчовою цінністю.

Технологічні особливості: борошномельні характеристики близькі до сорту екстра-сильної пшениці сорту Куяльник, хлібопекарські показники нижчі. Борошно, отримане при помелі чорного зерна має сірувато-білий колір, висівки чорні або темно-коричневі, відмінні харчово-смакові властивості крупи.

Зерно від темно-коричневого до чорного кольору, тверде за консистенцією ендосперму, розмелюється як зерно звичайної хлібопекарської пшениці. Зерно завдяки високому вмісту білка (14-15%), вітамінів та мікроелементів є прекрасною поживною харчовою сировиною та сировиною для годівлі худоби, свиней та птиці.

Борошно сірувато-біле, в залежності від технології помелу, може бути дещо темнішим за борошно звичайної пшениці, висівки чорного або темно-коричневого кольору.

Рослина помірно кущиться, висотою 110-115 см відносно стійка до полягання. Морозостійкість на рівні сортів СГІ. Посухостійкість висока.

Колос остистий, білий, веретеноподібний, щільність нижче середньої, дуже стійкий до осипання.

Особливості агротехніки. Сорт не має помітних негативних особливостей. Бажано збирати урожай прямим комбайнуванням. Слід надавати перевагу середньо пізнім строкам посіву протруєним насінням. Норма висіву в межах 4,5 млн схожого насіння на 1 га.

АКВЕДУК

Короткостебловий, високостійкий до вилягання

Рекомендований для Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу, універсального використання на високих і середніх агрофонах;
- ✓ високопродуктивний. Середня урожайність за роки конкурсного випробування (2007-2010 рр.) склала 6,47 т/га, що вище середнього стандарту на 0,85 т/га, або на 16,2%. Має крупний, добре озернений колос;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи. Середньоранній. Дозріває одночасно або на 2-4 дня раніше стандартного сорту Алий парус;
- ✓ короткостебловий (90-95 см), має високу стійкість до вилягання;
- ✓ морозо- і зимостійкість вище середньої (7-8 балів), на рівні сорту Алий парус. Сорт вирізняється середньою яровізаційною потребою (25 днів) та нижче середньою фотоперіодичною чутливістю (61 день);
- ✓ посухостійкість середня (5-7 балів);
- ✓ сорт має високу стійкість до осипання та середню до проростання зерна на пні;
- ✓ характеризується комплексною стійкістю до поширених хвороб, зокрема септоріозу та різних видів сажки (8-9 балів), бурії, стеблевої іржі та борошнистої роси (6-7 балів).

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків твердої пшениці. Має середньокрупне зерно 41,7-45,2 г. Натура зерна складає 789-832 г/л. Вміст клейковини 27,2-29,4, білка 13,1-14,0%. Загальна оцінка макаронних виробів - 4,5-5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос крупний, неопушений, яскраво червоного кольору, щільний, циліндричний. Плече скошене, вузьке. Зернівка напіввидовжена, білого кольору.

Агротехнічні вимоги: реалізація високої продуктивності та якості зерна досягається при вирощуванні на високих агрофонах за інтенсивною технологією.

АРГОНАВТ

стійкий до осипання зерна та його проростання на пні

Рекомендований для Степу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоврожайний. Середній урожай у конкурсному випробуванні 6,25 т/га, що на 11,7% більше, ніж у сорту Алий парус;
- ✓ напівкарликового типу (85-95 см), соломину товста, міцна і дуже стійка до вилягання;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи. Середньоранній;
- ✓ зимо-, морозостійкість середні (5-7 балів) і вище (на рівні сорту Айсберг одеський). Має значну яровизаційну потребу (30-35 днів) та фотоперіодичну чутливість (98 днів);
- ✓ посухостійкість добра (6-7 балів);
- ✓ стійкий до осипання зерна та його проростання на пні;
- ✓ стійкий до поширених хвороб: септоріозу та різних видів сажки (8-9 балів), стеблової та бурої іржі, борошнистої роси (5-7 балів);
- ✓ рекомендується для вирощування в степовій та лісостеповій зонах України.

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків. По кращих попередниках формує досить крупне зерно. Натура зерна 772-802 г/л. Вміст сирової клейковини сягає 29,5-39,0, білка – 13,0-17,2%. Загальна оцінка макаронних виробів дуже висока (4,7-5,5 бала). Ранньовесняне внесення 100 кг д. р. азотних добрив забезпечує прибавку за вмістом білка 16,7%. Індекс оплати урожаєм зерна складає 8,7 ц/га.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос остистий, неопушений, червоно-коричневого кольору, короткий, циліндричної форми. Колоскова луска видовжена, вузька. Зубець колоскової луски дуже короткий, ледь зігнутий. Плече скошене, вузьке. Остюки довгі, жорсткі, зазубрені, світло-коричневого кольору. Зернівка біла, напіввидовжена, досить крупна, маса 1000 зерен 38,2-46,4 г.

Агротехнічні вимоги: сівбу слід проводити в перші дні оптимальних строків для м'якої озимої пшениці по кращих попередниках (чорні та зайняті пари, багаторічні й однорічні трави, зернобобові на зерно та зелений корм, а також в умовах зрошення). Оптимальна норма висіву 5,0 млн схожих зерен на гектар. Глибина загортання насіння 4-6 см.

НОВИНКА

Пшениця тверда (озима)
(*Triticum durum Desf.*)

АРЕАЛ ОДЕСЬКИЙ

групова стійкість до поширених хвороб

Рекомендований для Степу та Південного Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортівивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу, універсального використання на парових та кращих непарових попередниках;
- ✓ високопродуктивний. Середня урожайність за роки конкурсного випробування (2007-2010 рр.) склала 62,8 ц/га, що вище середнього стандарту на 8,2 ц/га або на 13,1%. Має крупний, добре озернений колос;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи. Середньоранній. Дозріває одночасно з сортом Айсберг одеський;
- ✓ короткостебловий (100-105 см), стійкість до вилягання вище середньої;
- ✓ морозо- і зимостійкість середні (6-7 балів), на рівні сорту Перлина одеська. Сорт вирізняється середньою яровізаційною потребою (25 днів) та фотоперіодичною чутливістю більше 56 днів;
- ✓ посухостійкість середня (6-7 балів);
- ✓ має високу стійкість до осипання та середню до проростання зерна на пні;
- ✓ характеризується груповою стійкістю до поширених хвороб, зокрема септоріозу та різних видів сажки та борошнистої роси (8-9 балів), бурої, стеблевої іржі, септоріозу (6-7 балів).

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків твердої пшениці. Має середньої крупності зерно 45,8-48,4 г. Натура зерна складає 798-835 г/л. Вміст клейковини 28,0-30,7, ІДК – 90 у.о., вміст білка 13,9-15,9%. Загальна оцінка макаронних виробів - 4,5-5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос крупний, неопушений, червоного кольору, щільний, циліндричний. Остюки довгі (10-11 см), зазубрені, жорсткі, червоного кольору. Колоскова луска видовжена. Зубець колоскової луски короткий, середньозігнутий. Плече піднесене, середнє. Зернівка напіввидовжена білого кольору.

Агротехнічні вимоги: реалізація високої продуктивності та якості зерна досягається при вирощуванні на високих агрофонах за інтенсивної технології. Сівбу необхідно проводити за стислий період (4-5 днів) на початку оптимальних строків для м'якої озимої пшениці в кожному конкретному регіоні. Оптимальна норма висіву насіння 5 млн схожих зерен на гектар. Глибина загортання насіння 4-6 см.

БОСФОР

інтенсивного типу, з груповою стійкістю до хвороб

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу, універсального використання на високих і середніх агрофонах;
- ✓ високопродуктивний. За роки державного випробування (2009-2011 рр.) середня урожайність в степовій зоні склала 6,00 т/га, що на рівні стандарту, а в лісостеповій зоні – 7,85 т/га, що вище стандарту Алий парус на 0,35 т/га або на 4,5%. Має крупний, добре озернений колос;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи. Середньоранній. Дозріває одночасно, або на 2-3 дні раніше стандартного сорту Алий парус;
- ✓ короткостебловий (90-95 см), має високу стійкість до вилягання;
- ✓ морозо- і зимостійкість вищі середньої (7-8 балів), на рівні сорту Алий парус. Вирізняється середньою яровизаційною потребою (25-27 днів) та фотоперіодичною чутливістю більше 75 днів;
- ✓ посухостійкість вище середньої (7 балів);
- ✓ високостійкий до осипання та середньостійкий до проростання зерна на пні;
- ✓ характеризується комплексною стійкістю до поширених хвороб, зокрема септоріозу та різних видів сажки (8-9 балів), бурої, стеблової іржі та борошнистої роси (6-8 балів).

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків твердої пшениці. Має крупне зерно – 45,0-56,8 г. Натура зерна складає 785-826 г/л. Вміст клейковини – 28,0-33,1, білка – 13,5-14,2%. Загальна оцінка макаронних виробів 4,5-5,0 бала.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос крупний, неопушений, яскраво-червоного кольору, щільний, циліндричний. Остюки довгі (10-11 см), зазубрені, жорсткі, чорного кольору. Колоскова луска видовжена. Зубець колоскової луски короткий, прямий. Плече округле, вузьке. Зернівка напіввидовжена, білого кольору.

Агротехнічні вимоги: реалізація високої продуктивності та якості зерна досягається при вирощуванні на високих агрофонах за інтенсивної технології. Сівбу необхідно проводити за стислий період (4-5 днів) на початку оптимальних строків для м'якої озимої пшениці в кожному конкретному регіоні.

БУРШТИН

висока якість для виготовлення макаронних виробів

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт короткостеблового типу (95-105 см), досить стійкий до вилягання;
- ✓ високоврожайний – середній урожай зерна в конкурсному випробуванні становив 6,85 т/га, що на 10,4% більше, ніж у сорту Алий парус. У державному сортовипробуванні степової зони України урожай зерна склав 6,07, лісостепової – 6,01 т/га, що відповідно перевищило середньопорівняний стандарт на 16 і 20%;
- ✓ середньоранній. Вегетаційний період 273-290 днів. Степової та лісостепової екогрупи;
- ✓ морозо- і зимостійкість середні (6-7 балів), на рівні сорту Алий парус. Має середню стадію яровизації (22-25 днів) та низьку фотоперіодичну чутливість (56 днів);
- ✓ посухостійкість висока (7-8 балів);
- ✓ стійкість до поширених хвороб, зокрема септоріозу і різних видів сажки 8-9 балів, борошнистої роси, бурі і стеблової іржі 5-7 балів;
- ✓ високостійкий до осипання зерна на корені та середньостійкий до його проростання.

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна твердої пшениці вищого ґатунку. По кращим попередникам формує крупне зерно 43,1-47,2 г. Натура зерна становить 795-826 г/л. Вміст клейковини – 29,4-33,9, білка – 13,5-16,1%. Загальна оцінка макаронних виробів - 4,5-5,0 бала.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос остистий, неопушений, інтенсивного червоного кольору, щільний, циліндричний, середньої довжини (6,5-7,0 см). Остюки довгі, жорсткі, зазубрені, паралельно-розході, світло-коричневого кольору. Зубець колоскової луски короткий, дуже зігнутий. Плече піднесене, вузьке. Кіль широкий, різко виражений.

Агротехнічні вимоги: сівбу необхідно проводити в стислі строки (25-30 вересня в степовій зоні та 20-25 вересня в лісостеповій) по кращих попередниках (чорні та зайняті пари, багаторічні й однорічні трави, зернобобові на зелений корм та зерно, а також в умовах зрошення). Оптимальна норма висіву 4,5-5,0 млн схожих зерен на гектар. Насіння заортається на глибину 4-6 см.

ГАВАНЬ

високостійкий до осипання, з груповою стійкістю до хвороб

Рекомендований для Лісостепу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу, універсального використання на парових та кращих непарових попередниках;
- ✓ високопродуктивний. За роки державного випробування (2009-2011 рр.) середня урожайність склала 6,22 т/га, що вище середнього стандарту на 0,31 т/га. Максимальна врожайність в станційному випробуванні досягала 8,41 т/га (Степ) і 9,54 т/га (Лісостеп). Має крупний, добре озернений колос;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи. Середньоранній. Дозріває одночасно з сортом Айсберг одеський;
- ✓ середньорослий (95-105 см), стійкість до вилягання вища середньої;
- ✓ морозо- і зимостійкість середні (6-7 балів), на рівні сорту Перлина одеська. Virізняється короткою яровизаційною потребою (20-22 дні) та фотоперіодичною чутливістю більше 70 днів;
- ✓ посухостійкість вище середньої (7-8 балів);
- ✓ характеризується комплексною стійкістю до поширених хвороб, зокрема септоріозу та різних видів сажки (8-9 балів), бурої, стеблової іржі та борошнистої роси (6-7 балів).

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків твердої пшениці. Має середньої крупності зерно (40,6-51,7 г) з натурою 810-828 г/л. Вміст клейковини – 28,4-32,9, білка – 13,0-14,5%. Загальна оцінка макаронних виробів - 4,5-5,0 бала.

Апробаційні ознаки: різновид *leucurum*. Колос крупний, неопушений, білого кольору, щільний, циліндричний. Остюки довгі (10-11 см), зазубрені, жорсткі, білого кольору. Колоскова луска видовжена. Зубець колоскової луски короткий, ледь зігнутий. Плече округле, вузьке. Зернівка напіввидовжена, білого кольору.

Агротехнічні вимоги: реалізація високої продуктивності та якості зерна досягається при вирощуванні на високих агрофонах за інтенсивної технології. Сівбу необхідно проводити за стислий період (4-5 днів) на 5-й день від початку оптимальних строків для м'якої озимої пшениці в кожному конкретному регіоні. Оптимальна норма висіву насіння 5 млн схожих зерен на гектар. Глибина загортання насіння 4-6 см.

ГАРДЕМАРИН

короткостебловий тип, високостійкий до вилягання

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт короткостеблового типу (90-105 см), високостійкий до вилягання;
- ✓ високоврожайний – середній врожай в конкурсному сортовипробуванні склав 6,70 т/га, що на 12,4% більше стандарту. У держсортівипробуванні перевищив стандарт в степовій зоні на 6,7, а в лісостеповій – на 18,9%;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи;
- ✓ середньоранній, вегетаційний період 277-290 днів;
- ✓ морозо- і зимостійкість середні та нижчесередні (5-7 балів), на рівні сорту Перлина одеська. Має середню стадію яровизації (22-25 днів) та фотоперіодичну чутливість (79 днів);
- ✓ посухостійкість добра (6-7 балів);
- ✓ високостійкий до осипання та середньостійкий до проростання зерна на корені;
- ✓ стійкий до поширених хвороб: борошнистої роси, септоріозу, різних видів сажки (8-9 балів), бурі та стеблової іржі (6-7 балів).

Якість зерна: повністю відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків. Натура зерна 795-810 г/л, вміст білка в зерні – 13,4-15,7, клейковини – 29,7-35,1%. Маса 1000 зерен досягає 39,5-47,8 г. Загальна якість макаронних виробів складає - 4,5-5,0 бала.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос остистий, неопушений, червоно-коричневого кольору, щільний, циліндричної форми. Остюки довгі, жорсткі, зазубрені, світло-коричневого кольору. Колоскова луска видовжена. Плече скошене, вузьке. Зубець короткий, прямий.

Агротехнічні вимоги: сівбу слід проводити в оптимальні, стислі строки (25-30 вересня в степовій зоні та 20-25 вересня в південних районах лісостепової зони) по кращих попередниках (чорні та зайняті пари, багаторічні й однорічні трави, зернобобові на зелений корм і зерно). Оптимальна норма висіву складає 5,0 млн схожих зерен на гектар. Глибина загортання насіння 4-6 см.

ЗОЛОТЕ РУНО

групова стійкість до основних хвороб

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт універсального типу, середньорослий (105-115 см), середньої стійкості до вилягання;
- ✓ високоврожайний – урожайність на сортодільницях склала 5,53 т/га, що на 13% вище, ніж у середньопорівняного стандарту;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи. Середньоранній;
- ✓ морозо- і зимостійкість нижче середньої (4-5 балів). Має короткий період яровизації (17-19 днів) та середню фотоперіодичну чутливість (98 днів);
- ✓ посухостійкість висока (7-9 балів);
- ✓ високостійкий до осипання та середньостійкий до проростання зерна на корені;
- ✓ вирізняється комплексною стійкістю до основних хвороб, зокрема септоріозу та різних видів сажки (8-9 балів), бурі, стеблової іржі та борошнистої роси (5-7 балів).

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків твердої пшениці. По кращих попередниках формує досить крупне зерно округлої форми та високої якості: натура зерна складає 826 - 841 г/л, вміст білка – 14,7-16,0, клейковини – 34,7-38,9%. Ранньовесняне внесення 100 кг д. р. азоту забезпечує прибавку за вмістом білка 26% та прибавку в урожаї зерна – 5,0 ц/га.

Апробаційні ознаки: різновид *leucurum*. Колос остистий, білий, неопушений, щільний, циліндричний, середньої довжини (7 см). Остюки жорсткі, зазубрені, білого кольору. Колоскова луска широка, видовжена. Зубець колоскової луски середній (3-5 мм), клювовидний, ледь відігнутий назад і в сторону. Маса 1000 зерен 43-48 г.

Агротехнічні вимоги: сівбу слід проводити на 5-й день після початку оптимальних строків посіву м'якої озимої пшениці по кращих попередниках (чорні і зайняті пари, багаторічні і однорічні трави, зернобобові на зерно і зелений корм). Оптимальна норма висіву – 4,5 млн схожих зерен на гектар. Глибина загортання насіння – 5-7 см.

КОНТИНЕНТ

висока посухостійкість

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоврожайний. Середній урожай у конкурсному випробуванні 7,90 т/га, що на 9,7% більше, ніж у середнього стандарту;
- ✓ напівкарликового типу (80-90 см), соломина товста, міцна і дуже стійка до вилягання;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи. Середньоранній;
- ✓ зимо-, морозостійкість нижчі середньої (5-7 балів), на рівні сорту Перлина одеська. Сорт має яровизаційну потребу 21-23 дні, низьку фотоперіодичну чутливість (55 днів);
- ✓ посухостійкість висока (7-9 балів);
- ✓ стійкий до осипання зерна та його проростання на корені;
- ✓ стійкий до поширених хвороб: септоріозу та різних видів сажки (8-9 балів), стеблової та бурої іржі, борошнистої роси (5-7 балів).

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків. По кращих попередниках формує досить крупне зерно. Натура зерна 802-810 г/л. Вміст сирової клейковини – 30,1-35,3, білка – 13,0-14,2%. Деформація клейковини – 90-100 од. ІДК. Загальна оцінка макаронних виробів дуже висока (4,5-5,0 бала). Ранньовесняне внесення 100 кг д. р. азотних добрив забезпечує прибавку за вмістом білка 16,7%. Індекс оплати урожаєм зерна склав 8,7 ц/га.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос остистий, неопушений, червоно-коричневого кольору, короткий, циліндричної форми. Колоскова луска видовжена, вузька. Зубець колоскової луски короткий, ледь зігнутий. Плече округле, вузьке. Остюки довгі, жорсткі, зазубрені, світло-коричневого кольору. Зернівка біла, напіввидовжена, досить крупна, маса 1000 зерен 42,7-48,4 г.

Агротехнічні вимоги: сівбу слід проводити в стислі строки на початку оптимальних строків сівби м'якої озимої пшениці по кращих попередниках (чорні та зайняті пари, багаторічні й однорічні трави, зернобобові на зерно та зелений корм, а також в умовах зрошення). Оптимальна норма висіву 5,0 млн схожих зерен на гектар. Глибина загортання насіння 4-6 см.

КРЕЙСЕР

групова стійкість до хвороб

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригінатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу, універсального використання на високих і середніх агрофонах;
- ✓ високопродуктивний. За роки державного випробування (2008-2010 рр.) урожайність в середньому склала 6,32 т/га, що на 0,34 т/га або на 5,4% вище середнього стандарту. Має крупний, добре озернений колос;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи. Середньоранній. Дозріває на 1-2 дні раніше стандартного сорту Алий парус;
- ✓ середньорослий (105-110 см), стійкість до вилягання добра;
- ✓ морозо- і зимостійкість середні (5-7 балів), на рівні сорту Перлина одеська. Сорт вирізняється середньою потребою в яровизації (23-25 днів) і також середньою фотоперіодичною чутливістю (>70 днів);
- ✓ посухостійкість середня (5-7 балів);
- ✓ високостійкий до осипання та середньостійкий до проростання зерна на пні;
- ✓ характеризується комплексною стійкістю до поширених хвороб, зокрема септоріозу та різних видів сажки (8-9 балів), бурой, стеблової іржі та борошнистої роси (7-8 балів).

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків твердої пшениці. Має середнє за крупністю зерно (40,4-45,0 г) з натурою 785-827 г/л. Вміст клейковини – 28,7-34,0, білка – 14,1-16,2%. Загальна оцінка макаронних виробів 5,0-5,5 бала. Серед інших сортів твердої пшениці вирізняється комплексом високих технологічних показників зерна для макаронного та круп'яного виробництва.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос остистий, неопушений, інтенсивно-червоного кольору, щільний, циліндричний. Остюки довгі (11-12 см), зазубрені, еластичні, світло-коричневого кольору. Колоскова луска видовжена. Зубець колоскової луски середній, плече ледь піднесене. Зернівка напіввидовжена, білого кольору.

Агротехнічні вимоги: реалізація високої продуктивності та якості зерна досягається при вирощуванні на високих агрофонах за інтенсивної технології. Сівбу необхідно проводити за стислий період (4-5 днів) на початку оптимальних строків для м'якої озимої пшениці в кожному конкретному регіоні. Оптимальна норма висіву насіння 5 млн схожих зерен на гектар. Глибина загортання насіння 4-6 см.

ЛАГУНА

висока посухостійкість

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт короткостеблового типу (90-105 см), дуже стійкий до вилягання;
- ✓ високоврожайний – середній врожай в конкурсному сортовипробуванні склав 6,22 т/га, що на 8,8% більше середньопорівняного стандарту. У державному сортовипробуванні перевищив стандарт в Степу на 14,4, а в Лісостепу на 35,6%;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи;
- ✓ середньоранній. Вегетаційний період – 269-282 дні;
- ✓ морозо- і зимостійкість середні (6-7 балів), на рівні сорту Алий парус. Має довгу стадію яровизації (30-35 днів) та високу фотоперіодичну чутливість (120 днів);
- ✓ посухостійкість висока (8-9 балів);
- ✓ стійкий до поширених хвороб, зокрема борошнистої роси, септоріозу, різних видів сажки (8-9 балів), бурої та стеблової іржі (6-7 балів);
- ✓ високостійкий до осипання зерна та середньостійкий до його проростання на корені.

Якість зерна: сорт повністю відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків. Натура зерна становить 785-812 г/л, вміст білка в зерні 13,6-15,1, клейковини 29,4-34,9%. Маса 1000 зерен – 47,0-49,9 г.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос остистий, неопушений, червоного кольору, щільний, циліндричний. Остюки довгі, жорсткі, зазубрені, світло-коричневого кольору. Колоскова луска видовжена. Зубець колоскової луски середній, зігнутий. Плече піднесене, вузьке.

Агротехнічні вимоги: сівбу слід проводити в стислі строки на початку оптимальних строків для м'якої пшениці в конкретній зоні по кращих попередниках (чорні та зайняті пари, багаторічні й однорічні трави, зернобобові на зелений корм та зерно). Оптимальна норма висіву 5,0 млн схожих зерен на гектар. Глибина загортання насіння 4-6 см.

ЛІНКОР

універсального використання

Рекомендований для Степу та Південного Лісостепу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу, універсального використання на парових та кращих непарових попередниках;
- ✓ високопродуктивний. За роки державного випробування (2008-2010 рр.) урожайність в середньому склала 6,30 т/га, що на 0,32 т/га або на 5,1% вище середнього стандарту. Має крупний, добре озернений колос;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи. Середньоранній. Дозріває на 2-3 дні пізніше стандартного сорту Алий парус;
- ✓ короткостебловий (85-95 см), високостійкий до вилягання;
- ✓ морозо- і зимостійкість середні (5-7 балів) на рівні сорту Золоте руно. Вирізняється середньою яровизаційною потребою (23-25 днів) і також середньою фотоперіодичною чутливістю (>65 днів);
- ✓ посухостійкість вища середньої (7 балів);
- ✓ стійкість до осипання висока, до проростання зерна на пні – середня;
- ✓ характеризується комплексною стійкістю до поширених хвороб, зокрема септоріозу та різних видів сажки (8-9 балів), бурої, стеблової іржі та борошнистої роси (6-8 балів).

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків твердої пшениці. Має середнє за крупністю зерно – 39,4-48,5 г. Натура зерна складає 790-836 г/л. Вміст клейковини – 29,3-35,6, білка – 14,2-16,5%. Загальна оцінка макаронних виробів 5,0-5,5 бала. Серед інших сортів твердої пшениці вирізняється комплексом високих технологічних показників для макаронного та круп'яного виробництва.

Апробаційні ознаки: різновид *leucomelan*. Колос остистий, неопушений, білого кольору, щільний, циліндричний. Остюки довгі (11 - 12 см), зазубрені, еластичні, чорного кольору. Колоскова луска видовжена. Зубець колоскової луски середній, гострий, злегка відігнутий назад. Плече піднесене, вузьке. Зернівка напіввидовжена, білого кольору.

Агротехнічні вимоги: реалізація високої продуктивності та якості зерна досягається при вирощуванні на високих агрофонах за інтенсивної технології. Сівбу необхідно проводити за стислий період (4-5 днів) на 5-й день від початку оптимальних строків для м'якої озимої пшениці в кожному конкретному регіоні. Оптимальна норма висіву насіння 5 млн схожих зерен на гектар. Глибина загортання насіння 4-6 см.

Пшениця тверда (озима)
(*Triticum durum* Desf.)

ПЕРЛИНА ОДЕСЬКА

висока посухостійкість

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортівивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоврожайний. Середній урожай зерна у конкурсному сортови-пробуванні становив 8,22 т/га, що на 6,5% більше, ніж у сорту Алий па-рус;
- ✓ напівкарликового типу (80-85 см), соломина товста, міцна та дуже стійка до вилягання;
- ✓ відноситься до степової екогрупи. Середньоранній. Вегетаційний період 260-265 днів;
- ✓ морозо- і зимостійкість середні (5-7 балів), на рівні сорту Айсберг одеський. Має нижчесередню яровизаційну потребу (21-23 дні). Фотопе-ріодично нейтральний (56 днів);
- ✓ посухостійкість висока (8-9 балів);
- ✓ стійкість до осипання зерна на корені висока, а його проростання – середня;
- ✓ стійкий до поширених хвороб, зокрема септоріозу та різних видів сажки (8-9 балів), до бурої іржі та борошнистої роси (5-7 балів).

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна твердої пшениці вищого ґатунку. По кращих попередниках формує крупне зерно. Маса 1000 зерен 44,8-49,5 г, натура зерна 777-805 г/л. Вміст клейкови-ни – 29,4-36,7, білка – 13,1-15,2%. Загальна оцінка макаронних виробів складає 4,5-5,0 бала. Внесення ранньою весною 100 кг д. р. азотних добрив забезпечує прибавку білка 16,4% та прибавку урожаю зерна 11,2 ц/га.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос остистий, не-опушений, червоного кольору, щільний, циліндричний. Остюки довгі, жорсткі, зазубрені, світло-коричневого кольору. Колоскова луска видов-жена. Зубець колоскової луски короткий, ледь зігнутий. Зернівка напів-видовжена, білого кольору, крупна. Маса 1000 зерен 40,0-47,6 г.

Агротехнічні вимоги: сівбу слід проводити в перші дні оптималь-них строків для м'якої озимої пшениці по кращих попередниках (чорні та зайняті пари, багаторічні й однорічні трави, зернобобові на зерно і зеле-ний корм), а також при зрошенні. Оптимальна норма висіву 5,0 млн схо-жих зерен на гектар. Глибина загортання насіння 4-6 см.

ПРОЗОРИЙ

яровізаційна потреба середня

Рекомендований для Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт інтенсивного типу, універсального використання на парових та крапчих непарових попередниках;
- ✓ високопродуктивний. Середня урожайність за роки конкурсного випробування (2007-2010 рр.) склала 6,48 т/га, що вище середнього стандарту на 0,86 т/га або на 16,2%. Має крупний, добре озернений колос;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи. Середньоранній. Дозріває одночасно з сортом Айсберг одеський;
- ✓ короткостебловий (90-95 см), стійкість до вилягання вище середньої;
- ✓ морозо- і зимостійкість середня (6-7 балів) на рівні сорту Перлина одеська. Сорт вирізняється середньою яровізаційною потребою (25 днів) та фотоперіодичною чутливістю більше 65 днів;
- ✓ посухостійкість середня (5-7 балів);
- ✓ має високу стійкість до осипання та середню до проростання зерна на пні;
- ✓ характеризується комплексною стійкістю до поширених хвороб, зокрема септоріозу та різних видів сажки (8-9 балів), бурої, стеблевої іржі та борошністої роси (6-7 балів).

Якість зерна: відповідає всім вимогам стандарту до зерна вищих ґатунків твердої пшениці. Має середньої крупності зерно 42,2-44,3 г. Натура зерна складає 782-819 г/л. Вміст клейковини 28,0-30,7 білка 13,8-14,5%. Загальна оцінка макаронних виробів 4,5-5,0 балів.

Апробаційні ознаки: різновид *leucurum*. Колос крупний, неопушений, білого кольору, щільний, циліндричний. Плече піднесене, вузьке. Зернівка напіввидовжена білого кольору.

Агротехнічні вимоги: реалізація високої продуктивності та якості зерна досягається при вирощуванні на високих агрофонах за інтенсивною технологією. Сівбу необхідно проводити за стислий період (4-5 днів) на початку оптимальних строків для м'якої озимої пшениці в кожному конкретному регіоні. Оптимальна норма висіву насіння 5 млн. схожих зерен на гектар. Глибина заготання насіння 4-6 см.

Пшениця тверда (озима)
(*Triticum durum* Desf.)

ТАВРИДА

напівкарликового типу,
стійкий до вилягання та обсіпання зерна

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт напівкарликового типу (85-95 см), стійкість до вилягання ви-сока;
- ✓ високоврожайний – середній врожай в конкурсному сортовипробу-ванні склав 7,70 т/га, що на 0,90 т/га більше стандарту;
- ✓ відноситься до степової та лісостепової екогрупи;
- ✓ середньоранній, вегетаційний період 288-293 дні;
- ✓ морозо- і зимостійкість середні (6-7 балів), на рівні сорту Айсберг одеський;
- ✓ посухостійкість добра;
- ✓ високостійкий до осіпання та середньостійкий до проростання зе-рна на корені;
- ✓ стійкий до поширених хвороб: борошнистої роси, септоріозу, різ-них видів сажки (8-9 балів), бурої та стеблової іржі (6-7 балів).

Якість зерна: повністю відповідає всім вимогам стандарту до зер-на вищих ґатунків. Натура зерна 795-825 г/л, вміст білка в зерні – 13,1-14,9, клейковини – 28,5-33,2%. Маса 1000 зерен досягає 44,8-47,1 г. За-гальна якість макаронних виробів складає 4,0-4,5 бала.

Апробаційні ознаки: різновид *hordeiforme*. Колос остистий, не-опушений, червоно-коричневого кольору, щільний, циліндричної форми. Остюки довгі, жорсткі, зазубрені, світло-коричневого кольору. Колоскова луска видовжена. Плече округле, вузьке. Зубець короткий, ледь зігнутий.

Агротехнічні вимоги: сівбу слід проводити в оптимальні, стислі строки (25-30 вересня в степовій зоні та 20-25 вересня в південних ра-йонах лісостепової зони) по кращих попередниках (чорні та зайняті пари, багаторічні й однорічні трави, зернобобові на зелений корм і зерно). Оп-тимальна норма висіву складає 5,0 млн схожих зерен на гектар. Глибина загортання насіння 4-6 см.

АВАТАР

посухостійкий для умов високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для всіх зон України, цінний

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ в сортовипробуванні інституту середній врожай за два роки дослідження в умовах посухи склав 5,52 т/га, що перевершує національний стандарт на 0,55 т/га (11%);
- ✓ посухостійкий (8-9 балів), високостійкий до вилягання (9 балів), що забезпечується коротким (67-71 см), міцним стеблом;
- ✓ комплексна стійкість до основних хвороб: борошнистої роси (9 балів), смугастого гельмінтоспоріозу і сажкових захворювань (9 балів);
- ✓ висока кущистість, вирівняність стеблостою;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 75-80 днів;
- ✓ вирівняність зерна 95%;
- ✓ екстрактивність – до 80%.

Апробаційні ознаки: різновидність *nutans*. Колос дворядний, довжиною 8-10 см, середньої щільності (11 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, веретеноподібної форми. Остюки довгі, зазубрені майже паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. Кінчики остей мають антоціанове забарвлення. Колоскова луска коротка, вузька. Квіткова луска слабо зморшкувата, нервація добре виявлена. Перехід квіткової луски в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ напівпрямий. Лист неопушений, проміжний, зелений. Зерно світло-жовте, видовжено-овальної форми. Маса 1000 зерен 50-55 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

АДАПТ

для умов екстремальної посухи

Рекомендований для Степу, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ призначений для умов сильної посухи;
- ✓ посухостійкість, жаростійкість та інтенсивність продукційного процесу в умовах посухи вищі від усіх сортів ярого ячменю (8-9 балів);
- ✓ урожайність у виробничих умовах до 7,0-7,5 т/га з прибавками врожаю над вихідним сортом Прерія 0,5-0,7 т/га і вище;
- ✓ стійкий до смужкового гельмінтоспориозу (6-7 балів летючої, кам'яної сажок (6-8 балів), борошнистої роси (4-5 балів);
- ✓ стійкий до вилягання (7-8 балів);
- ✓ добра озерненість колоса (18-20 зерен у колосі);
- ✓ зерно велике (маса 1000 зерен 47-63 г);
- ✓ скоростиглий;
- ✓ у виробничих умовах України в степовій і лісостеповій зонах за порушених технологій вирощування по весняному обробітку ґрунту давав найвищі врожаї.

Апробаційні ознаки: різновидність *medicum*. Колос дворядний, середньої довжини (8-10 см), середньої щільності (10-11 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, звужується до вершини. Ості довгі, гладенькі, паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. Колоскова луска тонка, вузька, лінійно-ланцетна, без опушення. Квіткова луска слабозморшкувата, нервація добре виявлена. Перехід квіткової луски в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ прямостячий. Лист неопушений, проміжний, зелений. Висота рослин 70-100 см. Зерно велике, світло-жовте, видовжено-овальної форми.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратами Вітавакс 200ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

АХІЛЕС

голозерний дворядний

Рекомендований для всіх зон України, харчового призначення

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Напрями технологічного використання – харчовий (хліб, пластівці, крупи, макарони, сухі сніданки), кормовий (свинарство).

Технологічні особливості: за відповідних технологій зерно без плівки легко розмелюється в борошно чи переробляється у крупи або пластівці. У зв'язку з високою харчовою цінністю зародка (антиоксиданти) та оболонки зерна (вітаміни, мінерали) рекомендується помел у оббивне борошно та використання його у чистому вигляді або в суміші з пшеничним у співвідношенні 50:50.

Зерно крупне видовжене, маса 1000 зерен 55 г, легко відокремлюється від колосової луски, вимолочуваність – 95%, біле, скловидне з слабким антоціановим забарвленням, зародок дещо виступає за овал зернівки і тому, при інтенсивному обмолоті, може травмуватися, що приводить до зниження польової схожості. Має підвищений (1,0-2,0%) у порівнянні з плівчастим ячменем вміст білка. Продукти із зерна ячменю, завдяки високому вмісту некрохмалистих полісахаридів бета-глюканів, є прекрасним засобом профілактики коронарної хвороби серця (FDA, 2006).

Рослина помірно кущиста висотою 80-85 см. Посухостійкість дуже висока. Невиблаглива до рівня родючості ґрунту. Стійкість до полягання висока. Колос дворядний, остистий, легко вимолочується, ості гладенькі, не зазубрені. Ботанічний різновид не визначено. Колос стійкий до осипання.

Особливості агротехніки. Норма висіву в межах 4-4,5 млн схожого насіння на 1 га. Агротехніка вирощування така ж, як рекомендована для сортів плівчастого ячменю. У процесі випробувань сорт задовільно перезимовував навіть за температури 12°C в зоні вузла кущіння і без снігового покриву. Однак посів під зиму досить ризикований.

При обмолоті, особливо насінневих посівів, необхідне ретельне регулювання молотильного апарату комбайна з метою мінімального пошкодження зародку зернівки. Обмолот краще здійснювати при підвищеній вологості зерна 16-18%.

ВАКУЛА

шестирядний ячмінь з підвищеною адаптивністю до мінливих умов вирощування

Рекомендований для всіх зон України, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ за даними державного сорто випробування – самий врожайний сорт України. Середній врожай в держсорт випробуванні за роки вивчення – 5,0 т/га. Максимально одержаний врожай – 9,2-9,6 т/га;
- ✓ знижена фотоперіодична чутливість, що дозволяє сорту забезпечувати високий врожай за різних строків приходу весни та у різних широтних зонах;
- ✓ висока посухостійкість (8-9 балів) обумовлена генетично контрольованим показником СОД-s2 посухо-, соле- та кислотостійкості;
- ✓ групова стійкість до летючої сажки (8-9 балів), борошністої роси (7-8 балів), смужкового гельмінтоспориозу (8-9 балів);
- ✓ стійкий до вилягання (7-8 балів). Середньостиглий;
- ✓ зерно велике, вирівняне, маса 1000 зерен 44-50 г.

Апробаційні ознаки: різновидність *pallidum*. Колос шестирядний, середньої довжини (7-9 см), нещільний (10-11 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, слабопониклий, прямокутної форми з переходом в ромбічну, солом'яно-жовтий. Ості довгі (14-18 см), злегка розлогі, тонкі, еластичні, слабо зазубрені, жовті, при обмолоті легко відділяються. Колоскова луска тонка, вузька, без опушення. Квіткова луска тонкозморшкувата, нервація добре виявлена, з зубчиками, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ прямостоячий, лист неопушений, проміжний, зелений. Висота рослин 70-80 см. Зерно велике, видовжено-овальної форми, світло-жовте, вирівняне.

Агротехніка: сорт для інтенсивних технологій вирощування при знижених нормах висіву насіння до 120 кг/га. Протруєння насіння препаратами Вітавакс 200 ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб та підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

ВОДОГРАЙ

для інтенсивного землеробства за мінливих умов
вологозабезпеченості

Рекомендований для Лісостепу та Полісся, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ в інституті в посушливих умовах середній врожай за 3 роки становив 6,91 т/га при врожаї стандарту Галактик 6,45 т/га. У державному сортовипробуванні при середньому врожаї 5,08 т/га прибавка врожаю над середнім стандартом становила 15,9-24,1%;
- ✓ посухостійкий (7-8 балів), високостійкий до вилягання (8-9 балів) при висоті рослин 70-80 см;
- ✓ високостійкий до борошнистої роси, карликової іржі – 8-9 балів, стійкий до гельмінтоспоріозу, летючої, чорної та кам'яної сажок – 7-8 балів;
- ✓ висока вирівняність стеблостою;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 85-87 днів;
- ✓ висока вирівняність зерна – 99%.

Апробаційні ознаки: різновидність *nutans*. Колос середньої довжини (8-10 см), середньої щільності (10 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, веретеноподібної форми, пониклий при дозріванні. Ості довгі, зазубрені, майже паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. Антоціанове забарвлення кінчиків остей майже відсутнє (у Гетьмана, Чудового, Казкового – сильне). Колоскова луска тонка, вузька, без опушення, за розміром рівна з зернівкою. Квіткова луска зморшкувата, нервація добре виявлена, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосиста. Куц напівпрямостоячий. Лист неопушений, проміжний, темно-зелений. Зерно велике, жовте, тонкоплівчасте, ромбічної форми. Маса 1000 зерен 48-50 г. Від сорту Галактик відрізняється фіолетовими вушками (у Галактика – білі).

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратами Вітавакс 200 ФФР, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

ВОЄВОДА

для умов високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для всіх зон України, пивоварний

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ в сортовипробуванні інституту за 3 роки при середньому врожаї 5,83 т/га перевершив стандарт на 0,76 т/га;
- ✓ посухостійкий (7-9 балів), стійкий до вилягання (7-9 балів), що забезпечується коротким (70-80 см) міцним стеблом;
- ✓ високостійкий до всіх листостеблових хвороб (8-9 балів), стійкий до сажкових захворювань (8-9 балів);
- ✓ висока кущистість, вирівняність стеблостою;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 75-80 днів;
- ✓ вирівняність зерна – 97%. Вміст білка в умовах посухи 11,8-12,0%.

Апробаційні ознаки: різновидність *nutans*. Колос дворядний, довгий (10-12 см), нещільний (10 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, веретеноподібної форми, поникає при дозріванні. Ості довгі, зазубрені, майже паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. Колоскова луска довга (12-13 мм), вузька. Квіткова луска тонкозморшувата, без опушення, нерви гладенькі, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Куц напівпрямостоячий. Лист неопушений, проміжний, зелений. Зерно солом'яно-жовте, тонкоплівчасте, еліптичної форми. Маса 1000 зерен 48-52 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

ВСЕСВІТ

для умов високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для всіх зон України, пивоварний

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ в інституті врожай за 3 роки становив 6,35 т/га, стандарту Галактик – 5,65 т/га (-0,70 т/га). В державному сортовипробуванні в дуже посушливому 2007 році при середньому врожаї 4,80 т/га прибавка над середнім стандартом становила 0,97 т/га (25,4%), за 3 роки при врожаєх 4,44-5,44 т/га перевершив національний стандарт Командор на 0,56-0,75 т/га, або на 11,4-20,3%;
- ✓ посухостійкий (9 балів), стійкий до вилягання (7-9 балів), що забезпечується коротким (70-80 см), міцним стеблом;
- ✓ високостійкий до борошнистої роси (8-9 балів), карликової іржі (9 балів), гельмінтоспоріозу (7-9 балів), стійкий до летючої, чорної і кам'яної сажок – 8-9 балів;
- ✓ висока кущистість, вирівняність стеблостою;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 70-80 днів;
- ✓ вирівняність зерна – 97%. Вміст білка в умовах посухи 11,9-12,8%;
- ✓ екстрактивність – до 82 %.

Апробаційні ознаки: різновидність *nutans*. Колос дворядний, довгий (9-11 см), середньої щільності (12 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, веретеноподібної форми, прямосто-ячий. Ості довгі, зазубрені, майже паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. Колоскова луска мала, вузька, однакової довжини із зернівкою. Квіткова луска зморшкувата, без опушення, нерви гладенькі, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ напіврозлогий. Лист неопушений, проміжний, зелений. Зерно світло-жовте, тонкоплівчате, еліптичної форми. Маса 1000 зерен 46-51 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ^Р, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

ГАЛИЧАНИН

шестирядний, короткостебловий
для умов високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для Степу та Лісостепу, цінний

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ в сортовипробуванні інституту за 3 роки середній врожай - 5,50 т/га, перевага над стандартом складала 10-17%.
- ✓ сорт короткостебловий, висота рослин 60-65 см, стійкий до вилягання (8 балів) та осипання зерна.
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 75-78 днів. Дозріває нарівні з сортом Вакула;
- ✓ стійкий до смугастого гелмінтоспориозу (9 балів), стійкість до борошністої роси (7 балів), сажкових хвороб (7-8 балів);
- ✓ зерно велике, вирівняне (92-96%).

Апробаційні ознаки: різновидність *ricotense*. Колос шестирядний, довжина колосу 8-10 см, нещільний (9-10 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, пірамідальної форми з переходом у ромбічну, слабкопониклий, солом'яно-жовтий. Ості довгі (14-18 см), паралельні, тонкі, еластичні, жовтого кольору, при обмолоті легко відділяються. Колоскова луска мала, вузька, без опушення. Квіткова луска тонкозморшкувата, нервація добре виявлена, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ прямостоячий. Лист неопушений, проміжний, зелений. Зерно велике, жовте, видовжено-овальної форми. Маса 1000 зерен - 45-50 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратами Вітавакс 200ФФ, Юнта Квадро або Селест Топ забезпечує надійний захист від хвороб і підвищення врожайв. Внесення добрив обов'язкове.

ГЕРМЕС

для умов високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для Лісостепу, пивоварний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ в сортовипробуванні інституту за 3 роки при середньому врожаї 5,72 т/га перевершив стандарт на 0,63 т/га (14%), а у край посушливому 2015 році перевага зросла до 31%;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 75-81 днів. Дозріває на 2-4 дні пізніше сорту Командор при однакових строках колосіння;
- ✓ посухостійкий (7-9 балів), стійкий до вилягання (7-9 балів), що забезпечується міцним стеблом (65-75 см);
- ✓ високостійкий до борошністої роси (8-9 балів), гельмінтоспоріозу, за роки вивчення не вражався сажковими хворобами;
- ✓ висока кущистість, вирівняність стеблостою;
- ✓ вирівняність зерна – 98%. Вміст білку в умовах посухи – 10,2-11,0%, екстрактивність - 78-80%.

Апробаційні ознаки: різновидність *nutans*. Колос дворядний, середньої довжини – 8-10 см, середньої щільності (11-12 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, циліндричної форми, при дозріванні займає напівпроникне положення у просторі. Ості довгі, зазубрені, майже паралельні, тонкі, солом'яно-жовтого кольору. Колоскова луска коротка, вузька. Квіткова луска тонкозморшкувата, без опушення, нерви гладенькі, перехід в ость поступовий. Кущ напівпрямостоячий. Лист неопушений, проміжний, зелений. Зерно солом'яно-жовте, тонкоплівчасте, ромбічної форми. Маса 1000 зерен 46-50 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратами Вітавакс 200ФФ, Юнта Квадро або Селест Топ забезпечує надійний захист від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

ГЕТЬМАН

для умов високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для Лісостепу та Полісся, пивоварний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ один з кращих за врожаєм сортів України. Урожайність в інституті за роки вивчення складала 7,3-8,0 т/га з прибавками врожаю над стандартом того часу Одеський 115 до 0,85 т/га;
- ✓ стійкість до вилягання забезпечується коротким (75-80 см), міцним стеблом;
- ✓ комплексна стійкість до листостеблових хвороб, летючої і кам'яної сажок на рівні 7-9 балів;
- ✓ добра озерненість колоса (19-21 зерен в колосі), висока кущистість, вирівняність стеблостою;
- ✓ середньостиглий, дозріває за 81-83 дні;
- ✓ висока вирівняність зерна – 90%;
- ✓ високі пивоварні властивості.

Апробаційні ознаки: різновидність *nutans*. Колос дворядний, середньої довжини (6-8 см), середньої щільності (12 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, слабо звужується до вершини. Ості довгі, зазубрені, паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. В період колосіння мають антоціанове забарвлення. Колоскова луска тонка, вузька, без опушення. Квіткова луска слабкозморшкувата, нервація добре виявлена, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ прямостоячий. Лист неопушений, проміжний, зелений. Зерно велике, жовте, видовжено-овальної форми. Маса 1000 зерен 42-48 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожайв. Внесення добрив обов'язкове.

ЕНЕЙ

посухостійкий

для умов високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для всіх зон України, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ в інституті середній врожай за 3 роки становив 6,87 т/га при врожаї стандарту Галактик 6,34 т/га. У державному сортовипробуванні за 3 роки при середніх врожаях відповідно по зонах 5,57 і 5,45 т/га прибавка врожаю над середнім стандартом становила 1,74 і 1,37 т/га (45,8-33,8%);
- ✓ посухостійкий (8,0-8,9 балів), високостійкий до вилягання (8-9 балів), що забезпечується коротким (70-80 см), міцним стеблом;
- ✓ високостійкий до борошнистої роси (8,9 балів), карликової іржі (9 балів), гельмінтоспориозу (8,4 балів), стійкий до летючої, чорної і кам'яної сажок – 8,9 балів;
- ✓ висока кущистість, вирівняність стеблостою;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 76-86 днів;
- ✓ вирівняність зерна – 98,0%.

Апробаційні ознаки: різновидність *nutans*. Колос дворядний, довгий (8-10 см), підвищеної щільності (12 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, веретеноподібної форми, напівпоникий. Ості довгі, зазубрені, майже паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. Наявне антоціанове забарвлення кінчиків остюків у зеленому стані рослин. Колоскова луска тонка, вузька, без опушення, однакової довжини з зернівкою. Зовнішня квіткова луска грубозморшувата, з опушенням, забарвлення жилки відсутнє або дуже слабке. Зазубрення внутрішніх бічних жилок нижньої квіткової луски відсутнє або дуже слабке, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Куш напіврозлогий. Лист неопушений, проміжний, зелений, вушки мають антоціанове забарвлення (у сорту Галактик вушки білі). Зерно велике, жовте, тонкоплівчате, еліптичної форми. Маса 1000 зерен - 50-51 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

КОМАНДОР

для умов високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для Лісостепу та Полісся, пивоварний

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ в інституті середній врожай за 3 роки становив 7,44 т/га при врожаї стандарту Галактик 5,73 т/га. Прибавка врожаю 1,71 т/га. У державному сортовипробуванні 2005 року при середньому врожаї 5,51 т/га прибавка врожаю над середнім стандартом становила 0,94 т/га (20,3%);
- ✓ посухостійкий (7 балів), високостійкий до вилягання (8-9 балів), що забезпечується коротким (65-70 см), міцним стеблом;
- ✓ високостійкий до борошнистої роси (9 балів), карликової іржі (9 балів), гельмінтоспоріозу (9 балів), стійкий до летючої, чорної і кам'яної сажок – 7 балів;
- ✓ висока кущистість, вирівняність стеблостою;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 76-79 днів;
- ✓ вирівняність зерна – 96%.

Апробаційні ознаки: різновидність *nutans*. Колос дворядний, довгий (8-10 см), нещільний (10 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, пірамідальної форми. Ості довгі, зазубрені, майже паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. Колоскова луска довга (12-13 мм), вузька. Квіткова луска тонкозморшкувата, без опушення, нерви гладенькі, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ напівпрямостоячий. Лист неопушений, проміжний, зелений. Зерно солом'яно-жовте, тонкоплівчасте, еліптичної форми. Маса 1000 зерен - 48-50 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

Ячмінь звичайний (ярий)
(*Hordeum vulgare* L.)

ЛУКА

для умов інтенсивного землеробства

Рекомендований для Степу та Лісостепу, цінний, пивоварний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ в сортовипробуванні інституту за 3 роки дослідження середня врожайність становила 5,72 т/га, що перевершує стандарт на 0,55 т/га;
- ✓ посухостійкий (8-9 балів), стійкий до вилягання (9 балів), що забезпечується коротким (70-74 см), міцним стеблом;
- ✓ високостійкий до борошнистої роси (8-9 балів), смугастого гельмінтоспоріозу (8 балів), до сажкових хвороб (8-9 балів);
- ✓ висока кущистість, вирівняність стеблостою;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 77-80 днів;
- ✓ вирівняність зерна 96%. Вміст білка в умовах посухи 11,9-12,7%;
- ✓ екстрактивність – до 80%.

Апробаційні ознаки: різновидність *medicum*. Колос дворядний, довжиною 9-10 см, середньої щільності (11 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, циліндричної форми. Остюки довгі, гладенькі, паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. Колоско-ва луска коротка, вузька, однаковою довжиною із зернівкою. Квіткова луска тонкозморшкувата, без опушення, нерви гладенькі, перехід в ость поступовий. Основна щетинка довговолосяна. Кущ напівпрямий. Лист неопушений, проміжний, відрізняється темно-зеленим забарвленням.

Зерно світло-жовте, тонкоплівчасте, видовжено еліптичної форми. Маса 1000 зерен 45-47 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння Юнта Квадро чи Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

СВЯТОВИТ

для умов високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для всіх зон України, пивоварний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ занесений до Держреєстру за дворічними даними. У сортовипробуванні інституту за 3 роки середній врожай - 5,61 т/га, перевага над стандартом склала 11-18%;
- ✓ посухостійкий (9 балів). Відрізняється густим, міцним стеблостоем. Висота рослин – 77см, стійкий до полягання (9 балів) та осипання зерна;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період (74-77 днів);
- ✓ високостійкий до борошнистої роси (9 балів), гельмінтоспоріозу (7-9 балів), за роки вивчення не вражався сажковими хворобами;
- ✓ вирівняність зерна – 94-96%. Вміст білку – 11,4%, екстрактивність - 78-80%.

Апробаційні ознаки: різновидність *nutans*. Колос дворядний, середньої довжини – 8-10см, середньої щільності (11-12 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, циліндричної форми. Ості довгі, зазубрені, паралельні, тонкі, еластичні солом'яно-жовтого кольору. Колоскова луска вузька, без опушення. Квіткова луска слабозморшкувата, нервація добре виявлена, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Безплідні бокові колоски слабо розвинуті. Кущ прямостоячий. Лист неопушений, проміжний, зелений. Зерно велике, жовте, ромбічної форми. Маса 1000 зерен 48-54 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратами Вітавакс 200ФФ, Юнта Квадро або Селест Топ забезпечує надійний захист від хвороб і підвищення врожайв. Внесення добрив обов'язкове.

СВЯТОГОР

для умов високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для всіх зон України, пивоварний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ у державному сортовипробуванні за 2 роки при врожаєх 4,80 - 5,64 т/га перевершив національний стандарт Командор на 0,68-1,11 т/га, або на 15,1-23,1%;
- ✓ посухостійкий (7-9 балів), стійкий до вилягання (7-9 балів), що забезпечується коротким (68-74 см), міцним стеблом;
- ✓ високостійкий до борошнистої роси (8-9 балів), карликової іржі (9 балів), гельмінтоспориозу (7-9 балів), стійкий до сажкових захворювань (8-9 балів);
- ✓ висока кущистість, вирівняність стеблостою;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період 70-80 днів;
- ✓ вирівняність зерна – 97%. Вміст білка в умовах посухи 11,8-12,4%, коли пивоварні сорти накопичують білка більше, ніж кормові;
- ✓ екстрактивність – 82%. Науково-виробнича асоціація «Нива Оболоні» визнала сорт Святогор кращим пивоварним сортом України.

Апробаційні ознаки: різновидність *nutans*. Колос дворядний, довгий (10-11 см), нещільний (10 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, веретеноподібної форми, напівпрямий. Ості довгі, зазубрені, майже паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. Кінчики остей мають антоціанове забарвлення. Колоскова луска коротка, вузька. Квіткова луска тонкозморшкувата, без опушення, нерви гладенькі, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ напівпрямостоячий. Лист неопушений, проміжний, темно-зелений. Зерно світло-жовте, тонкоплівчасте, подовжено-овальної форми. Маса 1000 зерен 45-47 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ^Р, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

СТАЛКЕР

для умов екстремальної посухи

Рекомендований для Степу, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ урожайність у виробничих умовах до 7,0-8,0 т/га з прибавками врожаю над поширеними сортами Одеський 151 і Прерія 0,5-0,8 т/га;
- ✓ висока посухостійкість (9 балів) зумовлена генетично контрольованим показником СОД-s2, посухо-, соле- та кислотостійкості, який дає перевагу над іншими сортами в умовах екстремальної посухи;
- ✓ стійкість до поширених листостеблових захворювань на рівні 5-6 балів, до летючої і кам'яної сажок – 6-8 балів;
- ✓ добра озерненість колоса (16-26 зерен у колосі);
- ✓ зерно велике (маса 1000 зерен 50-55 г);
- ✓ скоростиглий;
- ✓ у виробничих умовах в Україні в степовій і лісостеповій зонах за порушених технологій вирощування по весняному обробітку ґрунту давав найвищі врожаї серед зернових колосових культур – до 5,1-5,3 т/га. Разом з сортом Адапт є кращим сортом країни для несприятливих умов вирощування.

Апробаційні ознаки: різномовність *nutans*. Колос дворядний, середньої довжини (7-9 см), підвищеної щільності (11-12 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, звужується до вершини, солом'яно-жовтий. Ості довгі, зазубрені, паралельні, тонкі, еластичні, солом'яно-жовті. Колоскова луска тонка, вузька, без опушення. Квіткова луска слабозморшкувата, нервація добре виявлена. Перехід квіткової луски в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ напіврозлогий. Лист без опушення, вузький, темно-зелений. Висота рослин – 75-100 см. Зерно велике, жовте, видовжено-овальної форми.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

АБОРИГЕН

озимий-дворучка

Рекомендований для Степу, цінний

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортівивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт-дворучка з підвищеною адаптивністю до умов південних регіонів України;
- ✓ добре кушиться за пізніх сходів восени і ранньою весною;
- ✓ врожайність в конкурсному сортопробуванні інституту 6,5-9,2 т/га, що на 0,3-0,5 т/га вище найбільш продуктивного сорту Основа. В державному сортопробуванні прибавка врожаю над середнім стандартом становила 1,89 т/га (43,5%) при врожаї 6,30 т/га;
- ✓ практично не вилягає (8-9 балів), посухостійкий (7-8 балів), середньостиглий. Дозріває на 3-5 днів раніше сорту Основа;
- ✓ зимо-, морозостійкість вище середньої (6-7 балів);
- ✓ стійкість до чорної та кам'яної сажок досить висока (7-8 балів);
- ✓ у роки епіфітотії може уражатися смужковим гельмінтоспоріозом (3-4 бали) і потребує захисту фунгіцидами.

Апробаційні ознаки: різновидність *pallidum*. Колос шестирядний, середньої довжини (7-8 см), нещільний (13 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, прямокутної форми з переходом у верхній частині в ромбічну, світло-жовтий. Ості довгі, зазубрені, трохи розлогі, тонкі, еластичні, жовті. Колоскова луска довга, вузька, без опушення. Квіткова луска зморшкувата, нервація досить виявлена, нерви слабо зазубрені, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Куш напівпрямостоячий. Лист неопушений, темно-зелений, проміжний, з слабким восковим нальотом під час кушіння. Висота рослин 90-95 см. Зерно велике для озимого ячменю, жовте, видовженої форми. Маса 1000 зерен 42,9-45,9 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ для захисту від кореневих гнилей та внесення добрив обов'язкове.

АКАДЕМІЧНИЙ

типово озимий

високоінтенсивного типу

Рекомендований для Степу та Лісостепу, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт типово озимий;
- ✓ зимо-, морозостійкість 7-9 балів;
- ✓ у державному сортовипробуванні 2009 року на Вінницькому ДЦЄСР посів перше місце за врожаєм – 10,43 т/га з перевищенням над стандартом 1,92 т/га;
- ✓ посухостійкість – 8 балів;
- ✓ стійкість до вилягання 8-9 балів;
- ✓ групова генетично зумовлена стійкість до видів сажки;
- ✓ сприйнятливий до рінхоспоріозу та смугастого гелмінтоспоріозу, тому потребує захист фунгіцидами, достатньо один раз перед виходом в трубку;
- ✓ середньоранньостиглий, дозріває на 2-3 дні пізніше сорту Достойний.

Апробаційні ознаки: різновидність *pallidum*. Колос шестирядний, середньої довжини (6-8 см), нещільний (12 члеників на 4 см колосового стріжня), неламкий, прямокутної форми, з переходом у верхній частині в ромбічну, жовтий. Ості довгі, середньозазубрені, трохи розлогі, тонкі, еластичні, жовті, під час наливу зерна кінчики мають слабе антоціанове забарвлення. Колоскова луска довга, вузька, без опушення. Квіткова луска зморшкувата, нервація добре виявлена, перехід у ость різкий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ напівпрямостоячий. Колос напівпрямостоячий. Лист без опушення, зелений, з слабким восковим нальотом під час куціння. Зерно велике, жовте, бочкоподібне, з білим ендоспермом. Маса 1000 зерен 43-45 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ та внесення добрив обов'язкові.

БУРЕВІЙ

типово озимий

для високоінтенсивного землеробства

Рекомендований для всіх зон України, цінний

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт типово озимий;
- ✓ зимо-, морозостійкість доволі високі (7-8), на рівні сорту Зимовий;
- ✓ середня урожайність у конкурсному сортовипробуванні інституту за три роки становила 7,63-8,74 т/га, з прибавкою над середнім стандартом 1,36-1,51 т/га, або 12,9-17,3%;
- ✓ висока стійкість до вилягання (8-9 балів);
- ✓ висота рослин 90-98 см (на 5-8 см вище сорту Трудівник);
- ✓ посухостійкість 7-8 балів;
- ✓ висока стійкість до видів сажки (9 балів), стійкий до борошністої роси (7-8 балів);
- ✓ середньоскоростиглий, дозріває на 2-3 дні пізніше сорту Достойний.
- ✓

Апробаційні ознаки: різновид *pallidum*. Колос шестирядний, середньої довжини (6-8 см), нещільний (11-12 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, прямокутної форми, з переходом у верхній частині в ромбічну, жовтий. Остюки довгі, зазубрені, трохи розлогі, тонкі, еластичні, жовті, під час наливу зерна кінчики мають антоціанове забарвлення. Колоскова луска вузька, довга, без опушення. Квіткова луска зморшкувата, виражена нервація, слабо зазубрена, перехід в остюк поступовий. Основна щетинка зернівки повстяна. Кущ напівпрямостоячий. Лист без опушення, проміжний, зелений, з середньовираженим восковим нальотом під час кушіння, колос прямостоячий. Зерно велике, жовте, трохи видовженої форми. Маса 1000 зерен 44,2-47,5 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратами Юнта Квадро і Селест Топ обов'язкове для запобігання розвитку кореневих гнилей та інших листостеблових захворювань, внесення добрив обов'язкове.

ВАЛЬКІРІЯ

озимий-дворучка
для високоінтенсивного виробництва

Рекомендований для всіх зон України, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ тип розвитку – альтернативний (дворучка);
- ✓ критична від'ємна температура у вузлі кущіння -13°C;
- ✓ за роки державного сортовипробування по лісостеповій зоні середнє перевищення над стандартом склало 10,8%, у Вінницькій області у 2016 році при врожайності у 105,5 ц/га перевищення над стандартом склало 38,9%;
- ✓ відрізняється густим щільним стеблостоем. Висота рослин – 80 см, посухостійкість – 8 балів, стійкість до осипання – 8 балів;
- ✓ середньоранній (252-256 діб), дозріває на 1-2 дні пізніше сорту Достойний;
- ✓ імунний до сажкових захворювань, стійкість до борошнистої роси – 6 балів, до гельмінтоспориозу – 5 балів;
- ✓ вміст загального білка 11,5%.

Апробаційні ознаки: різновидність *pallidum*. Колос шестирядний, середньої довжини 7-8 см, середньої щільності (11-12 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, солом'яно-жовтий, циліндричної форми з переходом у верхній частині у ромбічну. Ості довгі, зазубрені, трохи розлогі, еластичні, жовті. Колоскова луска тонка, вузька, без опушення. Квіткова луска зморшкувата, нервація достатньо виявлена, перехід у ость поступовий. Основна щетинка зерна має коротке опушення. Кущ напівпрямостоячий. Лист неопушений, проміжний, зелений, зі слабким восковим нальотом під час кущіння. Зернівка середня, жовта, видовженої форми. Маса 1000 зерен 37,8-39,5 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратами Юнта Квадро і Селест Топ обов'язкове для запобігання розвитку кореневих гнилей та інших листостеблових захворювань, внесення добрив обов'язкове.

ДЕВ'ЯТИЙ ВАЛ

ОЗИМИЙ-ДВОРУЧКА

Рекомендований для всіх зон України, цінний
Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Виведений від схрещування 96-82-119 х Зимовий. Батьківська форма 96-82-119 створена на основі унікального ярого сорту Вакула. Від сорту Вакула передано велике зерно – 47,1-49,4 г, здатність до підвищеного кущіння і здатність давати високі врожаї в умовах недостатньої вологозабезпеченості.

Господарські та біологічні ознаки сорту:

- ✓ тип розвитку - дворучка;
- ✓ зимо-, морозостійкість висока (7-8 балів), на рівні стандарту сорту Достойний;
- ✓ високо інтенсивний, з потенційною врожайністю за роки вивчення 9,0-10,5 т/га, з прибавками до національного стандарту 0,7 - 1,7 т/га. У виробничому сортовипробуванні Волинської області при врожаї 7,2 т/га перевершив всі поширені сорти від 2,0 т/га і вище;
- ✓ посухостійкість 8-9 балів;
- ✓ висота рослин 115-125 см;
- ✓ стійкий до вилягання (8-9 балів);
- ✓ стійкість до борошнистої роси та смугастого гельмінтоспоріозу 7-8 балів;
- ✓ стійкість до сажкових захворювань генетично обумовлена;
- ✓ середньостиглий, досягає на 2-3 дні пізніше сорту Достойний.

Апробаційні ознаки: різновид *pallidum*. Колос шестирядний, довгий (9-11см), нещільний (11-12 члеників на 4 см колосового стрижня) неламкий, прямокутної форми, з повільним переходом у верхній частині в ромбічну, солом'яно-жовтий. Ості довгі, з інтенсивним антоціановим забарвленням, слабо зазубрені, мало розлогі, тонкі еластичні. Колоскова луска тонка, вузька, без опушення. Квіткова луска зморшкувата, нервація мало виражена, нерви слабко зазубрені, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна повстяна. Куц напіврозлогий. Лист неопушений, зелений, з слабким восковим нальотом під час кущіння. Зерно крупне, жовте, видовженої форми.

Агротехніка. Звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння та внесення добрив обов'язкове.

ДОСТОЙНИЙ

озимий-дворучка

Рекомендований для Степу та Лісостепу, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт-дворучка з підвищеною адаптивністю до умов південних регіонів України;
- ✓ можливість висіву в лютневі вікна;
- ✓ добре кушиться за пізніх сходів восени і ранньою весною;
- ✓ середня урожайність у конкурсному сортовипробуванні інституту за три роки була 9,9 т/га, що на 0,88 т/га вище сорту Основа;
- ✓ Посухостійкий (7-8 балів), стійкий до вилягання (7-8 балів);
- ✓ зимо-, морозостійкість 7 балів;
- ✓ стійкість до борошнистої роси, чорної і кам'яної сажок досить висока – 7-8 балів, передана від донора CI 13664;
- ✓ скоростиглий, дозріває на 5-7 днів раніше сорту Основа.

Апробаційні ознаки: різновидність *pallidum*. Колос шестирядний, середньої довжини (6-8 см), нещільний (10-11 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, прямокутної форми з переходом у верхній частині в ромбічну, солом'яно-жовтий. Ості довгі, слабо зазубрені, трохи розлогі, тонкі, еластичні, жовті. Колоскова луска тонка, вузька, без опушення. Квіткова луска зморшкувата, нервація досить виявлена, нерви зазубрені, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна повстяна. Кущ напіврозлогий. Лист неопушений, проміжний, зелений, зі слабким восковим нальотом під час кушіння. Висота рослин 100-105 см. Зерно велике для озимого ячменю, жовте, видовженої форми. Маса 1000 зерен 42-43 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ та внесення добрив обов'язкове.

ЗИМОВИЙ

типово озимий

Рекомендований для всіх зон України, цінний

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт типово озимий;
- ✓ зимо-, морозостійкість досить висока (6-7 балів), на рівні стандарту Манас;
- ✓ середня урожайність у державному сортовипробуванні 5,87 - 5,93 т/га з прибавкою над середнім стандартом 1,39-1,45 т/га, або 32,3%. В умовах посухи 2007 року в інституті на площі 3 га дав по 10,1 т/га;
- ✓ середньостійкий до вилягання (5-6 балів), посухостійкий (6-7 балів);
- ✓ стійкість до чорної та кам'яної сажок і борошнистої роси досить висока (6-7 балів), передана від донора Сі 13664 через батьківську форму;
- ✓ добре кушиться та добре відростає весною при ушкодженні листового апарату морозами;
- ✓ середньостиглий.

Апробаційні ознаки: різновидність *pallidum*. Колос шестирядний, середньої довжини (6-8 см), нещільний (11-12 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, прямокутної форми з переходом у верхній частині в ромбічну, солом'яно-жовтий. Ості довгі, зазубрені, трохи розлогі, тонкі, еластичні, жовті. Колоскова луска довга, вузька, без опушення. Квіткова луска середньої цупкості, нервація добре виявлена, нерви слабо зазубрені, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна повстяна. Кущ проміжний. Лист неопушений, зелений, проміжний за шириною, з слабким восковим нальотом під час кушіння. Висота рослин 90-100 см. Зерно середнього розміру, жовте, видовженої форми. Маса 1000 зерен 40-42 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ^Р, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожаїв. Внесення добрив обов'язкове.

ОСНОВА

озимий-дворучка

Рекомендований для Степу, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт-дворучка з підвищеною адаптивністю до умов південних регіонів. Поширений, окрім України, на Північному Кавказі, в Киргизстані і Молдові;
- ✓ добре кушиться за пізніх сходів восени і ранньою весною;
- ✓ врожайність за сприятливих умов 9,0-11,0 т/га. Максимальний врожай 11,62 т/га одержано в Киргизстані у 1992 році;
- ✓ стійкість до сажкових хвороб середня – 5-6 балів, до борошнистої роси і карликової іржі – 4-5 балів, сприйнятливий до смужкового гельмінтоспоріозу – 3 бали;
- ✓ стійкість до вилягання – 6-7 балів;
- ✓ за зимо-, морозостійкістю дещо поступається стандарту Росава – 5-6 балів;
- ✓ середньопізній, дозріває на 1-3 дні пізніше стандарту.

Апробаційні ознаки: різновидність *pallidum*. Колос шестирядний, довгий (8-10 см), середньої щільності (10-11 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, прямокутної форми з переходом у верхній частині в ромбічну, жовтий. Ості довгі, зазубрені, трохи розлогі, тонкі, еластичні, жовті. Колоскова луска довга, вузька, без опушення. Квіткова луска середньої цупкості, нервація досить виявлена, нерви зазубрені, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна повстяна. Кущ напіврозлогий. Лист неопушений, зелений, проміжний за шириною, з слабким восковим нальотом під час кушіння. Стебло товсте, міцне, висота рослин 100 - 115 см. Зерно середнього розміру, жовте, видовженої форми. Маса 1000 зерен 37-42 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ®, Юнта Квадро і Селест Топ забезпечує надійний захист рослин від хвороб і підвищення врожайв. Протруєння насіння і внесення добрив обов'язкове.

НОВИНКА

Ячмінь звичайний (озимий)
(*Hordeum vulgare L.*)

СНІГОВА КОРОЛЕВА

озимий-дворучка

Рекомендований для всіх зон України, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоінтенсивний, з потенційною врожайністю за роки сортови-пробування у СГІ-НЦНС на рівні 9-10 т/га, надбавка до національного стандарту, сорт Достойний, в умовах СГІ-НЦНС склала 5,4%;
- ✓ зимо-, морозостійкість високі (7-8 балів), на рівні стандарту сорту Достойний;
- ✓ посухостійкість на рівні (6-7 балів);
- ✓ короткостебловий, (90-95 см);
- ✓ стійкий до вилягання (8-9 балів);
- ✓ стійкість до борошнистої роси та смугастого гельмінтоспориозу (7-8 балів);
- ✓ носій генетичної стійкості до сажкових захворювань;
- ✓ середньостиглий, досягає на 3-4 дні пізніше сорту Достойний.

Апробаційні ознаки: різновид *pallidum*. Колос шестирядний, середньої довжини (6-8 см), нещільний (11-12 члеників на 4 см колосового стрижня) неламкий, прямокутної форми, з повільним переходом у верхній частині в ромбічну солом'яно-жовтий. Ості довгі, жовті, слабо зазубрені, мало розлогі, тонкі еластичні. Колоскова луска тонка, вузька без опушення. Квіткова луска зморшкувата, нервація виражена слабо, слабо зазубрені, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна повстяна. Кущ напіврозлогий. Лист неопушений, зелений, з слабким восковим нальотом під час кущіння. Висота рослини 90-95 см. Зерно середнього розміру, жовте, видовженої форми. Маса 1000 зерен 44 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратами Юнта Квадро і Селест Топ обов'язкове для запобігання розвитку кореневих гнилей та інших листостеблових захворювань, внесення добрив обов'язкове.

ТРУДІВНИК

типово озимий

Рекомендований для всіх зон України, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ типово озимий;
- ✓ зимо-, морозостійкість 7 балів;
- ✓ краща урожайність в конкурсному сортовипробуванні інституту 9,5-11,0 т/га. В державному сортовипробуванні при врожаях 6,21-6,45 т/га прибавка над середнім стандартом була 1,66-2,03 т/га (37,3-46,8%);
- ✓ посухостійкий (7 балів), добре адаптований до посушливих умов;
- ✓ практично не вилягає (9 балів), висота рослин 83-91 см;
- ✓ висока стійкість до перестою (9 балів), придатність до збирання прямим комбайнуванням;
- ✓ стійкість до чорної та кам'яної сажок досить висока (7-8 балів), передана від сорту Джау Кабутак;
- ✓ у роки епіфітотій уражається смужковим гельмінтоспоріозом і потребує захисту фунгіцидами;
- ✓ ранньостиглий, дозріває одночасно або на 1-2 дні пізніше сорту Манас.

Апробаційні ознаки: різновидність *pallidum*. Колос шестирядний, середньої довжини (6-8 см), нещільний (12 члеників на 4 см колосового стрижня), неламкий, прямокутної форми з переходом у верхній частині в ромбічну, жовтий. Ості довгі, зазубрені, трохи розлогі, тонкі, еластичні, жовті, під час наливу зерна кінчики антоціаново забарвлені. Колоскова луска довга, вузька, без опушення. Квіткова луска зморшкувата, нервація добре виявлена, нерви слабо зазубрені, перехід в ость поступовий. Основна щетинка зерна довговолосяна. Кущ напівпрямостоячий. Лист неопушений, проміжний, зелений, зі слабким восковим нальотом під час кушіння. Зерно велике для озимого ячменю, жовте, видовженої форми. Маса 1000 зерен - 42-44 г.

Агротехніка: звичайна для зони вирощування. Протруєння насіння препаратом Вітавакс 200 ФФ^R, Юнта Квадро і Селест Топ та внесення добрив обов'язкове.

ПАМ'ЯТЬ

стійкий до повторного відростання
при підвищеній вологості

Рекомендований для Степу, цінний

Оригінатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високопродуктивний;
- ✓ середньостиглий, з тривалістю вегетаційного періоду 90-95 діб;
- ✓ слабо уражується фузаріозом та аскохітозом;
- ✓ посухостійкість висока;
- ✓ висота рослин 55-60 см, висота прикріплення нижнього бобу 20 - 22 см, куц штамбовий, стійкий до вилягання;
- ✓ відмінністю сорту є стійкість до повторного відростання при підвищеній вологості.

Якість насіння: вміст білка в насінні до 28-30%, олії – 3-4%. Має добрі харчові якості та важливе значення як концентрат для відгодівлі тварин, особливо свиней та птиці.

Апробаційні ознаки: відноситься до південноєвропейської екологічної групи (subsp. *eurasiaticum* G. Pop.), тип Кабулі, різновид *bogemico-allutaceum* G. Pop. (богеміко-аллютацеум). Опушення вегетативних органів густе, сизо-зелене. Антоціанове забарвлення відсутнє. Квітки поодинокі, середнього розміру, білі. Боби ромбічної форми, середньої величини, при дозріванні жовто-солом'яного кольору. Насіння світло-буре, округле. Маса 1000 насінин - 280-300 г.

Агротехнічні вимоги: звичайні для зони вирощування. Основою агротехніки є якісний основний обробіток ґрунту восени, вирівнювання поля, ранньовесняне боронування та передпосівна культивуація. Норма висіву насіння за суцільного способу сівби – 600, стрічкового – 500, широкорядного – 400 тис. схожих насінин/га. При стрічковому та широкорядному способах сівби рекомендується проведення двох-трьох міжрядних обробіток. За інтенсивної технології вирощування можливо використання до появи сходів нуту гербіцидів Парадокс (0,2-0,25 л/га) або Фабіан (0,1 кг/га). Обов'язкова передпосівна обробка насіння Нітрагіном (бульбочкові бактерії препарату зв'язують з повітря до 150 кг/га азоту, 35% якого залишається з поживними рештками та корінням у ґрунті), що сприяє збільшенню урожаю нуту на 0,15-0,30 т/га та на 0,30-0,45 т/га наступної культури.

ТРИУМФ

крупнонасінний, толерантний до хвороб

Рекомендований для Степу та Південного Лісостепу, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ середня урожайність за роки випробування склала 1,69 т/га (при 1,44 т/га у національного стандарту). У 2005 році зібрали 2,12 т/га насіння;
- ✓ формує крупне насіння;
- ✓ середньостиглий, з тривалістю вегетаційного періоду 94-98 діб. Зацвітає на 30-35 добу після появи сходів;
- ✓ має толерантність до фузаріозу та аскохітозу;
- ✓ посухостійкість висока;
- ✓ висота рослин 55-60 см, висота прикріплення нижнього бобу 20-22 см. Форма куща напівстигла;
- ✓ стійкий до вилягання.

Якість насіння: в насінні накопичується до 28,9% білка і 7,3% олії. Має добрі харчові якості, швидко розварюється.

Апробаційні ознаки: відноситься до середземноморського підвиду (subsp. *mediterraneum* G. Pop.), тип *Kabuli*, різновидність *hispanico-flavescens* subvar. *pirocarpum* G. Pop (іспаніко-флавесценс, субрізновидність пірокарпум). Стебло, листя та прилистки світло-зелені. Листя без воскового нальоту, розміром 0,4 × 1,1 см, край листочків пильчастий. Квітки поодинокі, білі, великі. Боби крупні, розміром 1,2 × 2,3 см, овальної форми, при дозріванні солом'яно-жовті. Насіння світло-жовте, крупне. Маса 1000 насінин 410-415 г. Форма насіння проміжна, поверхня морщиниста.

Агротехнічні вимоги: звичайні для зони вирощування. Основою агротехніки є якісний основний обробіток ґрунту восени, вирівнювання поля, ранньовесняне боронування та передпосівна культивуація. Норма висіву насіння за суцільного способу сівби – 600, стрічкового – 500, широкорядного – 400 тис. схожих насінин/га. За інтенсивної технології вирощування можливо використання до появи сходів нуту гербіцидів Парадокс (0,2-0,25 л/га) або Фабіан (0,1 кг/га). Обов'язкова передпосівна обробка насіння Нітрагіном (бульбочкові бактерії препарату зв'язують із повітря до 150 кг/га азоту, 35% якого залишається з поживними рештками та корінням у ґрунті), що сприяє збільшенню урожаю нуту на 0,15-0,30 т/га та на 0,30-0,45 т/га наступної культури.

БУДЖАК

крупнонасінний, толерантний до хвороб

Рекомендований для Степу, цінний

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоврожайний сорт, середня урожайність за роки випробування склала 1,87 т/га. У 2002, 2004 і 2005 роках урожайність була найвищою серед усіх досліджуваних сортів і перевищувала 2,1 т/га;
- ✓ крупнонасінний сорт, маса 1000 насінин сягає 420 г;
- ✓ середньостиглий, тривалість вегетаційного періоду 93-98 діб, зацвітає на 30-33 добу після появи сходів;
- ✓ толерантний до фузаріозу та аскохітозу;
- ✓ посухостійкість висока;
- ✓ форма куща напіввстисла, сорт стійкий до вилягання.

Якість насіння: у насінні накопичується до 29% білка і до 7% олії. Має добрі смакові якості та швидко розварюється.

Апробаційні ознаки: відноситься до середземноморського підвиду (subsp. *mediterraneum* G. Pop.), тип *Kabuli*, різновидність іспаніко-флавесценс, субрізновидність пірокарпум (*hispanico-flavescens* subvar. *pirocarpum* G. Pop.). Форма куща напіввстисла, висота рослин 55-60 см, прикріплення нижнього бобу – 22-24 см. Антоціанове забарвлення відсутнє. Стебло, листя та прилистки зелені. Листя без воскового нальоту, розміром 0,5 × 1,1 см, край листочків пильчастий. Квітки поодинокі, білого кольору, великі. Боби крупні, розміром 1,2 × 2,3 см, овальної форми, при дозріванні солом'яно-жовті. Насіння світло-жовте, крупне, маса 1000 насінин 415-420 г. Форма насіння проміжна, поверхня морщиниста.

Агротехнічні вимоги: звичайні для зони вирощування. Основою агротехніки є якісний основний обробіток ґрунту восени, вирівнювання поля, ранньовесняне боронування та передпосівна культивация. Норма висіву насіння за суцільного способу сівби – 600, стрічкового – 500, широкорядного – 400 тис. схожих насінин/га. При стрічковому та широкорядному способах сівби рекомендується проведення двох-трьох міжрядних обробітків. За інтенсивної технології вирощування можливо використання до появи сходів нуту гербіцидів Парадокс (0,2-0,25 л/га) або Фабіан (0,1 кг/га). Обов'язкова передпосівна обробка насіння Нітрагіном (бульбочкові бактерії препарату зв'язують із повітря до 150 кг/га азоту, 35% якого залишається з поживними рештками та корінням у ґрунті), що сприяє збільшенню урожаю нуту на 0,15-0,30 т/га та на 0,30-0,45 т/га наступної культури.

ОДИСЕЙ

крупнонасіний, толерантний до хвороб

Рекомендований для Степу та Південного Лісостепу, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоврожайний сорт, середня урожайність за роки випробування склала 2,2 т/га;
- ✓ крупнонасіний сорт, маса 1000 насінин сягає 420-430 г;
- ✓ середньостиглий, тривалість вегетаційного періоду 90-95 днів;
- ✓ толерантний до фузаріозу та аскохітозу;
- ✓ посухостійкість висока;
- ✓ форма куща напіввистисла, сорт стійкий до вилягання та обламування гілок 2-го порядку.

Якість насіння: у насінні накопичується до 28-29% білка і до 7% олії. Має добрі смакові якості та швидко розварюється.

Апробаційні ознаки: відноситься до середземноморського підвиду (subsp. *mediterraneum* G. Pop.), тип *Kabuli*, різновидність іспаніко-флавесценс, субрізновидність пірокарпум (*hispanico-flavescens* subvar. *pirocarpum* G. Pop.). Форма куща напіввистисла, висота рослин 60-70 см, прикріплення нижнього бобу – 22-24 см. Антоціанове забарвлення відсутнє. Стебло, листя та прилистки зелені. Листя без воскового нальоту, розміром 0,5 × 1,1 см, край листочків пильчастий. Квітки поодинокі, білого кольору, великі. Боби крупні, розміром 1,2 × 2,3 см, овальної форми, при дозріванні солом'яно-жовті. Насіння світло-жовте, проміжної форми, поверхня морщиниста.

Агротехнічні вимоги: звичайні для зони вирощування. Основою агротехніки є якісний основний обробіток ґрунту восени, вирівнювання поля, ранньовесняне боронування та передпосівна культивування. Норма висіву насіння за суцільного способу сівби – 600, стрічкового – 500, широкорядного – 400 тис. схожих насінин/га. За інтенсивної технології вирощування можливо використання до появи сходів нуту гербіцидів Парадокс (0,2-0,25 л/га) або Фабіан (0,1 кг/га). Обов'язкова передпосівна обробка насіння Нітрагіном (бульбочкові бактерії препарату зв'язують із повітря до 150 кг/га азоту, 35% якого залишається з поживними рештками та корінням у ґрунті), що сприяє збільшенню урожаю нуту на 0,15-0,30 т/га та на 0,30-0,45 т/га наступної культури.

СКАРБ

крупнонасі́нний, толе́рантний до хвороб

Рекомендований для Степу та Лісостепу, цінний

Оригі́натор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоврожайний сорт, середня урожайність за роки випробування склала 2,25 т/га;
- ✓ крупнонасі́нний сорт, маса 1000 насінин сягає 420-430 г;
- ✓ середньостиглий, тривалість вегетаційного періоду 88-93 діб;
- ✓ толерантний до фузаріозу та аскохітозу;
- ✓ посухостійкість висока;
- ✓ форма куща напівстисла, сорт стійкий до вилягання та обламування гілок 2-го порядку.
- ✓

Якість насіння: у насінні накопичується до 30% білка і до 7% олії. Має добрі смакові якості та швидко розварюється.

Апробаційні ознаки: відноситься до середземноморського підвиду (subsp. *mediterraneum* G. Pop.), тип *Kabuli*, різновидність іспаніко-флавесценс, субрізновидність пірокарпум (*hispanico-flavescens* subvar. *piroscarpum* G. Pop.). Форма куща напівстисла, висота рослин 55-65 см, прикріплення нижнього бобу – 22-24 см. Антоціанове забарвлення відсутнє. Стебло, листя та прилистки зелені. Листя без воскового нальоту, розміром 0,6 × 1,1 см, край листочків пильчастий. Квітки поодинокі, білого кольору, великі. Боби крупні, розміром 1,2 × 2,3 см, овальної форми, при дозріванні солом'яно-жовті. Насіння світло-жовте, проміжної форми, поверхня морщиниста.

Агротехнічні вимоги: звичайні для зони вирощування. Основою агротехніки є якісний основний обробіток ґрунту восени, вирівнювання поля, ранньовесняне боронування та передпосівна культивуація. Норма висіву насіння за суцільного способу сівби – 600, стрічкового – 500, широкорядного – 400 тис. схожих насінин/га. За інтенсивної технології вирощування можливо використання до появи сходів нуту гербіцидів Парадокс (0,2-0,25 л/га) або Фабіан (0,1 кг/га). Обов'язкова передпосівна обробка насіння Нітрагіном (бульбочкові бактерії препарату зв'язують із повітрям до 150 кг/га азоту, 35% якого залишається з поживними рештками та корінням у ґрунті), що сприяє збільшенню урожаю нуту на 0,15-0,30 т/га та на 0,30-0,45 т/га наступної культури.

СВІТ

типово «вусатого» типу з високим рівнем посухостійкості

Рекомендований для Степу та Лісостепу, цінний

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення;
2) Селекційна станція Горна Стреда (Словакія)

Сорт створений за спільною селекційною програмою. Виділяється високою продуктивністю та придатністю до однофазного збирання. Виведений методом індивідуального добору з гібридної комбінації Нефрит × Рамір.

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ середньостиглий, тривалість вегетаційного періоду 82-85 днів;
- ✓ висота рослин 62-65 см, стійкість до вилягання висока;
- ✓ маса 1000 насінин 230-250 г;
- ✓ високопродуктивний – середній урожай в державному сортовипробуванні за 2003-2004 роки в лісостеповій зоні України склав 3,52, в степовій – 3,32, в Поліссі – 3,62 т/га. У 2004 році в екологічному випробуванні Селекційно-генетичного інституту зібрали 3,80 і 4,76 т/га насіння при густоті стояння 1,2 і 1,4 млн рослин/га відповідно;
- ✓ вміст білка в насінні – 23-26%;
- ✓ у польових умовах стійкий до пероноспорозу, антракнозу, аскохітозу та корневих гнилей.

Апробаційні ознаки: вид *Pisum sativum* L., ssp. *sativum*, типowo «вусатого» типу, вирізняється товстим головним стеблом і добре розвиненими вусиками та прилистниками. Квітки білого кольору, зрілі боби трохи вигнуті, розміром 7 × 1,3 см. Кількість насінин у бобі – 6-7. Насіння сферичної форми, гладеньке, жовте. Забарвлення в основі прилистників відсутнє.

Агротехнічні вимоги: звичайні для зони вирощування. Оптимальна норма висіву складає 1,3-1,4 млн схожих насінин на гектар. Для боротьби з бур'янами рекомендується використання гербіцидів Пульсар (0,8-1,0 л/га), Парадокс (0,3-0,35 л/га), Базагран (3,0 л/га).

КРУЇЗ

типово безлисточковий
з високим рівнем посухостійкості

Рекомендований для Степу та Лісостепу, цінний

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Технологічний із звичайним типом насінин добір із гібридної популяції Гарант х Рената.

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоврожайний, технологічний сорт з високим рівнем посухостійкості;
- ✓ середня врожайність за роки вивчення дорівнювала 1,53–3,55 т/га;
- ✓ середньостиглий, тривалість вегетаційного періоду 75-80 днів;
- ✓ стійкість до вилягання висока (7 балів), придатний до прямого комбайнування;
- ✓ стійкість до хвороб на рівні кращих стандартів;
- ✓ маса 1000 насінин 210...240 г;
- ✓ вміст сирого протеїну 20...23 %;
- ✓ розварюваність та смакові якості добрі.

Апробаційні ознаки: вид *Pisum sativum* L., ssp. *sativum*, типово «вусатого» типу, вирізняється товстим головним стеблом і добре розвиненими вусиками та прилистниками. Черешок листа довгий, забарвлення прилистка зелене, з незначною плямистістю та восковим нальотом.

Суцвіття – трюхквіткова китиця. Парус квітки білий, середньої ширини, з піднесеною формою основи та слабкою хвилястістю. Верхівка верхнього чашолистика з подовженим загостренням.

Біб середніх розмірів (65...70 x 12...13 мм), пергаментний, з тупою верхівкою, зелений. Кількість насінин у бобі 5...10.

Насінина сферична, гладенька, матова. Сім'ядолі жовті, насіннева шкірка напівпрозора, тонка.

Агротехнічні вимоги: звичайні для зони вирощування. Оптимальна норма висіву складає 1,3-1,4 млн схожих насінин на гектар. Для боротьби з бур'янами рекомендується використання гербіцидів Пульсар (0,8-1,0 л/га), Парадокс (0,3-0,35 л/га), Базагран (3,0 л/га).

НОВИНКА

кукурудза звичайна
(*Zea mays L.*)

ПАЛЬМІРА ФАО 180

Рекомендований для Степу та Лісостепу,
на зерно та силос

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ трилінійний гібрид кукурудзи, ранньостиглий (ФАО 180), вегетаційний період 99-103 днів;
- ✓ середня врожайність зерна в Степу за 2 роки становила 6,06, у Лісостепу - 8,19 т/га. Відомий максимальний урожай зерна – 11,1 т/га (Черкаська обл., 2012 р.);
- ✓ жаро- посухостійкість висока (8,5 бал.);
- ✓ стійкість до коренево-стеблових гнилей (9 бал.) та пухирчастої сажки (8,3 бал.) висока;
- ✓ високостійкий до ламкості стебла (9 бал.) і вилягання (9 бал.);
- ✓ рентабельний у насінництві та високотехнологічний у товарному виробництві;
- ✓ материнська форма вирізняється високою насінневою продуктивністю на ділянках гібридизації. Насінництво ведеться на стерильній основі М-типу за схемою повного відновлення фертильності пилку.

Апробаційні ознаки: рослина висока, у Степу 180-195 см, у Лісостепу - 235-240 см. Висота кріплення качана – 80-85 см. Качани великі 225-240 г, циліндричної форми, кількість рядів зерен 14-16. Луски стрижнів качанів забарвлені помірно. Зерно жовте, зубового типу. Маса 1000 зерен 250-260 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:

південний Степ – 45-50 тис. рослин/га;

північний Степ – 55-60 тис. рослин/га;

Лісостеп – 65-70 тис. рослин/га.

Особливості гібриду: вирізняється швидкою втратою вологи при дозріванні: збиральна вологість при збиранні може становити 13.5-14.5%. Характеризується широкою екологічною пластичністю: дає стабільно високі врожаї зерна в Степу і Лісостепу. Добре реагує на внесення мінеральних добрив. Погано переносить надмірно загущені і забур'янені посіви.

НОВИНКА

Кукурудза звичайна
(*Zea mays L.*)

ДИНАСТІЯ

ФАО 190

Рекомендований для Степу та Лісостепу,
на зерно та силос

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ трилінійний гібрид кукурудзи, ранньостиглий (ФАО 190), вегетаційний період 100-105 днів;

✓ середня врожайність зерна в Степу становила 6,96, у Лісостепу - 8,04 т/га. Відомий максимальний урожай зерна – 10,1 т/га (Вінницька обл., 2013 р.);

✓ жаро- посухостійкість висока (8,5 бал.);

✓ стійкість до коренево-стеблових гнилей (9 бал.) та пухирчастої сажки (8,3 бал.) висока;

✓ високостійкий до ламкості стебла (9 бал.) і вилягання (9 бал.);

✓ рентабельний у насінництві та високотехнологічний у товарному виробництві;

✓ материнська форма вирізняється високою насінневою продуктивністю на ділянках гібридизації. Насінництво ведеться на стерильній основі М-типу за схемою повного відновлення фертильності пилку.

Апробаційні ознаки: рослина висока, у Степу - 210-215 см, у Лісостепу - 230-240 см. Висота кріплення качана – 80-85 см. Качани великі 220-230 г, конусо-циліндричної форми, кількість рядів зерен 14-16. Луски стрижнів качанів незабарвлені. Зерно жовте, зубового типу. Маса 1000 зерен 250-260 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:

південний Степ – 45-50 тис. рослин/га;

північний Степ – 55-60 тис. рослин/га;

Лісостеп – 65-70 тис. рослин/га.

Особливості гібриду: вирізняється широкою екологічною пластичністю. Дає стабільно високі врожаї зерна в Степу і Лісостепу. Добре реагує на внесення мінеральних добрив. Погано переносить надмірно загущені і забур'янені посіви.

ЕТЮД ФАО 270

Рекомендований для Степу та Лісостепу,
на зерно та силос

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ подвійний гібрид кукурудзи, середньоранній (ФАО 270), вегетаційний період 109-111 днів;
- ✓ середня врожайність зерна в Степу становила 8,96, у Лісостепу - 9,04 т/га. Відомий максимальний урожай зерна – 11,8 т/га (УкрНДСКР, Чернівецька обл., 2011 р.);
- ✓ жаро- посухостійкість висока (8,4 бал.);
- ✓ стійкість до коренево-стеблових гнилей (9 бал.) та пухирчастої сажки (8,3 бал.) висока;
- ✓ високостійкий до ламкості стебла (9 бал.) і вилягання (9 бал.);
- ✓ рентабельний у насінництві та високотехнологічний у товарному виробництві;
- ✓ материнська форма вирізняється високою насінневою продуктивністю на ділянках гібридизації. Насінництво ведеться на стерильній основі М-типу за схемою повного відновлення фертильності пилку.

Апробаційні ознаки: рослина висока, у Степу 210-215 см, у Лісостепу - 230-240 см. Висота кріплення качана – 80-90 см. Качани великі 220-230 г, конусо-циліндричної форми, кількість рядів зерен 14-16. Луски стрижнів качанів сильно забарвлені. Зерно жовте, зубового типу. Маса 1000 зерен 290-310 г.

Агротехнічні вимоги:

- рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:*
- південний Степ – 35-40 тис. рослин/га;
- північний Степ – 40-45 тис. рослин/га;
- Лісостеп – 55-60 тис. рослин/га.

Особливості гібриду: вирізняється широкою екологічною пластичністю. Дає стабільно високі врожаї зерна в Степу і Лісостепу. Добре реагує на внесення мінеральних добрив. Погано переносить надмірно загущені і забур'янені посіви.

АРІЯ ФАО 280

Рекомендований для Лісостепу та Полісся,
на зерно та силос

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ середньоранній простий модифікований (ФАО 280), вегетаційний період складає 110-112 днів;

✓ високопродуктивний. Середня врожайність за роки випробування становила 7,2-7,5 т/га. У сприятливих умовах (Вінницька обл., 2011 р.) урожай зерна становив 14,2 т/га, що свідчить про високий потенціал продуктивності гібриду;

✓ характеризується груповою стійкістю до інфекційних хвороб;

✓ стійкий до ламкості і вилягання стебла;

✓ високотехнологічний при товарному виробництві і у насінництві. Материнська форма гібриду високоросла, високопродуктивна, забезпечує урожайність гібридного насіння у сприятливих умовах до 3,5-4 т/га;

✓ насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності.

Апробаційні ознаки: висота рослин 200-220 см, висота прикріплення качанів 70-80 см. Листків на головному стеблі 15-16. Качани великі (220-240 г), слабоконусоподібної форми, кількість рядів зерен 16-18. Стрижні качанів забарвлені. Зерно жовтого кольору, зубоподібної форми. Маса 1000 зерен 253 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:

південний Степ – 35-40 тис. рослин/га;

північний Степ – 40-45 тис. рослин/га;

Лісостеп – 55-60 тис. рослин/га.

Переваги: один з небагатьох гібридів, який вирізняється високою екологічною стабільністю і дає високі врожаї зерна в зонах Степу і Лісостепу. Гібрид невибагливий до умов вирощування і вирізняється високою екологічною пластичністю. Добре реагує на оптимальні дози мінеральних добрив. Вигідний у насінництві: материнська форма високоврожайна. Крім того має оранжеве кременисте зерно. Тому при збиранні ділянок гібридизації її легко можна відокремити від зубовидних качанів батька.

АТІЛ ФАО 280

Рекомендований для Степу,
на зерно та силос

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ трилінійний, середньопізній гібрид (ФАО 410). Вегетаційний період 130-135 днів;

✓ високоврожайний. За даними державного випробування урожай зерна на сортодільницях у степовій зоні склав у середньому 6,27 т/га, що на 1,15 т/га, або 18,3% більше, ніж у стандарту. Потенційна врожайність зерна становить 10,3-10,5, а при зрошенні – 13,3 т/га;

✓ відзначається низькою збиральною вологістю зерна (на 2% нижче ніж у стандарту), що дозволяє економити значні кошти на досушуванні товарного зерна;

✓ вихід зерна 80-81%;

✓ характеризується груповою стійкістю до інфекційних хвороб;

✓ стійкий до ламкості стебла і вилягання;

✓ високотехнологічний при товарному виробництві та в насінництві;

✓ насінництво ведеться на фертильній основі.

Апробаційні ознаки: висота рослин 200-210 см, висота прикріплення качанів 80-85 см. Листків на стеблі 18-20. Качани великі (260 - 280 г), конусно-циліндричної форми, кількість рядів зерен 20-22. Стрижні качанів червоні. Зерно жовтувато-біле, зубовидне. Маса 1000 зерен 270-290 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:

південний та центральний Степ – 30-35 тис. рослин/га;

північний Степ – 35-40 тис. рослин/га.

Переваги: забезпечує високий врожай сухого зерна в умовах Степу. Відмінна стійкість до посухи, вилягання та основних інфекційних хвороб. Ефективно використовує мінеральні та органічні добрива, забезпечує високі прибавки врожаю.

ФЕЯ ФАО 280

Рекомендований для Степу,
на зерно та силос

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓потрійний гібрид кукурудзи, середньоранній (ФАО 280), вегетаційний період 110-112 днів;
- ✓середня врожайність зерна в степовій зоні 8,68, у лісостеповій - 9,28 т/га, перевищення над національним стандартом відповідно 8 і 12%. Отриманий максимальний урожай зерна – 12,32 т/га (Чернівецька обл., 2011 р.);
- ✓жаро- посухостійкість у степовій зоні помірна (7,6 бал.);
- ✓високостійкий до коренево-стеблових гнилей (9 бал.) та пухирчас-тої сажки (8,3 бал.);
- ✓стійкий до ламкості стебла (9 бал.) і вилягання (9 бал.);
- ✓високотехнологічний у насінництві та товарному виробництві;
- ✓материнська форма вирізняється високою насінневою продуктивністю. Насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності.

Апробаційні ознаки: висота рослини – 200-210 см, висота кріплення качана – 72-75 см. Листків на головному стеблі 15-16. Качани середні 180-200 г, циліндричної форми, кількість рядів зерен 14-16. Стрижні качанів слабо забарвлені, зерно жовтого кольору, крем'янисто-зубовидне (проміжного типу). Маса 1000 зерен 246-250 г.

Агротехнічні вимоги:

- рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:*
- південний Степ – 35-40 тис. рослин/га;
- північний Степ – 40-45 тис. рослин/га;
- Лісостеп – 55-60 тис. рослин/га.

Особливості гібриду: гібрид лісостепового еко типу, найбільш високі і сталі врожаї забезпечує в зонах північного Степу і Лісостепу. Добре реагує на внесення мінеральних добрив. Погано переносить надмірно загущені посіви.

ЯХТА ФАО 280

Рекомендований для Степу,
на зерно та силос

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ потрійний модифікований гібрид кукурудзи, середньоранній (ФАО 280), вегетаційний період 112-114 днів;
- ✓ середня врожайність зерна у степовій зоні 7,2 т/га, у лісостеповій - 8,15 т/га. Зафіксований максимальний урожай зерна становив 10,64 т/га (Костянтинівська ДСС, 2009 р.);
- ✓ жаро-, посухостійкість помірна (7,2 бал.);
- ✓ стійкий до коренево-стеблових гнилей (9 бал.) та пухирчастої сажки (9 бал.);
- ✓ стійкий до ламкості стебла (9 бал.) і вилягання (9 бал.);
- ✓ високорентабельний на всіх етапах насінництва та високотехнологічний у товарному виробництві;
- ✓ материнська форма має високу насінневу продуктивність. Насінництво гібриду ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності.

Апробаційні ознаки: рослина висока – 210-220 см, висота кріплення качана – 75-80 см. Листків на головному стеблі 15-16. Качани середні 190-210 г, циліндричної форми. Кількість рядів зерен 12-14. Стрижні качанів забарвлені. Зерно жовтого, кольору, крем'янисто-зубовидне. Маса 1000 зерен 250-255 г.

Агротехнічні вимоги:

- рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:*
- південний Степ – 35-40 тис. рослин/га;
- північний Степ – 40-45 тис. рослин/га;
- Лісостеп – 55-60 тис. рослин/га.

Особливості гібриду: гібрид переважно лісостепового екотипу. Найбільш високі і сталі врожаї забезпечує в лісостеповій зоні, оскільки більш вимогливий до сприятливих умов вирощування. Особливо добре реагує на внесення мінеральних добрив. Порівняно швидко втрачає вологу при дозріванні.

ДІАЛОГ 300

ФАО 280

Рекомендований для Лісостепу,
на зерно та силос

Оригінатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий модифікований, середньоранній (ФАО 280), вегетаційний період 112-114 днів;
- ✓ середня врожайність зерна в степовій зоні становила 6,95 т/га, у лісостеповій – 9,88 т/га.
- ✓ Потенційна врожайність 13-14 т/га;
- ✓ жаро-, посухостійкість висока (8,5 балів);
- ✓ стійкий до ламкості стебла та вилягання (8-9 балів);
- ✓ батьківська (чоловіча) лінія отримана з використанням молекулярно-маркерного добору;
- ✓ локусами цінних господарських ознак;
- ✓ високотехнологічний у насінництві та товарному виробництві;
- ✓ насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності.

Апробаційні ознаки: висота рослин 235-250 см, висота прикріплення качанів 85-90 см. Листків на головному стеблі 15-16. Качани великі (240-290 г), конусо-циліндричної форми, кількість рядів зерен 16-17. Стрижні качанів слабо забарвлені. Зерно жовтого кольору, зубовидної форми. Маса 1000 зерен 270-280 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:

південний Степ – 35-40 тис. рослин/га;

північний Степ – 45-50 тис. рослин/га;

Лісостеп – 60-70 тис. рослин/га.

Переваги: Діалог – це високоадаптивний гібрид з потенціалом продуктивності понад 13 тон зерна з гектару, забезпечує сталі врожаї у сприятливих і несприятливих умовах та високу віддачу при внесенні оптимальних доз мінеральних добрив. Зоною переважного вирощування є центральний та північний Степ і Лісостеп. Він належить до когорти двох перших в Україні гібридів кукурудзи, отриманих з використанням інноваційних ДНК-технологій.

НОВИНКА

кукурудза звичайна
(*Zea mays L.*)

Леді Півдня ФАО 280

Рекомендований для Лісостепу,
на зерно та силос

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортівивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ середньоранній трілінійний (ФАО 280), вегетаційний період складає 109-110 днів;

✓ високопродуктивний. Середня врожайність за роки випробування становила 7,2-7,5 т/га. У сприятливих умовах (Вінницька обл., 2011 р.) урожай зерна становив 13,2 т/га, що свідчить про високий потенціал продуктивності гібриду;

✓ характеризується підвищеною холодостійкістю, груповою стійкістю до інфекційних хвороб (8,5-9 бал.);

✓ стійкий до ламкості і вилягання стебла (9 бал.);

✓ вихід зерна складає 81 %;

✓ високотехнологічний при товарному виробництві і у насінництві. Материнська форма гібриду високоросла, високопродуктивна, забезпечує урожайність гібридного насіння у сприятливих умовах до 2,5-3 т/га;

✓ насінництво ведеться на стерильній основі М-типу за схемою повного відновлення фертильності.

Апробаційні ознаки: висота рослин в Степу 205-210, у Лісостепу - 235-240 см, висота прикріплення качанів 80-85 см. Листків на головному стеблі 15-16. Качани великі (220-240 г), слабо конусоподібної форми, кількість рядів зерен 16-18. Стрижні качанів помірно забарвлені. Зерно жовтого кольору, проміжного типу. Маса 1000 зерен 250-260 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:

південний Степ – 35-40 тис. рослин/га;

північний Степ – 35-40 тис. рослин/га;

Лісостеп – 55-70 тис. рослин/га.

Переваги: один з небагатьох гібридів, який вирізняється високою екологічною стабільністю і дає високі врожаї зерна в зонах Степу і Лісостепу. Вигідний у насінництві: материнська форма високоврожайна. Крім того, вирізняється підвищеною холодостійкістю, що дає можливість висівати його в більш ранні строки. Гібрид невибагливий до умов вирощування і вирізняється високою екологічною пластичністю. Добре реагує на оптимальні дози мінеральних добрив.

ВЕСЕЛКА МВ ФАО 340

Рекомендований для Лісостепу,
на зерно

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ трилінійний середньостиглий гібрид (ФАО 340). Вегетаційний період дорівнює 118-120 дням;
- ✓ середня врожайність зерна за роки випробування на сортодільницях Лісостепової зони склала 6,5-7,5 т/га, максимальна – 10,6 т/га;
- ✓ відрізняється зерном крем'янистоподібного типу, яке може використовуватися для виготовлення крупи та борошна;
- ✓ високо посухо - та жаростійкий;
- ✓ стійкий до коренево-стеблових гнилей і вилягання;
- ✓ високотехнологічний у товарному виробництві і насінництві. Вихід зерна 78-80%;
- ✓ насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності. За формою качана батьківські форми гібрида чітко відрізняються: у материнської форми качан майже циліндричний, у батьківської лінії - чітко конусоподібний.

Апробаційні ознаки: висота рослини 210-215, висота прикріплення качанів – 65-75 см. Листків на головному стеблі – 15-17. Качани великі (230-250 г), слабо конусоподібної форми, добре вкриті обгорткою, кількість рядів зерна – 16-18. Стрижні качанів червоні. Зерно жовтогарячого кольору, крем'янистоподібної форми. Маса 1000 зерен – 220-230 г.

Агротехнічні вимоги:

- рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:*
- Степ – 35-40 тис. рослин/га;
- Лісостеп – 45-50 тис. рослин/га.

Переваги: гібрид Веселка МВ унікально поєднує високу адаптивність до мінливих умов вирощування і посухостійкість з високою зерновою продуктивністю та має крем'янистоподібне зерно, що дозволяє використовувати його для виробництва кукурудзяного борошна і крупи. Гібрид високо адаптивний зі стабільним проявом продуктивності: забезпечує отримання високого врожаю як в сприятливих, так і несприятливих умовах. Дає високу віддачу при внесенні оптимальних доз мінеральних добрив.

КОБЗА МВ ФАО 350

Рекомендований для Степу та Лісостепу,
на зерно та силос

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ середньостиглий трилінійний (ФАО 350) гібрид. Вегетаційний період 122-125 днів;
- ✓ високостійкий до основних хвороб і вилягання;
- ✓ вирізняється підвищеною посухостійкістю та адаптивністю;
- ✓ висока насіннева продуктивність материнської форми;
- ✓ середня врожайність зерна в зоні Степу 7,5 т/га, Зафіксований максимальний врожай зерна 11,1 т/га (Устинівка, Харківська обл., 2005 рік);
- ✓ насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності.

Апробаційні ознаки: висота рослини 210-230 см, висота прикріплення качанів 70-82 см, листків на головному стеблі 18-19. Качани великі (280-290 г), слабкокonusовидні, кількість рядів зерен 14-16. Стрижні качанів червоні. Зерно жовтого кольору, напівзубовидної форми, маса 1000 зерен 300-310 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:
південний та центральний Степ – 30-35 тис. рослин/га;
північний Степ – 40-45 тис. рослин/га;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.

Переваги: один з найбільш екологічно стабільних гібридів, який забезпечує високі й сталі урожаї зерна в степовій і лісостеповій зонах України. Характеризується підвищеною посухостійкістю і генетично обумовленою здатністю надзвичайно швидко втрачати вологість при дозріванні зерна. Це дозволяє вирощувати гібрид на зерно і силос за енергозберігаючою технологією.

ШАЛАНДА МВ ФАО 350

Рекомендований для Степу та Лісостепу,
на зерно та силос

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ середньостиглий трілінійний модифікований (ФАО 350) гібрид. Вегетаційний період у зоні Степу 124 –125 днів;

✓ високоврожайний: середня врожайність зерна на сортодільницях степової зони – 7,3 т/га, що на 0,86 т/га або на 13,2 % більше, ніж у стандарту, в Лісостепу – 9,3 т/га, що на 0,8 т/га або на 9,0 % більше, ніж у стандарту. Зафіксований максимальний врожай зерна 10,6 т/га;

✓ високо стійкий до основних інфекційних хвороб і ламкості стебла;

✓ високо жаро-, посухостійкий з високим потенціалом адаптивності та стабільності;

✓ висока стійкість до кореневого та стеблового вилягання;

✓ високотехнологічний у виробництві товарного зерна і насінництві, вихід зерна 79-80%;

✓ насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності. Материнська форма гібриду відзначається високою насінневою продуктивністю.

Апробаційні ознаки: висота рослини 220-222 см, висота прикріплення качанів 80-85 см, листків на головному стеблі 16-18. Качани вагою 240-260 г, конусоциліндричної форми, кількість рядів зерен 14-16. Стрижні качанів червоні. Зерно жовтого кольору, зубоподібної форми, маса 1000 зерен 260-280 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:

південний Степ – 35-40 тис. рослин/га;

північний Степ – 40-45 тис. рослин/га;

Лісостеп – 45-50 тис. рослин/га.

Переваги: один з тих гібридів, які вигідно поєднують високу продуктивність і посухостійкість, широку адаптивність та високо рентабельне насінництво. При внесенні мінеральних добрив реагує високими прибавками врожаю.

ЛЕГІОНЕР ФАО 350

Рекомендований для Лісостепу,
на зерно та силос

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид;
- ✓ середньостиглий (ФАО 350), вегетаційний період 125-132 дня;
- ✓ середня врожайність зерна у зоні Лісостепу 9,6 т/га. Максимальний врожай зерна становить 12,6 т/га (Вінницька область, 2012 р.);
- ✓ високостійкий до основних хвороб і вилягання;
- ✓ відзначається високою посухостійкістю;
- ✓ має достатньо високу насіннєву продуктивність материнської форми;
- ✓ насінництво ведеться на фертильній основі.

Апробаційні ознаки: висота рослин 220-250 см, висота прикріплення качанів 90-105 см, листків на головному стеблі 18-19. Качани великі (290-300 г), слабкокonusовидні, кількість рядів зерен 14-16. Стрижні качанів червоні. Зерно жовтого кольору, зубовидної форми. Маса 1000 зерен 280-300 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:
Лісостеп – 45-50 тис. рослин/га.

Особливості гібрида: гібрид вдало поєднує високу врожайність зерна з посухостійкістю, стійкістю до основних хвороб і вилягання та високою вирівненністю основних господарських ознак.

ДІАЛОГ ФАО 360

перший в Україні і СНД гібрид кукурудзи, створений з використанням молекулярно-маркерних технологій

Рекомендований для Лісостепу,
на зерно та силос

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓простий модифікований, середньостиглий (ФАО 360) гібрид, вегетаційний період 117-119 днів;

✓середня врожайність зерна в степовій зоні становила 6,2 т/га, у лісостеповій – 9,1 т/га, перевищення над стандартним гібридом Дар 347 МВ склала 1,7 т/га або 18,5 %, а в середньому по двом зонам – 0,5 т/га. Потенційна врожайність 11,0-12,0 т/га;

✓помірно жаро-, посухостійкий (8 балів);

✓стійкий до ламкості стебла та вилягання (8-9 балів);

✓материнські лінії отримані з використанням молекулярно-маркерного добору за цінними локусами господарських ознак;

✓високотехнологічний у насінництві та товарному виробництві;

✓насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності.

Апробаційні ознаки: висота рослин 225-230 см, висота прикріплення качанів 75-80 см. Листків на головному стеблі 16-17. Качани великі (240-290 г), конусо-циліндричної форми, кількість рядів зерен 16-18. Стрижні качанів червоні. Зерно жовтого кольору, зубоподібної форми. Маса 1000 зерен 270-280 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:

південний Степ – 30-35 тис. рослин/га;

північний Степ – 35-40 тис. рослин/га;

Лісостеп – 45-55 тис. рослин/га.

Переваги: Діалог – це високо адаптивний гібрид з потенціалом продуктивності до 120-125 ц/га зерна з гектару, забезпечує сталі врожаї у сприятливих і несприятливих умовах. Зоною переважного вирощування є Лісостеп. Забезпечує високу віддачу при внесенні оптимальних доз мінеральних добрив. Це перший гібрид в Україні, отриманий з використанням ДНК-технологій.

ФЛАГМАН

ФАО 370

Рекомендований для Лісостепу,
на зерно та силос

Оригінатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена»

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ потрійний міжлінійний, середньостиглий (ФАО 370), вегетаційний період 125-127 днів;
- ✓ високоврожайний, середня врожайність зерна у державному сортовипробуванні склала 7,8 т/га, гарантована прибавка до стандарту 1,1 т/га або 17,1 %. Потенційна врожайність 11,0-11,5 т/га;
- ✓ високо посухостійкий (8,9 бали);
- ✓ вирізняється груповою стійкістю до основних хвороб (9,0 балів) та вилягання (9,0 балів);
- ✓ на ділянках гібридизації материнська форма має високу насінневу продуктивність;
- ✓ насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності.

Апробаційні ознаки: висота рослин у сприятливих умовах 220-225 см, висота прикріплення качанів 80-85 см. Листків на головному стеблі 16-17. Качани великі (200-220 г), конусо-циліндричної форми, кількість рядів зерен 16-18. Стрижні качанів червоні. Зерно жовтого кольору, зубоподібної форми. Маса 1000 зерен 290-300 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:
Степ – 35-40 тис. рослин/га;
Лісостеп – 45-55 тис. рослин/га.

Переваги: один з найкращих гібридів за продуктивністю, посухостійкістю та екологічною стабільністю. Максимальний урожай формує у Лісостеповій зоні при вирощуванні за інтенсивною технологією із внесенням оптимальних доз добрив. Вирізняється високою комплексною стійкістю до хвороб і вилягання та високорентабельним насінництвом. На товарних посівах при збиранні врожаю листя гібриду довго залишаються зеленими, тому він може вигідно використовуватися для посівів на зерно та силос.

ОДЕСЬКИЙ 385 МВ ФАО 380

Рекомендований для Степу,
на зерно та силос

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ середньостиглий простий модифікований (ФАО 380), вегетаційний період 118-120 днів;

✓ на півдні Степу середня врожайність 7,5-8,0 т/га, на півночі Степу – 9,4-10,0 т/га. У Лісостепу урожайність зерна гібриду досягає рекордного рівня – 14,3 т/га, а силосної маси 69,0-70,0 т/га (дані Інститут кормів НААН, 2005, 2014 рр.)

✓ відзначається високою посухо-, жаростійкістю та широкою адаптивністю;

✓ стійкий до коренево-стеблових гнилей, пухирчастої сажки;

✓ стійкий до вилягання;

✓ насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності.

Агробаційні ознаки: висота рослин 210-220 см, висота прикріплення качанів 70-75 см. Листків на головному стеблі 17-18. Качани великі (240-260 г), слабо конусоподібної форми, кількість рядів зерен 16-18. Стрижні качанів червоні. Зерно жовте, напівкрем'янисте. Маса 1000 зерен 250-270 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:

південний Степ – 32-35 тис. рослин/га;

північний Степ – 38-40 тис. рослин/га;

Лісостеп – 42-50 тис. рослин/га.

Негативно реагує на надмірне загущення посіву.

Переваги: один з небагатьох гібридів, який поєднує генетичний потенціал високої продуктивності та потужну адаптивну здатність – високий рівень жаро- та посухостійкості. У фазі повної стиглості листя та стебло гібрида частково залишаються зеленими, що робить його особливо придатним для силосування.

НОВАЦІЯ МВ ФАО 390

Рекомендований для Степу та Лісостепу,
на зерно та силос

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ середньостиглий простий (ФАО 390). Вегетаційний період в зоні Степу 125 -130 днів;

✓ високоврожайний, середня врожайність зерна на сортодільницях степової зони – 7,2 т/га, що на 0,8 т/га або на 12,5 % більше, ніж у стандарту, у Лісостепу – 9,4 т/га, що на 0,8 т/га або на 10,3 % більше, ніж у стандарту. Зафіксований максимальний врожай зерна 16,9 т/га, а силосної маси – 68,1 т/га (Інститут кормів НААН, 2004, 2011 рр.);

✓ високостійкий до основних інфекційних хвороб і ламкості стебла;

✓ висока жаро – і посухостійкість;

✓ стійкий до стеблового та кореневого вилягання;

✓ високотехнологічний у виробництві товарного зерна за рахунок високої вирівняності основних морфологічних показників рослини і качана, вихід зерна 79-80%;

✓ насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності.

Апробаційні ознаки: висота рослини 213-215 см, висота прикріплення качанів 70-80 см, листків на головному стеблі 16-118. Качани великі (260-280 г), конусо-циліндричної форми, кількість рядів зерен 16-18. Стрижні качанів червоні. Зерно жовтого кольору, зубоподібної форми, маса 1000 зерен 280-300 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:

південний Степ – 30-32 тис. рослин/га;

північний Степ – 35-40 тис. рослин/га;

Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.

Переваги: один з найкращих середньостиглих гібридів в Україні. Особливо привабливий для господарств Степу і Лісостепу, оскільки вдало поєднує високий потенціал продуктивності зерна з високою посухостійкістю, екологічною стабільністю та вирівняністю основних господарських ознак – розміру качана, висоти рослин, висоти кріплення качана. Дає високі прибавки врожаю зерна при внесенні оптимальних доз добрив.

ЕВРИКА МВ ФАО 390

Рекомендований для Степу та Лісостепу,
на зерно

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ середньостиглий простий (ФАО 390), вегетаційний період 124 -129 днів;
- ✓ стійкий до основних хвороб і вилягання;
- ✓ високоврожайний: середня врожайність зерна на сортодільницях степової зони становила за два роки 7,1 т/га, або на 31,7 % вище за стандарт, у Лісостепу за цей же період – 10,4 т/га, що перевищило врожай стандартів на 40,1 %. Потенційна врожайність зерна – 12,0-13,0 т/га;
- ✓ високо посухостійкий. У 2005 році в умовах сильної посухи на півдні одеської області був найкращим за урожаєм зерна серед гібридів провідних селекційних установ України;
- ✓ насінництво ведеться на стерильній основі за схемою повного відновлення фертильності.

Агробаційні ознаки: висота рослин 180-190 см, висота прикріплення качанів 65-65 см, листків на головному стеблі 19-20. Качани великі (250-270 г) циліндричної форми, кількість рядів зерен 18-20. Стрижні качанів слабо забарвлені. Зерно жовтого кольору, зубоподібної форми, маса 1000 зерен 290-300 г.

Агротехнічні вимоги:

рекомендована густина стояння рослин перед збиранням:
південний Степ – 30-32 тис. рослин/га;
північний Степ – 35-40 тис. рослин/га;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.

Переваги: забезпечує високий врожай сухого зерна в умовах Степу і Лісостепу. Відмінна стійкість до посухи, вилягання та основних інфекційних хвороб. Ефективно використовує мінеральні та органічні добрива, забезпечуючи високі прибавки врожаю. Гібрид інтенсивного типу, дуже чутливий до високого агрофону або родючості ґрунту.

БАЗАЛЬТ

високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу
олійного напрямку використання

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена».

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид інтенсивного олійного напрямку використання;
- ✓ середньоранній, з вегетаційним періодом 105 - 110 днів;
- ✓ потенційна урожайність – 3,8-4,7 т/га, олійність – 51-53%, лущпинність – 20-25%, збір олії – 1,5-2,1 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, слабо осипається при перестойі, посухостійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, Е);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси (раса 730).

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 160 - 170 см, повна висота – 170-180 см, їх відношення – 0,88-0,90. Кошик тонкий, злегка випуклий, слабо пониклий, діаметром 18-22 см. Маса 1000 сім'янок – 50-70 г, об'ємна маса – 485-510 г/л.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- Насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати на 8-10 днів раніше за материнську форму.

СЕЛЯНИН

високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу
олійного напрямку використання

Рекомендований для Степу

Оригіатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення;
2) ПрАТ «Селена».

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання;
- ✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом 110-115 днів;
- ✓ потенційна урожайність – 3,8-4,3 т/га, олійність – 52-53%, лущинність – 21-23%, збір олії – 1,7-2,0 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, слабо осипається при перестоті, посухостійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, Е);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси (раса 730).

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 155 - 165 см, повна висота – 165-175 см, їх відношення – 0,88-0,95. Кошик тонкий, опуклий, слабо пониклий, діаметром 21-23 см. Маса 1000 сім'янок – 60-80 г, об'ємна маса – 520-550 г/л.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати на 8-10 днів раніше за материнську форму.

КАДЕТ

*високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид олеїнового типу*

Рекомендований для Лісостепу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення;
2) Інститут рослинництва ім. В.Я.Юр'єва НААН

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид олеїнового типу;
- ✓ потенційна урожайність – 39,6 т/га, олійність 48,8%, лушпинність – 22-23%, збір олії –1,7 - 1,8 т/га;
- ✓ середньоранній, з вегетаційним періодом 108 - 110 днів;
- ✓ високий вміст олеїнової кислоти в олії (79%);
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, Е);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси (раса 730);
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, слабо осипається при перестой, посухостійкий.

Апробаційні ознаки: висота стебла – 160-170 см, Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 20-22 см. Маса 1000 сім'янок 65,5 – 69,0 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в один строк.

СУЧАСНИК

високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу
олійного напрямку використання

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання;
- ✓ потенційна урожайність – 3,83-4,11 т/га, олійність 50,1%, лущинність – 24-25%. збір олії – 1,9-2,0 т/га;
- ✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом 110-115 днів;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, Е);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси (раса 730);
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, слабо осипається при перестої, посухостійкий.

Апробаційні ознаки: висота стебла – 170-175 см. Кошик тонкий, слабо пониклий, діаметром 20-22 см. Маса 1000 сім'янок - 58,5 –61,5 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківських форм на ділянках гібридизації слід висівати в два строки. Материнський компонент висівають на 5...8 днів після висіву батьківської лінії.

СЛАВСОН

високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид олеїнового типу

Рекомендований для Лісостепу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення;
2) Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання;
- ✓ ранньостиглий, з вегетаційним періодом 97 - 102 днів;
- ✓ потенційна урожайність – 3,8-4,1 т/га, олійність – 49%, лушпинність – 22-23%, збір олії – 1,5-2,1 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, слабо осипається при перестой, посухостійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси (раса 730).

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 160 - 170 см. Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 21-22 см. Маса 1000 сім'янок – 60-70 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати після появи сходів материнської лінії.

ОРЕОЛ

*високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу
олійного напрямку використання
з підвищеним вмістом олеїнової кислоти в олії*

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригінатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення;
2) Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання, з підвищеним вмістом олеїнової кислоти в олії;
- ✓ ранньостиглий, з вегетаційним періодом 102-105 днів;
- ✓ потенційна урожайність – 4,1-4,2 т/га, олійність – 50,9%, лущпинність – 22-23%, збір олії – 1,7-2,0 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, слабо осипається при перестой, посухостійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси (раса 730).

Агробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 160 - 170 см. Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 19-20 см. Маса 1000 сім'янок – 65-68 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в один строк. Для забезпечення високого вмісту олеїнової кислоти в олії необхідно вирощувати цей гібрид на відстані від лінолевих – 1500 метрів.

ЧИГИРИН

*високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу
олійного напрямку використання*

Рекомендований для Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид лінолевого типу;
- ✓ потенційна урожайність – 4,1-4,2 т/га, олійність 50,3%, лушпинність – 22-24%, збір олії – 1,80-1,85 т/га;
- ✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом 112-115 днів;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, слабо осипається при перестої, посухостійкий.

Апробаційні ознаки: висота стебла – 165-175 см. Кошик тонкий, слабо пониклий, діаметром 22-24 см. Маса 1000 сім'янок 58,0-62,0 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківських форм на ділянках гібридизації слід висівати в один строк. Лінія-відновлювач фертильності пилку зацвітає на 3 доби раніше за материнську.

НОВИНКА

Соняшник однорічний
(*Helianthus annuus L.*)

АКАДЕМІЧНИЙ

високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу
олійного напрямку використання

Рекомендований для Лісостепу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення;
2) Інститут рослинництва ім. В.Я.Юр'єва НААН

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ ранньостиглий, з вегетаційним періодом 108-110 днів;
- ✓ потенційна урожайність – 3,7-4,0 т/га, олійність – 50,5 %, лушпинність – 22-23%, збір олії – 1,5-2,0 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, посухо-, жаростійкий;
  - ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E);
  - ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси.

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 160 - 170 см. Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 19-20 см. Маса 1000 сім'янок – 67-70 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
  - Степ – 55-60 тис.;
  - Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в один строк. Для забезпечення ефективного запилення необхідно виставляти на 1 га – 3 бджолосім'ї.

НОВИНКА

Соняшник однорічний
(*Helianthus annuus L.*)

ТІЛІГУЛ

ранньостиглий простий міжлінійний гібрид

інтенсивного типу олійного напряму використання

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ ранньостиглий, з вегетаційним періодом 101-102 днів;
- ✓ потенційна урожайність – 3,7-4,35 т/га, олійність – 51,7%, лушпинність – 20-21%, збір олії – 1,5-2,0 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, посухо-, жаростійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, Е);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси.

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 165 - 172 см. Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 19-21 см. Маса 1000 сім'янок – 53-57 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в один строк. Для забезпечення ефективного запилення необхідно виставляти на 1 га – 3 бджолосім'ї.

ІНГУЛ

високоурожайний, простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання

Рекомендований для Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом 108-115 днів;
- ✓ потенційна урожайність – 3,7-4,87 т/га, олійність – 50,7%, лушпинність – 20-22%, збір олії – 1,5-2,0 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, посухо-, жаростійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E);
- ✓ стійкий до несправжньої борошністої роси (раса 730).

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 160 - 170 см. Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 19-20 см. Маса 1000 сім'янок – 57,5-59,0 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
  - Степ – 55-60 тис.;
  - Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в один строк. Для забезпечення ефективного запилення необхідно виставляти на 1 га – 3 бджолосім'ї.

ВІВАТ

високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу
олійного напрямку використання

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання;
- ✓ середньоранній, з вегетаційним періодом 108-110 днів;
- ✓ потенційна урожайність – 3,7-4,3 т/га, олійність – 50,5 %, лушпинність – 22-23%, збір олії – 1,5-2,0 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, посухо-, жаростійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси (раса 730).

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 160 - 170 см., Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 19-20 см. Маса 1000 сім'янок – 67-70 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в один строк. Для забезпечення ефективного запилення необхідно виставляти на 1 га – 3 бджолосімі.

АРЦИЗ

*високоурожайний, високоадаптивний
трилінійний гібрид інтенсивного типу
олійного напрямку використання*

Рекомендований для Степу і Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ трилінійний міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання;
- ✓ потенційна урожайність – 3,7-4,2 т/га, олійність – 51-52%, лущпинність – 20-22%, збір олії – 1,8-2,3 т/га;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси (раса 730);
- ✓ середньоранній, з вегетаційним періодом 102 - 105 діб;
- ✓ високотехнологічний, адаптивний до різноманітних умов вирощування, слабо осипається при перестойі, посухостійкий.

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика складає 150-160 см, повна висота – 160-170 см, їх відношення – 0,85-0,94. Кошик тонкий, опуклий, слабо пониклий, діаметром 18-22 см. Маса 1000 сім'янок – 55-65 г, об'ємна маса – 480-500 г/л.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в один строк. Для забезпечення ефективного запилення необхідно виставляти на 1 га – 3 бджолосім'ї.

НОВИНКА

Соняшник однорічний
(*Helianthus annuus L.*)

ГУСЛЯР

*високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу
олійного напрямку використання*

Рекомендований для Степу і Лісостепу

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення;
2) Інститут рослинництва ім. В.Я.Юр'єва НААН

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання;
- ✓ потенційна урожайність – 4,3-5,2 т/га, олійність – 51-53%, лушпинність – 20-24%, збір олії – 1,8-2,3 т/га;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E);
- ✓ стійкий до несправжньої борошністої роси (раса 730);
- ✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом 112 - 115 діб;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, слабо осипається при перестойі, посухостійкий.

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика складає 150-160 см, повна висота – 160-170 см, їх відношення – 0,85-0,94. Кошик тонкий, опуклий, слабо пониклий, діаметром 18-22 см. Маса 1000 сім'янок – 55-70 г, об'ємна маса – 480-500 г/л.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати на 7-10 днів раніше за материнську форму.

НОВИНКА

Соняшник *однорічний*
(*Helianthus annuus L.*)

ЯВІР

*високоурожайний, ранньостиглий
простий міжлінійний гібрид
інтенсивного типу олійного напрямку використання*

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ ранньостиглий, з вегетаційним періодом 100-105 діб;
- ✓ потенційна урожайність – 3,2-4,1 т/га, олійність – 48-50%, лушпинність – 22-23 %, збір олії – 1,5-2,0 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, посухо-, жаростійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, Е);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси.

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 160 - 170 см. Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 19-20 см. Маса 1000 сім'янок – 62-65 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в один строк. Для забезпечення ефективного запилення необхідно виставляти на 1 га – 3 бджолосім'ї.

НОВИНКА

Соняшник однорічний
(*Helianthus annuus L.*)

ЧАРОДІЙ

високоурожайний, простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригінатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення;
2) Інститут рослинництва ім. В.Я.Юр'єва НААН

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ ранньостиглий, з вегетаційним періодом 105-108 днів;
- ✓ потенційна урожайність – 3,5-4,35 т/га, олійність – 49-51%, лущинність – 22-23 %, збір олії – 1,5-2,0 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, посухо-, жаростійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси (раса 730).

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 160 - 170 см. Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 19-20 см. Маса 1000 сім'янок – 62-68 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в два строки. Для забезпечення ефективного запилення необхідно виставляти на 1 га – 3 бджолосім'ї.

КОЛОРИТ

високоурожайний, простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригінатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення;
2) Інститут олійних культур НААН

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ ранньостиглий, з вегетаційним періодом 105-108 діб;
- ✓ потенційна урожайність – 3,55-4,30 т/га, олійність – 49-51%, лушпинність – 22-23 %, збір олії – 1,5-2,0 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, посухо- жаростійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E);
- ✓ стійкий до несправжньої борошністої роси (раса 730).

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 160 - 165 см. Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 19-21 см. Маса 1000 сім'янок – 61-66 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в два строки. Для забезпечення ефективного запилення необхідно виставляти на 1 га – 3 бджолосім'ї.

НОВИНКА

Соняшник однорічний
(*Helianthus annuus L.*)

ЮВІЛЕЙ СГІ 100

**високоурожайний, високотехнологічний
простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу
олійного напрямку використання**

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ простий міжлінійний гібрид інтенсивного типу олійного напрямку використання;
- ✓ середньоранній, з вегетаційним періодом 106-109 днів;
- ✓ потенційна урожайність – 3,8-4,33 т/га, олійність – 50-52 %, лушпинність – 22-23%, збір олії – 1,5-2,0 т/га;
- ✓ високотехнологічний, з рівномірним дружнім цвітінням і визріванням, вирівняний по висоті рослин, посухо-, жаростійкий;
- ✓ стійкий до вовчка (раси А, В, С, D, E, F);
- ✓ стійкий до несправжньої борошнистої роси (раса 730).

Апробаційні ознаки: висота стебла до нахилу кошика – 160 - 172 см. Кошик випуклої форми, слабо пониклий, діаметром 19-20 см. Маса 1000 сім'янок – 67-70 г.

Агротехнічні вимоги

- *рекомендована густина стояння рослин:*
Степ – 55-60 тис.;
Лісостеп – 50-55 тис. рослин/га.
- насіння батьківської форми на ділянках гібридизації слід висівати в один строк. Для забезпечення ефективного запилення необхідно виставляти на 1 га – 3 бджолосім'ї.

ВАСИЛЬКІВСЬКА

висока азотфіксувальна здатність

Рекомендований для всіх зон України

Оригізатори: 1) Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення;
2) Національний науковий центр "Інститут землеробства НААН";
3) Інститут фізіології рослин і генетики НАН України

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високопродуктивний. В Інгuleцькій сортовипробувальній станції Миколаївської області в 2001 році зібрали 2,96 т/га насіння, в 2002 році – 3,02 т/га. В 2002 році у Крижопільській сортовипробувальній станції Вінницької області урожайність склала 3,25 т/га;
- ✓ відноситься до надскоростиглої групи. Тривалість вегетаційного періоду 95-115 днів. Придатний для вирощування у всіх ґрунтово-кліматичних зонах країни;
- ✓ технологічний у вирощуванні, стійкий до вилягання. Висота прикріплення нижніх бобів від поверхні ґрунту складає 14-17 см;
- ✓ стійкий до посухи та розтріскування бобів;
- ✓ у польових умовах стійкий проти аскохітозу, пероноспорозу і септоріозу;
- ✓ вирізняється високою азотфіксувальною здатністю.

Якість насіння: вміст білка в насінні 38-39%, олії – 21-22%.

Апробаційні ознаки: підвид маньчжурський, апробаційна група сордіда. Рослини напівдетермінантного типу росту, заввишки 80-90 см. Куц стиснутий, опушення стебел і стулок бобів руде. Підсім'ядольне коліно з чітко вираженою антоціановою пігментацією. Форма листків овальна, розмір середній. Колір квіток фіолетовий. Боби бурі, великі, зігнутої форми, багатонасінні. Насіння видовженої форми, жовте, блискуче, без пігментації. Рубчик великий, темно-коричневий, без вічка. Маса 1000 насінин 170-200 г.

Агротехнічні вимоги: придатний для вирощування за інтенсивною технологією. Норма висіву 600-650 тис. схожих насінин/га, оптимальна ширина міжрядь 45 см. Перед сівбою насіння обов'язково необхідно обробити бактеріальним добривом. Під основний обробіток вносити 50-60 кг/га фосфору.

ДОНЬКА

високе прикріплення бобів

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ відзначається високими врожайми як на зрошенні, так і в суходільних умовах. У 2000 році в Артемівській сортовипробувальній станції Донецької області на поливі урожай насіння склав 3,66 т/га, у Машівській сортовипробувальній станції Полтавської області – 3,28 т/га, в 2002 році у Магдалинівській сортовипробувальній станції Дніпропетровської області – 3,56, у Золотоніській сортовипробувальній станції Черкаської області – 3,71, в 2004 році у Білоцерківській сортовипробувальній станції Київської області – 4,30 т/га;
- ✓ відноситься до середньоранньої групи стиглості. Тривалість вегетаційного періоду складає 120-130 днів;
- ✓ високорослий (90-110 см), із закінченим типом росту, стійкий до вилягання та розтріскування бобів;
- ✓ характерною особливістю сорту є дуже високе прикріплення нижніх бобів (18-20 см від поверхні ґрунту).

Якість насіння: в насінні міститься 40-41% білка та 20-21% олії.

Апробаційні ознаки: підвид маньчжурський, апробаційна група флавіда. Опушення стебел і стулок бобів руде, густе, забарвлення квіток фіолетове. Насіння жовте, блискуче, гладеньке, без пігментації, середнього розміру. Маса 1000 насінин 150-170 г. Рубчик малопомітний, кольору насінневої шкірки.

Агротехнічні вимоги: придатний для вирощування за інтенсивною технологією. Норма висіву 600-650 тис. схожих насінин/га, оптимальна ширина міжрядь - 45 см. Перед сівбою насіння обов'язково необхідно обробити бактеріальним добривом. Під основний обробіток вносити 50-60 кг/га фосфору.

ЯТРАНЬ

підвищений рівень адаптивності

Рекомендований для всіх зон України

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ підвищений рівень адаптивності до високої температури повітря та недостатнього зволоження ґрунту;
- ✓ добре реагує на зрошення;
- ✓ стійкий до вилягання та розтріскування бобів;
- ✓ високопродуктивний. Урожай насіння в суходільних умовах – 2,4-2,6 т/га, при зрошенні – вище 3,5 т/га. У 2004 році в Артемівській сортовипробувальній станції Донецької області зібрали 3,4 т/га насіння, у Полтавському державному Центрі експертизи сортів рослин – 3,34 т/га. В 2007 році у демонстраційних дослідах ДПДГ "Асканійське" Каховського району Херсонської області сорт Ятрань зайняв перше місце з урожайністю 3,59 т/га;
- ✓ скоростиглий. Тривалість вегетаційного періоду в степовій зоні України 110-115 днів;
- ✓ технологічний. Висота прикріплення нижнього бобу від поверхні ґрунту – 10-13 см;
- ✓ у польових умовах стійкий до фузаріозу, пероноспорозу та бактеріозу.

Якість насіння: у насінні міститься 38-40% білка та 20-22% жиру.

Апробаційні ознаки: підвид маньчжурський, апробаційна група сордіда. Куц стиснутий, опушення стебла і стулок бобів руде, густе. Висота рослин 80-90 см. У паростків має місце антоціанова пігментація підсім'ядольного коліна. Листки середнього розміру із загостреним кінчиком. Колір квіток фіолетовий, їх кількість у китиці – 10-12. Боби бурі, двонасінні. Насіння жовте, блискуче, округлої форми. Рубчик великий, продовуватий, темно-коричневого кольору. Маса 1000 насінин 150-170 г.

Агротехнічні вимоги: придатний для вирощування за інтенсивною технологією. Норма висіву 600-650 тис. схожих насінин/га, оптимальна ширина міжрядь - 45 см. Перед сівбою насіння обов'язково необхідно обробити бактеріальним добривом. Під основний обробіток вносити 50-60 кг/га фосфору.

МЕЛЬПОМЕНА

інтенсивного типу для умов зрошення

Рекомендований для Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу;
- ✓ добре реагує на зрошення;
- ✓ високопродуктивний. Урожай насіння в суходільних умовах становить 2,4-2,6 т/га, при зрошенні – 3,5-3,6 т/га. У державному випробуванні середній урожай в Лісостепу і Поліссі у 2006 році склав 2,36 т/га, у посушливому 2007 році – 2,60 т/га. У 2006 році у Білоцерківському Центрі експертизи сортів рослин урожай досяг 3,90 т/га за тривалості вегетаційного періоду 131 день;
- ✓ середньостиглий, тривалість вегетаційного періоду 125-135 днів;
- ✓ у польових умовах стійкий до фузаріозу, аскохітозу, пероноспорозу та септоріозу.

Якість насіння: насіння містить 37-39% білка та 22-23% олії.

Апробаційні ознаки: підвид слов'янський, апробаційна група українка. Недетермінантного типу росту, кущ стиснутий, опушення стебла та стулок бобів руде. Висота рослин 70-90 см. Підсім'ядольне коліно з чіткою антоціановою пігментацією. Листки овальної форми, середнього розміру. Колір квіток фіолетовий, кількість квіток у китиці – 10-12. Боби бурі, середньої довжини, слабкозігнуті. Насіння овально-видовжене, жовте, блискуче. Рубчик темно-коричневий, овальної форми, із світлим вічком. Маса 1000 насінин 170-190 г.

Агротехнічні вимоги: вирощується за інтенсивною технологією. Норма висіву 500-550 тис. схожих насінин/га. Можна висівати як звичайним рядковим способом, так і широкорядним. Добре відзивається на обробку бактеріальним добривом. До сівби слід внести 50-60 кг/га фосфору.

ФАРВАТЕР

високий вміст білка в насінні

Рекомендований для Лісостепу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ придатний для вирощування як в суходільних умовах, так і при зрошенні;
- ✓ дуже висока стійкість до вилягання;
- ✓ високопродуктивний. Середній урожай за два роки державного випробування у Лісостеповій зоні України склав 2,78 т/га, що на 0,58 т/га більше, ніж у стандарту даної групи стиглості;
- ✓ середньоранній, тривалість вегетаційного періоду 110-115 днів;
- ✓ виділяється польовою стійкістю до фузаріозу, аскохітозу, пероноспорозу та септоріозу.

Якість насіння: відноситься до високобілкових сортів. Насіння містить 41-42% білка та 20-22% олії.

Апробаційні ознаки: підвид слов'янський, апробаційна група україніка. Виділяється детермінантним типом росту, куц стиснутий, опушення стебла та стулок бобів руде, густе. Підсім'ядольне коліно з чіткою антоціановою пігментацією. Висота рослин 70-90 см. Листки за формою овальні, середній – загострений. Квітки фіолетові, великі. Боби коричневі, середньої довжини, слабозігнуті. Насіння за формою овальне, жовте, блискуче. Рубчик темно-коричневий, овальної форми, з білим вічком. Маса 1000 насінин 160-180 г.

Агротехнічні вимоги: вирощується за інтенсивною технологією. Норма висіву 600-650 тис. схожих насінин/га. Спосіб сівби звичайний рядковий або широкорядний. Перед сівбою насіння обов'язково обробити препаратом бульбочкових бактерій. При основному обробітку ґрунту внести 50-60 кг/га фосфору.

ДАНКО

для умов суходолу і зрошення

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високоврожайний, придатний для вирощування як у суходільних умовах, так і при зрошенні. Урожай насіння 3,0-3,6 т/га;
- ✓ відноситься до скоростиглої групи, тривалість вегетаційного періоду 105-112 днів;
- ✓ виділяється підвищеною стійкістю до несприятливих умов довкілля, посухостійкий;
- ✓ технологічний, придатний до комбайнового збирання. Висота прикріплення нижніх бобів від поверхні ґрунту – 18-20 см;
- ✓ у польових умовах стійкий до аскохітозу та септоріозу, слабо уражується пероноспорозом і фузаріозом;
- ✓ стійкий до вилягання, розтріскування бобів та осипання насіння;
- ✓ рекомендується для вирощування у Степу і в південному Ліссостепу.

Якість насіння: вміст білка – 38-39%, олії – 21-22%.

Апробаційні ознаки: за комплексом ознак відноситься до слов'янського підвиду, апробаційної групи українця. Рослини висотою 90-110 см, проміжного типу росту. Опущення гілок і створок бобів густе, жовто-коричневе, гіпокотиль вирізняється інтенсивним антоціановим забарвленням. Стебло середньої товщини, середній листочок овальний, із заокругленою верхівкою. Квітки фіолетові, боби – світло-коричневі, середньої довжини, вузькі, слабозігнуті. Насіння овально-видовжене, жовте, маса 1000 насінин 170-190 г. Рубчик великий, лінійний, темно-коричневого кольору, з білим вічком.

Агротехнічні вимоги: придатний для вирощування за традиційною, мінімальною та нульовою технологією як на суходолі, так і при зрошенні. При сівбі обов'язкове оброблення препаратами бульбочкових бактерій. Сівба у степовій зоні – в останню декаду квітня, у Ліссостепу – на початку травня. Спосіб сівби широкорядний, з міжряддями 45 см, або рядковий. Норма висіву в Степу 500-550, у ліссостеповій зоні – 550-600 тисяч схожих насінин/га.

СЯЙВО

підвищена адаптивність

Рекомендований для Степу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ високопродуктивний, урожай насіння в суходільних умовах – 2,8-3,0 т/га, при зрошенні – 3,2-3,5 т/га;
- ✓ відноситься до ранньостиглої групи, тривалість вегетаційного періоду – 110-115 днів;
- ✓ виділяється підвищеною адаптивністю, посухостійкий;
- ✓ технологічний, висота прикріплення нижніх бобів від поверхні ґрунту 18-20 см. Не вилягає, стійкий до розтріскування бобів і осипання насіння;
- ✓ характеризується підвищеною азотфіксувальною здатністю;
- ✓ у польових умовах не уражується аскохітозом, пероноспорозом, септоріозом, фузаріозом і сірою гниллю;
- ✓ рекомендується для вирощування в Степу і в південній зоні Лісостепу.

Якість насіння: вміст білка – 38-39%, олії – 21-22%.

Апробаційні ознаки: відноситься до слов'янського підвиду, апробаційної групи україніка. Рослини середньорослі, висотою 70-90 см, проміжного типу росту. Підсім'ядольне коліно паростків з чітким антоціановим забарвленням. Опушення гілок і створок бобів густе, жовто-коричневе. Стебло середньої товщини, середній листочок овальний, з заокругленою верхівкою. Квітки фіолетового забарвлення, боби – світло-коричневі, короткі, вузькі, за формою прямі. Насіння овальної форми, жовте, маса 1000 насінин 160-180 г. Рубчик великий, овальний, чорний, з білим вічком.

Агротехнічні вимоги: придатний для вирощування за традиційною, мінімальною та нульовою технологією як на суходолі, так і при зрошенні. У день сівби обов'язкове оброблення насіння препаратом бульбочкових бактерій. Строки сівби звичайні для регіону вирощування. Спосіб сівби широкорядний, з шириною міжрядь 45 см або рядковий. Норма висіву в степовій зоні 500-550, у лісостеповій – 550-600 тисяч схожих насінин/га.

АНТАРЕС

підвищена азотфіксувальна здатність

Рекомендований для всіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ урожай насіння в суходільних умовах 2,4-2,7 т/га, при зрошенні – 3,4-3,6 т/га;
- ✓ середньоскоростиглий, тривалість вегетаційного періоду 120-130 днів;
- ✓ добре адаптований до посушливих умов степової зони країни, посухостійкий;
- ✓ технологічний, висота прикріплення нижніх бобів від поверхні ґрунту складає 15-17 см. Не вилягає, стійкий до розтріскування бобів і осипання насіння;
- ✓ виділяється підвищеною азотфіксувальною здатністю;
- ✓ у польових умовах стійкий до аскохітозу, пероноспорозу, септоріозу та фузаріозу;
- ✓ пропонується для вирощування у зоні Степу.

Якість насіння: вміст білка – 37-39%, жиру – 18-20%.

Апробаційні ознаки: відноситься до маньчжурського підвиду, апробаційної групи сордіда. Рослини характеризуються недетермінантним типом росту, паростки з антоціановим забарвленням гіпокотилу. Висота головного стебла 90-110 см, форма куща напівстиснута, опушення гілок і стулок бобів сіре, квітки фіолетового забарвлення. Боби серповидної форми, середні за довжиною та шириною. Насіння округлої форми, жовтого кольору, маса 1000 насінин 140-180 г. Рубчик лінійний, світло-коричневого кольору, зі світлим вічком.

Агротехнічні вимоги: рекомендується вирощувати як на суходолі, так і на зрошенні. Придатний для традиційної, мінімальної та нульової технології. У день сівби насіння обов'язково обробляти препаратами бульбочкових бактерій. Сівбу проводити в останній декаді квітня. Норма висіву в степовій зоні складає 500-550 тисяч схожих насінин/га.

РУСА

високий вміст білка в насінні харчового напрямку використання

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ середня урожайність у державному сортовипробуванні у степовій зоні склала 1,68, лісостеповій – 2,05, Поліссі – 2,16 т/га;
- ✓ відноситься до скоростиглої групи, тривалість вегетаційного періоду 115-120 діб;
- ✓ вирізняється підвищеною насінневою продуктивністю;
- ✓ характеризується доброю технологічністю у вирощуванні – висота прикріплення нижнього бобу 18-20 см від поверхні ґрунту;
- ✓ стійкий до пероноспорозу, аскохітозу, бактеріозу, септоріозу та фузаріозу;
- ✓ за комплексом морфологічних, біохімічних і господарських ознак насіння придатне для використання на харчові цілі.

Якість насіння: поєднує високий вміст білка (близько 40%) та олії (близько 20%).

Апробаційні ознаки: рослини мають руде опушення стебла і ступок бобів, проміжний тип росту, насіння овальної форми, жовте, без пігментації, з жовтим рубчиком і білим вічком. Маса 1000 насінин 150 - 160 г. Квітки фіолетового кольору, китиця середнього розміру.

Агротехнічні вимоги: придатний для вирощування за інтенсивною технологією. Норма висіву 600-650 тис. схожих насінин/га, оптимальна ширина міжрядь - 45 см. Перед сівбою насіння обов'язково необхідно обробити бактеріальним добривом. Під основний обробіток вносити 50-60 кг/га фосфору.

ФЕНІКС

висока азофіксувальна здатність

Рекомендований для всіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ сорт придатний для використання як при зрошенні, так і за суходільних умов. Урожай насіння на поливних землях 4,0-4,3 т/га, на суходолі – 3,4-3,5 т/га;

✓ ранньостиглий, тривалість вегетаційного періоду 115-118 діб;

✓ стійкий до вилягання, виділяється підвищеною адаптивністю до умов з нестійким зволоженням;

✓ характеризується високим рівнем технологічності, висота прикріплення нижніх бобів від поверхні ґрунту 15-18 см, дружно дозріває, боби не розтріскуються, насіння не осипається;

✓ вирізняється високою азотфіксувальною здатністю;

✓ білковість насіння 37-39%, олійність – 20-21%;

✓ високостійкий до аскохітозу, пероноспорозу, бактеріозу, септоріозу та фузаріозу (9 балів);

✓ придатний до вирощування в степовій та лісостеповій зонах.

Апробаційні ознаки: відноситься до слов'янського підвиду, апробаційної групи україніка. Високорослий, довжина головного стебла в лісостеповій зоні – 100-110 см, в степовій – 90-100 см. Кущ стиснутий, рослини незакінченого типу росту. Колір гіпокотила під час появи примордіальних листків фіолетовий. Опушення стебел та створом бобів у фазі повного дозрівання жовто-коричневе, забарвлення квіток фіолетове. Насіння жовте з світло-коричневим рубчиком без вічка. Маса 1000 насінин 140-150 г. За формою боби прями, опушені, насіння овальне.

Агротехнічні вимоги: вирощується за традиційною, мінімальною та нульовою технологіями, як при зрошенні, так і на суходолі. У день сівби обов'язкове оброблення виробничим препаратом бульбочкових бактерій. Сівба звичайним рядковим способом або широкорядним при ширині міжрядь 45 см. Норма висіву в степовій зоні – 500-550, у лісостеповій – 550-600 тисяч схожих насінин/га. Глибина загортання насіння – 3-4 см.

СИМФОНІЯ

високостійкій до хвороб

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ сорт універсального використання, придатний для вирощування як при зрошенні, так і в суходільних умовах. Урожай насіння за умов поливу перевищує 4,0 т/га, на суходолі – 3,5-3,8 т/га. у 2011 році у полтавському держекспертцентрі зібрали 3,6 т/га, на Кельменецькій сортостанції – 3,8 т/га.

✓ відноситься до скоростиглої групи, тривалість вегетаційного періоду складає 110-115 діб;

✓ виділяється підвищеною посухостійкістю, не вилягає;

✓ високотехнологічний, висота прикріплення нижніх бобів складає 12-14 см, не вилягає, боби не розтріскуються, насіння не висипається;

✓ має підвищену азотфіксувальну здатність;

✓ уміст білка в насінні 39-40%, олії – 20-21%;

✓ високостійкий до аскохітозу, пероноспорозу, бактеріозу, септоріозу та фузаріозу (9 балів);

✓ рекомендується для вирощування в степовій та лісостеповій зонах України.

Апробаційні ознаки: відноситься до слов'янського підвиду, апробаційної групи україніка. Рослини середньорослі, висотою 80-90 см, проміжного типу росту, колір гіпокотіля на час появи примордіальних листків фіолетовий. Опущення стебел та стулок бобів жовто-коричневе, забарвлення квіток – фіолетове. Насіння жовте зі світло-коричневим рубчиком та білим вічком. Куш стиснутий. Маса 1000 насінин 140-150 г. Боби за формою прямі, насіння овальне. Стебло середньої товщини, середній листочок овальний, крупний, із округленою верхівкою.

Агротехнічні вимоги: рекомендується вирощувати за традиційною, мінімальною та нульовою технологіями, як на зрошуваних землях, так і за умов суходолу. У день сівби обов'язкове оброблення виробничим препаратом бульбочкових бактерій. Сіяти можна як звичайним рядковим способом, так і широкорядним з шириною міжрядь 45 см. Норма висіву в степовій зоні – 500-550, у лісостеповій – 550-600 тисяч схожих насінин/га. Глибина загортання насіння – 3-4 см.

МРІЯ ОДЕСЬКА

високоврожайний з м'яким стеблом і листям

Рекомендований для Лісостепу та Північний Степ

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ вирізняється високою врожайністю зеленої маси, сухої речовини і насіння у сприятливі за вологозабезпеченістю роки. Особливо добре виявляє свої врожайні властивості в Лісостепу. У державному сортови-пробуванні максимальна врожайність зеленої маси у лісостеповій зоні склала 56,0 т/га, сіна – 12,4 т/га, насіння – 0,56 т/га;
- ✓ має м'які стебла з доброю облистянністю;
- ✓ середньоранній. Тривалість вегетаційного періоду від початку весняного відростання до першого укусу 75-80 днів, до дозрівання насіння 110-115 днів;
- ✓ морозостійкість та посухостійкість середні;
- ✓ вирізняється високою стійкістю до жовтої та бурої плямистості листя і кореневої гнилі.

Апробаційні ознаки: люцерна посівна (*Medicago sativa* L.). Рослини високорослі (85-105 см). Кущ напівпрямостоячий, кущистість середня (25-30 стебел). Листя велике, зворотнояйцевидної форми, темно-зеленого кольору, із слабким восковим нальотом. Прилистя середнього ярусу має ланцетовидну форму. Суцвіття – головчаста китиця, середньої довжини (3-5 см). Забарвлення квіток світло-фіолетове, блакитне, бузкове і фіолетове. Боби звернуті в 2-4 оберти, при дозріванні коричневі. Насіння середнє, нирковидне, жовте.

Агротехнічні вимоги: добре реагує на зрошення. Строки сівби, способи сіву та норми висіву насіння загальноприйняті для зони вирощування та для культури люцерни. У фазі 2-3 справжніх трійчастих листочків сходи для боротьби з однорічними дводольними та злаковими бур'янами можна обробляти гербіцидом Пульсар (0,8-1,0 л/га). При вирощуванні на фураж застосовують звичайну для зони агротехніку. При вирощуванні на насіння рекомендуються широкорядні посіви (міжряддя – 70 см, норма висіву – 2-3 кг/га) з формуванням густоти травостою не більше 200-250 тис. рослин/га. При збиранні насіння слід проводити попередню десикацію травостою препаратом Реглон Супер.

СВІТОЧ

висока зимо- і посухостійкість

Рекомендований для Степу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ за роки конкурсного випробування урожай сухої речовини склав 8,76 т/га, насіння – 0,24 т/га, що вище сорту-стандарту, відповідно, на 1,3 т/га (17,4%) та 0,05 т/га (27,3%). У державному сортовипробуванні середня урожайність сухої речовини складала 10,42 т/га, насіння – 0,27 т/га;
- ✓ має добре розвинену кореневу систему із слабковиявленим головним стрижнем;
- ✓ середньоранній. Вегетаційний період від початку весняного відростання до першого укусу – 63-67 днів, до дозрівання насіння – 121 - 125 днів;
- ✓ зимо- і посухостійкість високі;
- ✓ доволі стійкий до бурої та жовтої плямистості листя;
- ✓ вміст білка в листостебловій масі 16,7-17,3%;
- ✓ вилягання незначне, придатний до механізованого збирання.

Апробаційні ознаки: люцерна посівна (*Medicago sativa* L.). Середньорослий (90-105 см), добре облистяний (47-55%). Кущ прямостоячий. Листя з нижньої сторони слабкоопушене, зворотнойцевидне, має дуже слабкий восковий наліт. Прилистя середнього ярусу ланцетоклиновидної форми, світло-зелене. Суцвіття – головчаста китиця, середньої довжини (3-5 см). Забарвлення квіток фіолетове, світло-фіолетове, бузкове, блакитне, світло-рожеве. Боби звернуті в 2,5-4,0 оберти, коричневі. Насіння жовте, середнє, ниркоподібне.

Агротехнічні вимоги: висівати можна одночасно з ярими зерновими культурами і літнім посівом (15 липня - 15 серпня для південних регіонів). При вирощуванні на кормові цілі способи сівби і норми висіву загальноприйнятні для південних областей. Для одержання високих і стабільних урожаїв насіння рекомендуються широкорядні посіви (міжряддя – 70 см, норма висіву – 2,0-2,5 кг/га) з формуванням густоти травостою 150-200 тис. рослин/га. У фазі 2-3 справжніх трійчастих листочків сходи для боротьби з однорічними дводольними та злаковими бур'янами можна обробляти гербіцидом Пульсар (0,8-1,0 л/га). Кращий спосіб збирання насінневих посівів – пряме комбайнування з попереднім штучним підсушуванням травостою десикантом Реглон Супер.

ЄВА

активний рост у осінній період при невисоких температурах і зменшеній тривалості дня

Рекомендований для Лісостепу та Полісся

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ інтенсивного типу. Висока врожайність зеленої маси і насіння. За рахунок скороченого періоду спокою вирізняється активним ростом у осінній період при невисоких температурах і зменшеній тривалості дня. При достатній вологозабезпеченості у цей період формує додатковий укіс, що суттєво підвищує загальний урожай фуражу протягом сезону;

✓ у конкурсному сортовипробуванні інституту середня врожайність сухої речовини склала 8,75 т/га, насіння – 0,35 т/га, що перевищило стандарт, відповідно, на 1,36 т/га (18,4%) та 0,11 т/га (45,1%). У державному сортовипробуванні середня врожайність сухої речовини становила 11,32 т/га, максимальна – 15,5 т/га, насіння – 0,29 т/га;

✓ середньостиглий. Від весняного відростання до дозрівання насіння 122-125 днів;

✓ вміст білка до 20,0%;

✓ зимостійкість та посухостійкість вище середньої;

✓ доволі стійкий до ураження кореневими гнилями. Жовтою та бурою плямистостями листя уражується слабо.

Апробаційні ознаки: люцерна посівна (*Medicago sativa* L.). Куш прямостоячий, кущистість середня. Добра облистяність (49-57%). Висота рослин у першому укосі на початку цвітіння 90-110 см. Листя слабоопушене, зворотнояйцевидної форми. Суцвіття – головчаста китиця, середньої довжини (3-4 см). Забарвлення квіток світло-фіолетове, фіолетове, бузкове, блакитне, світло-рожеве. Боби звернуті в 3,0-4,5 оберти, середні, при дозріванні коричневі.

Агротехнічні вимоги: для одержання високих і стабільних урожаїв насіння рекомендуються широкорядні посіви (міжряддя – 70 см, норма висіву – 2,0-2,5 кг/га) з формуванням густоти травостою 250 тис. рослин/га. У фазі 2-3 справжніх трійчастих листочків сходи для боротьби з однорічними дводольними та злаковими бур'янами можна обробляти гербіцидом Пульсар (0,8-1,0 л/га). Кращий спосіб збирання насінневих посівів – пряме комбайнування з попереднім штучним підсушуванням травостою десикантом Реглон Супер.

ЛАСКА

за рахунок скороченого періоду спокою при
достатньому вологозабезпеченості формує
додатковий укіс

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ інтенсивного типу, характеризується високою урожайністю сухої речовини та насіння. Має скорочений період спокою і за рахунок цієї ознаки відрізняється активним ростом рослин в осінній період при невисоких температурах і скороченій тривалості дня. При достатній вологозабезпеченості у цей період формує додатковий укіс, що суттєво підвищує загальний урожай фуражу протягом одного сезону;

✓ за 4 роки конкурсного сортовипробування середня урожайність сухої речовини склала 11,2 т/га, насіння – 0,3 т/га, що перевищує стандарт відповідно на 1,92 т/га (20,7%) та 0,05 т/га (19,4%). У 2006 році сорт Ласка в умовах суходолу дав 4 укоси і сформував рекордний урожай зеленої маси – 76,7 т/га, сухої речовини – 21,3 т/га і насіння – 0,43 т/га;

✓ зимо- і посухостійкість високі – 9 балів;

✓ стійкий до бурі і жовтої плямистості та кореневої гнилі. Ураження рослин не перевищує відповідно 8-10%, 12-14% і 15-30%;

✓ сорт середньостиглий – від весняного відростання до дозрівання насіння – 121-124 дні. Інтенсивно відростає навесні та після укосів;

✓ облистяність висока – 51-53%, вміст білка – 18,3%.

Апробаційні ознаки: відноситься до люцерни мінливої (*Medicago varia Mart.*), різновидність – синьогібридна. Куц напівпрямостоячий, кущистість середня, висота рослин на початку цвітіння першого укосу – 90-115 см. Суцвіття – головчаста китиця середньої довжини (3-4 см). Забарвлення квіток фіолетове, світлофіолетове, бузкове, блакитне. Дуже рідкісно зустрічаються рослини з темними синьо-фіолетовими, зі змішаними, білими або кремовими квітками. Боби середнього розміру, закручені у 3,0-4,5 оберти.

Агротехнічні вимоги: строки сівби з ранньої весни до 15 серпня. Глибина загорання насіння 2-3 см. Для знищення однорічних дводольних і злакових бур'янів по сходах у фазі 1-3 трійчастих листочків застосовують гербіцид Пульсар у дозі 0,75-1,0 л/га. Кращий спосіб збирання насінневих посівів – пряме комбайнування з попереднім штучним підсушуванням травостою десикантом Реглон Супер.

ЛЮБА

високоінтенсивний, з високими зимо- і посухостійкістю

Рекомендований для всіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насінництва та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, характеризується високою урожайністю сухої речовини та насіння. За 4 роки конкурсного сортовипробування середня урожайність сухої речовини склала 7,04 т/га, насіння – 0,22 т/га, що перевищувало стандарт відповідно на 0,76 т/га (12,1%) та 0,03 т/га (18,3%);
- ✓ зимо- і посухостійкість високі – 9 балів;
- ✓ стійкий до бурої плямистості (11%) і кореневої гнилі (15-30%);
- ✓ середньостиглий. Від весняного відростання до дозрівання насіння 122-125 днів;
- ✓ облистяність висока – 51,5-57,8%, вміст білка у листостебловій масі – 17,7-19,1% у перерахунку на суху речовину.

Апробаційні ознаки: відноситься до люцерни мінливої (*Medicago varia Mart.*). Куц напівпрямостоячий, куцистість добра, висота рослин на початку цвітіння першого укусу 90-110 см. Стебла неопушені, листя від середнього до крупного розміру зворотнояцеподібне та подовжено-еліпсовидне, м'яке. Суцвіття – циліндрична або головчаста китиця середньої щільності. Забарвлення квіток фіолетове, світло-фіолетове, бузкове, блакитне, із змішаним забарвленням квіток, білими і кремовими квітками. Боби середнього розміру, закручені у 2,0-4,0 оберти.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружних сходів і формування високопродуктивного травостою поле повинно бути очищене від багаторічних бур'янів і вирівняне з осені. Передпосівний обробіток ґрунту найкраще проводити боронами Радченка. Строки сівби – з ранньої весни до 15 серпня. Глибина загортання насіння 2-3 см. Обов'язкове післяпосівне коткування гладкими або кільчасто-зубчастими котками. Непридатні для післяпосівного коткування люцерни кільчасто-шпорові котки. Для знищення однорічних дводольних і злакових бур'янів по сходах у фазі 1-3 трійчастих листочків застосовують гербіцид Пульсар у дозі 0,75 - 1,0 л/га. Фуражні посіви закладають суцільним способом з нормою висіву 10-20 кг/га, а насінневі – широкорядним (міжряддя 70 см) і нормою висіву 2,0-2,5 кг/га з наступним формуванням густоти 150-250 тис. рослин на 1 га.

НІЖНІСТЬ

інтенсивного типу для всіх зон України

Рекомендований для всіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, з високою урожайністю сухої речовини та насіння;
- ✓ вирізняється ніжною структурою зеленої маси при збиранні у фазу бутонізації – початок цвітіння;
- ✓ має скорочений період спокою і за рахунок цього відрізняється активним ростом в осінній період. При достатній вологозабезпеченості формує додатковий укіс, що суттєво підвищує урожай фуражу протягом сезону;
- ✓ за 4 роки конкурсного сортовипробування середня урожайність сухої речовини склала 11,5 т/га, насіння – 0,3 т/га. У 2012 і 2014 роках сорт Ніжність на суходолі дав 4 укоси і сформував урожай зеленої маси 75,0 і 77,0 т/га, насіння – 0,44 і 0,43 т/га відповідно;
- ✓ зимо- і посухостійкість високі – 9 балів;
- ✓ стійкість до бурої і жовтої плямистості та кореневої гнилі високі;
- ✓ сорт середньостиглий, тривалість періоду від весняного відростання до дозрівання насіння – 119-123 дні. Інтенсивно відростає навесні та після укосів;
- ✓ облистяність висока – 57-60%, вміст білка до 18,3%.

Апробаційні ознаки: люцерна мінлива (*Medicago varia Mart.*), різновидність – синьогібридна. Куц напівпрямостоячий, куцистість середня, висота рослин на початку цвітіння першого укосу – 95-120 см. Суцвіття головчаста китиця, середньої довжини (3-4 см). Забарвлення квіток фіолетове, світло-фіолетове, бузкове, блакитне, дуже рідко зустрічаються рослини з темними синьо-фіолетовими, зі змішаними, білими або кремовими квітками. Боби середнього розміру, закручені у 3,0-4,5 оберти.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружніх сходів і формування високопродуктивного травостою поле слід очищати від багаторічних бур'янів і вирівнювати з осені. Фуражні посіви закладають суцільним способом (норма висіву 10-20 кг/га), а насінневі – широкорядним (міжряддя 70 або 45 см), з нормою висіву 2,0-2,5 кг/га і наступним формуванням густоти 150-250 тис. рослин/га.

НАСОЛОДА інтенсивного типу

Рекомендований для всіх зон України

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓інтенсивного типу, з високою урожайністю сухої речовини та насіння. Має скорочений період спокою і за рахунок цього відрізняється активним ростом в осінній період. При достатній вологозабезпеченості формує додатковий укіс, що суттєво підвищує урожай фуражу протягом сезону;

✓за 4 роки конкурсного сортовипробування середня урожайність сухої речовини склала 12,0 т/га, насіння – 0,32 т/га;

✓зимо- і посухостійкість високі – 9 балів;

✓стійкість до бурої і жовтої плямистості та кореневої гнилі високі;

✓сорт середньостиглий, тривалість періоду від весняного відростання до дозрівання насіння – 121-124 дні. Інтенсивно відростає навесні та після укосів;

✓облистяність висока – 55-58%, вміст білка до 18,0%.

Апробаційні ознаки: люцерна мінлива (*Medicago varia Mart.*), різновидність – синьогібридна. Кущ напівпрямостоячий, кущистість середня, висота рослин на початку цвітіння першого укосу – 95-120 см. Суцвіття головчаста китиця, середньої довжини (3-4 см). Забарвлення квіток фіолетове, світло-фіолетове, бузкове, блакитне, дуже рідко зустрічаються рослини з темними синьо-фіолетовими, зі змішаними, білими або кремовими квітками. Боби середнього розміру, закручені у 3,0-4,5 оберти.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружніх сходів і формування високопродуктивного травостою поле слід очищати від багаторічних бур'янів і вирівнювати з осені. Фуражні посіви закладають суцільним способом (норма висіву 10-20 кг/га), а насінневі – широкорядним (міжряддя 70 або 45 см), з нормою висіву 2,0-2,5 кг/га і наступним формуванням густоти 150-250 тис. рослин/га. Хімічні засоби захисту від шкідників на насінневих посівах застосовувати до початку цвітіння та у фазу зелених бобів.

БЛИСК

інтенсивного типу довготривалого використання

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, з високою урожайністю зеленої маси, сіна та насіння. В середньому за рік з трьох циклів конкурсного сортовипробування (6 років) перевершив стандарт (сорт Южноукраїнський) за урожаєм зеленої маси на 5,37 т/га (27,8%), сіна – 1,53 т/га і насіння на 0,14 т/га (13,0%);
- ✓ зимостійкість і посухостійкість високі – 9 балів;
- ✓ стійкість до кореневої гнилі середня;
- ✓ середньостиглий, одноукісний. У вологі роки після першого укусу формує добру отаву;
- ✓ можливе успішне вирощування на одному місці протягом трьох років;
- ✓ підвищений збір білка з одиниці площі. Перевага над стандартом за цим показником складає 0,24 т/га (39,6%).

Апробаційні ознаки: відноситься до еспарцету закавказького – *Onobrychis transcaucasica* Grossh. Рослина висока, пряма, розгалуження слабе. Листок довгий, широкий, еліптичний. Суцвіття – циліндрична китиця з дещо звуженою основою та притупленою верхівкою на початку цвітіння, майже рівномірної ширини по всій довжині. Китиця нещільна, з одночасно розкритими 3-4 квітками. Перед розкриттям квітки розташовані під гострим кутом до осі китиці, а після розпускання – відгинаються під прямим кутом. Боби середнього розміру з короткими зубчиками.

Агротехнічні вимоги: допустимі строкисівби – з ранньої весни до 15 серпня. Глибина загортання насіння – 2-3 см. Обов'язкове післяпосівне коткування гладкими або кільчасто-зубчастими котками. Фуражні посіви закладають суцільним способом з нормою висіву 4-5 млн/га схожого насіння (80-100 кг/га). Насінневі посіви – теж суцільним способом, але із зменшеною нормою висіву – 2,5-3,0 млн/га (50-60 кг/га). Для знищення однорічних дводольних і злакових бур'янів по сходах у фазі 2-5 трійчастих листочків застосовують гербіцид Пульсар у дозі 0,75-1,0 л/га. Збирання слід проводити тільки у ранішні або нічні години, коли травостій вологий, що сприяє зменшенню втрат урожаю. Запізнення із скошуванням насінневих посівів та збирання у спекотний час дня призводить до осипання більшої частини самого повноцінного насіння.

АДАМ

двоукісний інтенсивного типу

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ інтенсивного типу, висока врожайність зеленої та сухої маси, добра насіннева продуктивність. В середньому за рік за два цикли конкурсного сортовипробування (4 роки) перевершив стандарт (сорт Южноукраїнський) за урожаєм зеленої маси на 3,91 т/га (21,3%), сіна – 1,60 т/га (35,9%), насіння – 0,05 т/га (5,1%);
- ✓ посухостійкість і зимостійкість високі – 9 балів;
- ✓ стійкість до кореневої гнилі – від середньої до високої;
- ✓ середньостиглий, ярого типу розвитку, двоукісний. На суходолі при достатньому вологозабезпеченні формує два повноцінних укуси;
- ✓ можливе вирощування на одному місці до трьох років;
- ✓ має високий збір білка з одиниці площі і перевершує за цією ознакою стандарт на 0,16 т/га (26,5%).

Апробаційні ознаки: відноситься до еспарцету закавказького – *Onobrychis transcaucasica* Grossh. Рослина висока, пряма, розгалуження слабе. Листок довгий, широкий, еліптичний. Суцвіття – циліндрична китиця з дещо звуженою основою та притупленою верхівкою на початку цвітіння, майже рівномірної ширини по всій довжині. Китиця нещільна, з одночасно розкритими 3-4 квітками. Перед розкриттям квітки розташовані під гострим кутом до осі китиці, а після розпускання – відгинаються під прямим кутом. Боби середнього розміру з короткими зубчиками.

Агротехнічні вимоги: допустимі строки сівби – з ранньої весни до 15 серпня. Глибина загортання насіння – 2-3 см. Обов'язкове післяпосівне коткування гладкими або кільчасто-зубчастими котками. Фуражні посіви закладають суцільним способом з нормою висіву 4-5 млн/га схожого насіння (80-100 кг/га). Насінневі посіви – теж суцільним способом, але із зменшеною нормою висіву – 2,5-3,0 млн/га (50-60 кг/га). Для знищення однорічних дводольних і злакових бур'янів по сходах у фазі 2-5 трійчастих листочків застосовують гербіцид Пульсар у дозі 0,75-1,0 л/га. До скошування фуражних посівів приступають у кінці бутонізації. Насінневі посіви збирають роздільним способом при побурінні близько 50% бобів або прямим комбайнуванням з попередньою обробкою десикантом Реглон Супер. Запізнення із скошування насінневих посівів та збирання у спекотний час дня призводить до осипання більшої частини самого повноцінного насіння.

ОДЕСЬКИЙ 205

сорго зернове

Рекомендований для Степу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ синтетичний сорт зернового сорго;
  - ✓ високоврожайний (7,5-8,5 т/га в оптимальних богарних умовах).
- Забезпечує збір сухої речовини на рівні гібридів;
- ✓ ранньостиглий, з вегетаційним періодом 110 днів;
  - ✓ високопосухостійкий;
  - ✓ жаростійкий;
  - ✓ солевитривалий;
  - ✓ стійкий до вилягання;
  - ✓ слабо уражується сажкою;
  - ✓ добре придатний до механізованого збирання. Рекомендується для одержання високоякісного концентрованого корму.

Якість зерна: містить 13,5-13,6% білка, 70-72% крохмалю, 3,0-3,2% жиру. Лізину в білку 3,2-3,4%.

Апробаційні ознаки: належить до кафрського сорго. Низькорослий (120-125 см), стебла товсті (25-30 мм), гілкування відсутнє, серцевина напівсуха. Листя широке, з темно-сірою жилкою. Волоть пряmostояча, овальна, середньостиснута, з короткою ніжкою (10-12 см), рожево-червоного кольору. Колоскові луски рожевого кольору, тонкошкірі, остюки відсутні. Зернівки крупні, червоного кольору, наполовину відкриті. Маса 1000 насінин 26-28 г.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружніх сходів потребує добре вирівняного поля та висіву насіння у вологий ґрунт на глибину 5 - 6 см з обов'язковим прикочуванням. Оптимальна густина стояння рослин на півдні України в богарних умовах – 75-80 тис./га, в середній смузі та на зрошенні – 100-120 тис./га (на час збирання врожаю).

МЕДОВИЙ F1

для силосу та зеленої маси

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортівивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ цукрове сорго. Рекомендується для вирощування на силос і зелену масу, а також для отримання солодкого соку та продуктів його переробки (сироп, спирт);
- ✓ високоврожайний, дає 50-60 т/га листостеблової маси на богарі і до 100 т/га при зрошенні;
- ✓ вміст розчинних вуглеводів у соці стебел 17-18%;
- ✓ середньостиглий, вегетаційний період до молочно-воскової стиглості зерна 90-100 днів;
- ✓ стійкий до вилягання при тривалому перестої на пні, добре придатний для механізованого збирання;
- ✓ холодостійкість у період проростання насіння висока;
- ✓ не уражується хворобами та слабо ушкоджується попелицею;
- ✓ характеризується економічно вигідним насінництвом.

Апробаційні ознаки: гібрид першого покоління, високорослий (270-290 см), стебла середньооблистяні (12-13 листків на стебло), товсті (20-25 мм), серцевина соковита. Кущистість – 4-5 стебел на рослину. Волоть еліпсоїдної форми, коричневого кольору, слабоостиста. Довжина ніжки 15-25 см. Зернівки середні, на 3/4 закриті, коричневі. Маса 1000 сирих насінин 25-30 г.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружніх сходів потребує добре вирівняного поля та висіву насіння у вологий ґрунт на глибину 5 - 6 см. Кращий спосіб сівби – широкорядний. Оптимальна густина при вирощуванні на фураж для півдня України 75-80 тисяч рослин/га, для Лісостепу і Полісся – 100-120 тисяч рослин/га (на час збирання врожаю). Посіви для одержання солодкого соку повинні мати меншу густоту на 15-20%.

ФАВОРИТ

на силос і зелену масу

Рекомендований для Степу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт цукрового сорго – для вирощування на силос і зелену масу;
- ✓ високоврожайний. На богарі забезпечує 40-60 т/га листостеблової маси, а на зрошенні – до 80-90 т/га;
- ✓ вміст розчинних вуглеводів у соці стебел 13-15%;
- ✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом до початку молочно-воскової стиглості зерна 90-100 днів;
- ✓ холодостійкий у період проростання насіння;
- ✓ стійкий до вилягання, придатний для механізованого збирання;
- ✓ не уражується хворобами, слабо ушкоджується попелицею;
- ✓ характеризується економічно вигідним насінництвом.

Апробаційні ознаки: високорослий (240-270 см), з середньою облистяністю (12-13 листків на стебло). Кущистість – 3-4 стебла на рослину. Стебла товсті (20-30 мм), з соковитою серцевиною. Волоть середня (завдовжки близько 20 см), прямостояча, еліпсоїдної форми, від червоно-чорного до чорного кольору. Довжина ніжки – 10-15 см. Зернівки середні, на 3/4 закриті лусками з малими остюками, на 3/4 скловидні, з малим зародком та антоціановим забарвленням скловидного ендосперму.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружніх сходів потребує вирівняного поля та висіву насіння у вологий ґрунт на глибину 5-6 см. Кращий спосіб сівби – широкорядний. Оптимальна густина (при вирощуванні на фураж) для півдня України – 75-80 тисяч рослин/га, для Лісостепу і Полісся – 100-120 тис. рослин/га (на час збирання врожаю).

ДРУЖНИЙ

для дитячого харчування

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ синтетичний сорт соризу;
- ✓ в оптимальних умовах забезпечує збір продовольчого зерна 5,5-6,0 т/га, потенційна врожайність 8,5 т/га;
- ✓ високопродуктивний та технологічний у вирощуванні;
- ✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом 112-115 днів;
- ✓ високопосухостійкий та жаростійкий;
- ✓ стійкий до вилягання;
- ✓ не уражується сажкою та слабо ушкоджується попелицею;
- ✓ рекомендується для вирощування в південних областях країни.

Якість зерна: містить 13,8-13,9% білка, 66-68% крохмалю, 3,5-3,6% жиру. Скловидність ендосперму – 85-90%, твердість – 28 стандартних одиниць. Вихід крупи 85%. Крупа жовтого кольору, багата на білково-вітамінний комплекс та цінні мінеральні речовини, придатна для одержання різних екструдованих продуктів для дитячого харчування.

Апробаційні ознаки: рослини середньорослі (130-140 см), з товщиною стебла 12-14 мм, помірною облистяністю. Гілкування відсутнє. Серцевина стебла соковита, з вмістом розчинних вуглеводів 10-12%. Волоть вузькопірамідальна, середньостиснута, завдовжки 22-24 см та діаметром 16-18 см, світло-жовтого кольору. Довжина ніжки волоті 12 - 14 см. Колоскові луски солом'яно-жовті, тонкошкірі, остюки відсутні. Зернівки еліптичні, світло-жовтого кольору, на 2/3 відкриті, при обмолоті голі. Маса 1000 насінин 38 г. Забарвлення ендосперму світло-жовте.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружніх сходів потребує вирівняного поля та висіву насіння у прогрітий не нижче 10-12⁰С вологий ґрунт на глибину 5-6 см, з обов'язковим прикочуванням. Оптимальна густина (при ширині міжрядь 70 см) для півдня України в богарних умовах 60-80 тисяч рослин/га. Кращим страховим гербіцидом є Діален-супер, який застосовують у фазі 2-5 листочків.

КВАРЦ

для харчоконцентратного використання

Рекомендований для Степу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ синтетичний сорт соризу харчоконцентратного напрямку використання;
- ✓ високотехнологічний та урожайний, з потенціалом продуктивності зерна 8,5-9,0 т/га. В оптимальних виробничих умовах забезпечує збір сухого зерна 5,5-6,0 т/га;
- ✓ скоростиглий, з вегетаційним періодом 100-105 днів, що дозволяє використовувати його як попередник під озимі культури. Рослини середньорослі (135-145 см), з товщиною стебла 15-18 мм та соковитою серцевиною. Кущистість 2-3 стебла, облистяність рослин середня. Гілкування відсутнє;
- ✓ високопосухостійкий та жаростійкий, стійкий до вилягання;
- ✓ не уражується сажкою та слабо пошкоджується попелицею.

Якість зерна: містить 13,6-13,8% білка, 68-70% крохмалю, 3,4-3,5% жиру. Скловидність ендосперму – 95-100%, твердість – 30-32 стандартних одиниць. Вихід крупи – 85-87%, ядро яскраво-жовтого кольору. Крупа багата на білково-вітамінний комплекс та цінні мінеральні речовини, має високу екструдивну здатність і може використовуватися як посилювач цього показника різних компонентів екструдування. За спеціальною технологією з неї можна виробляти різні види макаронів.

Апробаційні ознаки: стебло та листові пластинки темно-зеленого кольору. Середня жилка листка жовто-зелена. Волоть вузькоовальної форми, помірно зжата, світло-коричнева, довжиною 22-24 см та діаметром 14-15 см. Довжина ніжки – 5-7 см. Колоскові луски світло-коричневі, тонкошкірі, остюки відсутні. Зернівки овально-еліптичної форми, світло-оранжевого кольору, на 2/3 відкриті, при обмолоті голі. Маса 1000 насінин – 32-33 г. Забарвлення ендосперму жовте.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружніх сходів потребує добре вирівняного поля та висіву насіння на глибину 5-6 см у прогрітий не нижче 12⁰С ґрунт, з обов'язковим прикочуванням. Оптимальна густина (при ширині міжрядь 70 см) для півдня України 70-80 тис. рослин/га, для середньої смуги – 90-100 тис./га. Кращим страховим гербіцидом є Діален-супер, який застосовується у фазі 3-5 листочків.

Особливості сорту: розмножується за типом звичайних сортів. Вирізняється високим темпом росту в початковий період. Добре вписується в рисові сівозміни. Дає зерно янтарного типу.

ТИТАН

для виробництва біоетанолу

Рекомендований для Степу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

✓ перший синтетичний сорт соризу технічного призначення з потенціалом продуктивності 9,5-10,0 т/га зерна, придатного для виробництва біоетанолу в якості палива та на харчові цілі. В оптимальних виробничих умовах забезпечує збір сухого зерна 6,5-7,0 т/га і вихід 100% біоетанолу 450-470 літрів з 1 тони продукції;

✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом 115-120 днів. Низькорослий (90-100 см), з товщиною стебла 22-25 мм та напівсухою серцевиною. Добре облистяний. Кущистість – 2-3 стебла на рослину. Гілкування відсутнє;

✓ посухостійкий та жаростійкий, стійкий до вилягання;

✓ не уражується сажкою та слабо пошкоджується попелицею.

Якість зерна: містить 12,2-12,4% білка, 73,5-74% високоякісного крохмалю, 3,1-3,2% жиру. Зерно напівскловидне, твердість – 20-22 стандартних одиниць. Ядро світло-жовтого кольору. Крім високого виходу біоетанолу забезпечує вихід 40-45% високобілкового шроту. Зерно не призначене для виробництва круп.

Апробаційні ознаки: стебло та листові пластинки яскраво-зелені. Листя широке, середня жилка тьмяно-жовта. Волоть крупна, напіврозлога, з укороченим стрижнем, слабо зжата, світло-жовта, довжиною 25 - 27 та діаметром 16-18 см. Довжина ніжки – 6-8 см. Колоскові луски солом'яно-жовті, тонкошкірі, остюки відсутні. Зернівки овально-еліптичної форми, середньої крупності, світло-жовтого кольору, наполовину відкриті, при обмолоті голі. Маса 1000 насінин 33-34 г. Забарвлення ендосперму світло-жовте.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружніх сходів потребує добре вирівняного поля та висіву насіння у прогрійтій не нижче 12⁰С ґрунт на глибину 5-6 см, з обов'язковим прикочуванням. Оптимальна густина (при ширині міжрядь 70 см) для півдня України 60-70 тис. рослин/га, для середньої смуги – 80 тис./га. Кращим страховим гербіцидом є Діален-супер, який застосовується у фазі 3-6 листочків.

Особливості сорту: сорт має високий рівень самовідновлюючого гетерозису і за врожайністю не поступається гібридам зернового сорго. Розмножується за типом звичайних сортів. Характеризується високою стабільністю продуктивності.

САЛЮТ

для дитячого харчування

Рекомендований для Степу

Оригіна́тор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортови́вчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ синтетичний сорт соризу, високотехнологічний та урожайний, з потенціалом продуктивності 9,0-10,0 т/га зерна. В оптимальних виробничих умовах забезпечує збір сухого зерна 6,0-7,0 т/га;
- ✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом 105-110 днів;
- ✓ рослини середньорослі (130-140 см), з товщиною стебла 13-14 мм, з соковитою серцевиною та вмістом розчинних вуглеводів в соці стебел 10-12%. Облистяність помірна. Кущистість – 2-3 стебла на рослину. Гілкування відсутнє;
- ✓ високопосухостійкий та жаростійкий, стійкий до вилягання;
- ✓ не уражується сажкою та слабо пошкоджується попелицею.

Якість зерна: зерно містить 13,5-13,8% білка, 70-72% крохмалю, 3,5-3,6% жиру. Скловидність ендосперму висока (90-95%), твердість зерна – 28 стандартних одиниць. Вихід крупи – 85-87%. Крупа жовтого кольору, багата на білки, вітаміни та цінні мінеральні речовини. Придатна для одержання різних екструдованих виробів для дитячого харчування та використання в харчоконцентратній промисловості.

Апробаційні ознаки: волоть овальна, середньостисла, довжиною 22-24 см та діаметром до 10-12 см, світло-жовтого кольору, довжина ніжки 8-10 см. Колоскові луски солом'яно-жовті, тонкошкірі, остюки відсутні. Зернівки овально-еліптичні, світло-жовтого кольору, на 2/3 вільні від насінневих лусок, при обмолоті голі. Маса 1000 насінин 40-42 г. Забарвлення ендосперму світло-жовте.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружніх сходів потребує добре вирівняного поля та висіву насіння на глибину 5-6 см у прогрітій до 12⁰С ґрунт, з обов'язковим прикочуванням. Оптимальна густина (при ширині міжрядь 70 см) для півдня України 70 тис. рослин/га, для середньої смуги 80 тис./га. Кращим страховим гербіцидом проти дводольних бур'янів є Діален-супер. При передпосівній обробці антидотом Концеп 3 можна застосовувати проти однодольних бур'янів гербіцид Пріме́кстра голд.

Особливості сорту: синтетичний, створений за власною методикою, з високим рівнем самовідновлюючого гетерозису. Розмножується за типом звичайних сортів. Вирізняється високою екологічною пластичністю.

ОДЕСЬКА 221

суданська трава на корм тварин

Рекомендований для Степу та Лісостепу

Оригіатор: Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення

Господарські та біологічні характеристики:

- ✓ сорт суданської трави, для вирощування на зелену масу та сіно;
- ✓ високоврожайний, з рівним травостоєм. Середній урожай сухої речовини у богарних умовах дорівнює 9,12-13,90 т/га. Вміст білка 6,8-9,6%. Максимальний урожай сухої речовини (18,0 т/га) отримано в Дніпропетровській області;
- ✓ середньостиглий, з вегетаційним періодом до збирання на зелену масу та сіно 45-60 днів. До повної стиглості зерна – 110-120 днів;
- ✓ характеризується економічно вигідним насінництвом. Середній урожай насіння 1,84-1,96 т/га;
- ✓ посухостійкий, з високою енергією відростання;
- ✓ холодостійкий в період проростання насіння;
- ✓ стійкий до вилягання, придатний для механізованого збирання;
- ✓ стійкий до ураження хворобами, слабо ушкоджується попелицею.

Апробаційні ознаки: рослини заввишки 150-180 см, з середньою куцистістю (12-15 стебел на куц), доброю, рівномірною облистяністю (30-36%). Серцевина стебла соковита. Листки широколінійної форми, середньої цупкості. Волоть помірної щільності, напівстиснута. Насіння овально-ромбовидної форми, верхівка насіння повністю закрита лусками. Маса 1000 насінин 14-17 г.

Агротехнічні вимоги: для одержання дружніх сходів потребує вирівняного поля та висіву насіння у вологий ґрунт на глибину 5-6 см. Кращий спосіб сівби на кормові цілі – суцільний. Оптимальна густина для півдня України 900-1000 рослин/га.